

TÜREDİ AĞA

Kemal KAPAKLI

Genişletilmiş
2. BASKI

TÜREDİ AĞA

Kemal Kapaklı

MEHMET HULUSİ ÖCAL KİTAPLIĞINDAN
ŞURKAV KÜTÜPHANESİNE
AYŞE ÖCAL TARAFINDAN
2017 YILINDA BAĞIŞLANMIŞTIR. No:

Yeniden Düzenlenmiş İkinci Baskı

10 Temmuz 1998

Güneydoğu Yayıncılık

Dizgi ve Baskı: Güneydoğu Ofset Tesisleri
Tlf: (0.414) 312 33 22 Fax: (0.414) 314 64 81 Ş.URFA

Kapak Resim: Hasan Rastgeldi

YAZARIN NOTU

Değerli okurlar; Türediği Ağa bir yasanın oluşumu, uygulanışı ve sonuçlarının bilimsel analizinin, gerçek olayların roman tekniği ile aktarılmasıdır.

Türediği Ağa neden kaleme alındı? Sanırım kitabın içeriği bu sorunun cevabını verecektir. Toprak ve Tarım Reformu, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin çıkardığı binlerce yasadan sadece biridir. Türediği Ağa'yı yaratan ise, Anayasa Mahkemesi'nin 1978 yılında iptal ettiği 1757 sayılı Toprak ve Tarım Reformu yasası sonrası, kamulaştırılan toprakların az topraklı ve topraksız köylülere kiralanmasını ön gören "Kiralama" kararnamesidir.

1757 sayılı Toprak ve Tarım Reform yasası, gerek Türkiye, gerek Şanlıurfa ve gerekse toprak reformu için bir talihsizlikti. Talihsizlikti; çünkü bu yasa ne ülkeye, ne uygulandığı bölgeye ne de topraksız köylüye bir yarar sağlamadı. Ve 1984 yılında iptal edilen 1757 sayılı yasanın yerine çıkarılan 3083 sayılı "Sulu alanlarda toprak düzenlemesine dair kanun"da bu talihsizliği yenememiş, iptal edilen yasanın açtığı yaraları saramamıştır. Her iki yasa da, ne toprak sahibini, ne top

raksız köylüyü, ne uygulayıcıları ne de yöre insanını tatmin etmemiştir. Aksine, kapanması mümkün olmayan yaralar açmış ve yörede sosyal çatışmalara neden olmuştur

1757 sayılı yasanın yürürlüğe konmasından itibaren, yörenin bir gazetecisi olarak, her olayı, her gelişmeyi yakından ve anında takip etme imkanına sahip oldum. Bu konuda yüzlerce röportaj, yüzlerce haber ürettim. Toprak reformu uygulamasının yörede ne gibi etkiler yaptığını yakından izledim. Ve bu birikim sonunda Türedi Ağa'yı yarattı.

Türedi Ağa, yalın anlatımıyla bugün Şanlıurfa'da uygulanan toprak reformunun elde edilen sonucudur. Bunu bu kitapta, zaman zaman yasanın işleyişi ile ortaya koymaya çalışırken, Türedi Ağa'yı canlı bir hale getirebilmek içinde yasanın ilk uygulamaya konulan günden itibaren gelişen ve yaşanan olayları, topraksız bir köylünün şahsında canlandırmaya çalıştım.

Kişiler bir roman tekniğine uygunluk açısından sembolleştirilmiş olmasına rağmen, anlatılan olaylar, yaşanmış gerçek olaylardır.

İlk baskısı 1989 yılında yapılan Türedi Ağa, onbeş yıllık bir reform uygulamasının bir gazeteci gözlemi ile yorumlanması şeklinde kaleme alınmıştı. Reformu irdeleyen öykü ile, Türkiye'deki toprak dağıtım olayı bir araştırma hüviyeti ile birlikte verilmişti.

Türedi Ağa'nın bu ikinci baskısı ise, tamamen bir

öykü olarak düzenlenmiş ve kitaba bir insanın hayatında yer alan kader taşlarını andıran kısa hikayeler ilave edilmiştir.

İlk baskının gördüğü büyük ilgi ve kitabın kısa sürede tükenmesinden sonra yıllardır gelen talepler ikinci düzenlenmiş baskı için en büyük cesaretim oldu. Bu cesaretimin hoşgörüleceği inancını taşıyorum. Saygılarımla.

Kemal Kapaklı
10 Temmuz 1998

Bu kitap;

Onur ve şerefini en büyük servet kabul eden, dürüstlüğü, cesareti ve insancıl düşünceleriyle, hayatı boyu "Gerçek Ağa"yı temsil eden, evlatlarına ve torunlarına en büyük miras olarak tertemiz bir isimle birlikte onur ve şeref bırakan, her zaman saygı ve rahmetle andığım, dedem Hacı Ahmet Kapaklı'nın aziz hatırasına ithaf olunur.

Kemal KAPAKLI

ÇUKUROVA...ÇUKUROVA....

*Ağasız
Hizmetkar biz ağa siz
Ölürse kullar ölsün
Kul kalmasın ağasız...*

- Ana kız...

Bezle direğin birbirine sarılıp, çadır görüntüsü verdiği gölgeliğe büzülmüş, sıcak ve kirden yapış yapış olup yüzüne dökülen saçlarını elleriyle gözünün üstünden çekmeye çalışan altı yedi yaşlarındaki bir kız çocuğu cılız sesini annesine duyurmaya çalışıyordu.

-Ana... Ana kız!..?

Saatlerdir iki büklüm kavurucu güneş altında , elindeki çapayla tarlayı alt-üst etmeye çalışan kadın iki elini sızlayan beline dayayarak doğrulmaya çalışırken, yor-

gunluk ve sicağın verdiği bikkınlıkla sordu:

-Ne var?

Saçlarının dibinden yüzüne doğru akan terleri , toprak ve pamuk kozalarının sakızıyla simsiyah olmuş elleriyle silmeye çalışan çocuk boynunu bükerek; "susadım" diye fısıldadı.

Kadın, yorgunluğunu bir nefes olsun dindirebilmek için çapayı elinden bırakarak, bez çadıra doğru ağır adımlarla yürüdü.

Güneş tam tepeye dikilmiş, var olan tüm sıcaklığını Çukurova'nın üstüne püskürtüyordu... Yüzlerce tarım işçisi ritmik bir hareket oluşturarak alabildiğine uzanan ovayı çapalayıp duruyordu...

Yırtılan yerleri değişik renk bezlerle yamanmış, toprağa çakılmaya adeta korkulup iğreti gibi duran direğe çadır niyetine bağlanmış bezin kısmen gölgelediği toprak üzerine kendini boş bir çuval gibi bırakan kadın, güneşten korunması için yarıbeline kadar toprağa gömülmüş toprak testiği çıkarıp, kirden rengi ve cinsi belli olmayan bir bardağa suyu boşaltıp çocuğa uzattı...

Yapış yapış olmuş ve yüzüne dökülmüş saçlarını bir eliyle geriye doğru atmaya çalışan çocuk, diğer eliyle bardağı ağzına dayadı... Bir kaç yudum içtikten sonra yüzünü buruşturarak, bardağı sert bir şekilde uzatıp; "sıcah bı...savıh su istiyem" dedi.

Kadın, bardağı çocuğun elinden alıp, kalan suyu kana

kana içti.... Daha sonra bardağı tekrar testiden doldurup, çocuğa uzattı:

-Sıcak mıcah... Susadisa iç bını... Siye savıh su nereden bulım şimdi?

Çocuk çaresiz, annesinin yeniden doldurup uzattığı bardakdaki suyu içip, bezin gölgelediği toprak üzerine uzandı... Biraz olsun nefeslenen kadın yerinden ağır ağır kalkarak tarladaki işinin başına döndü...

Yüzlerce öbek öbek toplanmış insanlar ritmik hareketlerle durmadan toprağı çapalıyordu..

Güneş kızıla boyamıştı Çukurova'yı...Serinlik ovaya yavaş yavaş yayılırken, karanlık çökmeye başlamıştı. ovanın üstüne... Tarım işçileri bir çalışma gününün daha sonuna gelmiş, tarlanın kenarında kurdukları çadır evlerine doğru dağılmaya başlamıştı... Ovada yanan anızların kokusu ile çapalanıp havalanan toprağın kokusu birbirine karışmış, gündüzün kavurucu sıcaklığına ve yorgunluğuna bir örtü olmuştu sanki...

Tabakasından sardığı tütünü derin nefeslerle içine çeken Halaf, bir taraftan karısı Hatça'nın üç taşın bir araya getirilmesiyle oluşturulan ocakdaki kökleri yakmaya çalışmasını izlerken, bir taraftanda yine hayallerini yaşıyordu kendi iç dünyasında...

Sabahtan akşama kadar tarlayı çapalarken odun niyetine topladığı kökleri yakabilmek için dakikalardır üfleyen Hatça, nefes nefese:

-Herif..Ne otirisan orda? Bırah düşünmağıda gel bı

ataşı yandır. Uşahlar ac yatacah yohsa!...

Hayallerinin dağılmasına aldırmayan Halaf, sigarasından derin bir nefes daha çektikten sonra yere attığı izmariti ayağı ile toprağa gömüp, ocağa doğru yürüdü...

Bir taraftan pamuk köklerinin alev alması için ocağa doğru üflerken, bir taraftan da karısına anlatıyordu:

-Düşünürem Hatçam, düşünürem... Benim olacah toprağı düşünürem...Görecahsan yahında hemde çoh yahında toprağımız olacah... Urfa'dan artıh bıralara gelmiyecağih... Bizim tarlamızda çalışacağih... Bıradaki kimin karın tohlığına, ölene kadar değil, insan kimin yaşamah için çalışacağih... Görecahsan bah...

Kökler ve üzerine konulan küçük dal parçaları alev almıştı... Hatça, altı odun dumanından simsiyah olmuş tencereyi yarısına kadar su ile doldurduktan sonra ateşin üzerine koydu. Bugün sıcak bir "aş" yiyeceklerdi... Gündüzden temin ettikleri bir paket margarin ile bulgur pilavı pişiriliyordu...

Ocakta yakılan ateş, çayı da demlemişti... Halaf çayını yudumlarken yine toprak sahibi olacağı günlerin hayaline dalıp gitmişti...Ve Çukurova'da Halaf için hayallerle süslenen bir gün daha sona ermişti...

Halaf, kaçınıcı hayallerle dolu günün geride kaldığını ve daha nice toprak hayali ile dolacak günün geride kalacağını bilmiyordu.. Halaf, hep düşünüyordu...Ve düşünürken yaşıyordu..."Yok ağam, bu iş olmaz...Ben

gendi tarlamda çalışacağam.. Kusura kalma, bende toprağımın ağasıyam... Aha bı gördüğü tarla benim... Devlet biye verdi.. Ben ırgat değilem artıh... Gendi tarlamın hem ağası hem ırgatıyam..."

Hatça dakikalardır uyandırmaya çalışıyordu Halaf'ı... Çukurova'da gün ışıırken, yeni bir çalışma günü başlıyordu... Hatça, Halaf'ı uyandırmak için sarsarken, bir taraftan da söyleniyordu:

- Kah herif kah.. Şimdi gene geç kalıp, yövmiyeden olacağıh... Güneş tepeye tikildi.. Çapa bizi bekli...

Halaf, yataktan ağır ağır doğrulurken, tatlı bir rüyadan uyanmanın verdiği bıkkınlıklada söylenmeye başladı:

- Keserlerse kessinler Hatça... Aha siye söliyem, bı sene son Çukuroviya gelmağımız... Bidahaki sene biralara gelmiyecağıh... Devlet bize toprah verecah, bizde gendi tarlamızda çalışacağıh...

Hatça, dikkatini çayı doldurduğu bardağa vermişti... Kocasının anlattıklarını cevap vermeden kayıtsız bir şekilde dinliyordu... Hatça yıllardır kocasından Çukurova'ya son kez geldiklerini ifade eden sözlerini dinliyordu... Her yıl geldiklerinde, bir yıl sonra gelmiyeceklerini söylüyordu Halaf... İlk yıllar Hatça inanıyordu anlatılanlara. Kocasının hayallerine ortak oluyordu... O da hayal kuruyordu zaman zaman... Ama yıllar geçdikçe kendisinin umudu sönmüştü..."Toprak sahibi olmak" sadece Halaf'ın tatlı bir hayaliydi artık... Hatça, yıllardır

kocasından dinlediklerinden bıkmaya da başlamıştı.. O, yaşadığı hayatı kabullenmişti artık.... Hayatlarının değişeceğine de inanmıyordu...

Bardağa doldurduğu çayı kocasına uzatırken, bu düşüncesini de her defasında olduğu gibi yine aynı cümlelerle ifade etti:

-Sen böğine bah herif...Ne zaman toprağı olırsa o zaman bıraya gelmezsen...

-Gelmem ya! Gezmağa bile gelmem Adana'ya...Aha şart olsun siye deyim...Bı sene son çukurova...Bi daha bıriya adım atmıyacağam...

Hatça cevap vermedi...Çaybardağına doğradığı ekmeğı kaşık kaşık çocuklarına yedirirken, öğlen tarlada yiyecekleri azık bohçasını hazırlamaya başladı...Çalışma saati gelmişti artık...Kocasının ağırdan alıp, geç kalmalarına sebep olmaması için, sözünü kesti:

-Haklısan herif... Bi daha bıralara gelmiyecağıh... Ama madem geldih bari yövmiyeden olmiyah.. Tez ekmeği yi... Yohsa böğinde bi yövmiyeden olırh..Bah, elçinin düdüğü ötmağa başladı bile...

Halaf isteksizce ayağa kalkıp, karısını azarlar-casına;"tamam tamam kalkdih işte" diyerek, yamalardan asıl kumaşı belli olmayan pantolonunu ayağına geçirip, yorgun adımlarla tarlaya doğru yürümeye başladı... Güneş, sabahın erken saatlerinde bile çevreyi kasıp kavuruyordu...Ve öbek öbek toplanmış yüzlerce tarım

işçisi uçsuz bucaksız gibi görünen ovayı çapalayıp duruyordu....

Halaf, sabahtan akşama süren kaçınıcı ölesiye, nefes almadan çalışma gününün geride kaldığını artık unutmuştu... Akşamları iple çekiyordu... Koca bir günün yorgunluğunu ancak yatağına uzanıp, gördüğü tatlı toprak rüyalarıyla atabiliyordu üstünden... Gündüz hayal ettiklerini gece rüyasında yaşıyordu... Ve geçen her gece nin sabahında toprak sahibi olacağına biraz daha inanıyordu...

BAYRAM VAR...

*Bugün bayram günüdür
Güzellik düğünüdür
Mahalleyi süpürün
Yarım gezer günüdür...*

O gün, güneş köyün tepesine çökmüş, doğayı ışıklarıyla değil, sanki bedeniyle kavuruyordu. Toprakla sıvanmış evlerin sütlü kahve duvarlarına işleyen güneş, duvarları bir damla suya hasret topraklar gibi şahrem şahrem çatlatmıştı. Ve güneş bırakın dışardaki insanları, bu duvarları şahrem şahrem çatlattı, kapalı yerdeki insanları dahi rahatsız ediyordu. Ova cehennem bir parçası gibi olmuştu sanki o gün. Köpekler, eşekler, horozlar güneşin bu sıcaklığından ürkmüş, kendilerini bulabildikleri bir gölgeliğe atıp, oldukları yere

tünemişlerdi. Güneşten kaçan köylüler, köy odasının serinliğine sığınmıştı.

Radyoda yayınlanan haber köy odasında heyecan yaratmıştı... Toprak reformu için komisyonun çalışmaya başladığı söylenmişti haberde... Radyo haberini nefes almadan dinleyen Muhtar Halil, bilgiç bir tavırla başını sallayarak köy odasında oturan köylülerin tek tek yüzüne bakarak; "Olacah...Olacah bu iş...Reform olacah " dedi. Köylüler hep bir ağızdan; "Olacah ya..." diye cevap verdi Muhtar Halil'e... Muhtar bir iki öksürüp, sesini düzelttikten sonra devam etti konuşmasına:

- Olacah elbet...Bizimde toprağımız olacah...Devletimiz toprahları ağalardan alıp, bize verececeğiz...Ağalılık sona ereceğiz...Görün bahın, yahında birada bayram olacah...

Bütün köylüler hep bir ağızdan "Olacah ya!" diye tasdik etti Muhtar Halil'i...

Halaf, Muhtarın konuşmasının bitmesini beklemeden köy odasından bir nefes kerpiç yapılı evine koştu:

-Hatça... Hatça olacah bu iş... Siye demişdim olacah diye... Bah, aha radyo söyledi... Reform olacah dedi... Bizimde tarlamız olacah... Toplama eşyaları, bı sene getirmiyih Çukuroviya... Bize verileceğiz tarlada çalışacağız...

Hatça'nın kendisine hiç cevap vermeden anlamsız anlamsız baktığını gören Halaf;

-İnanmisan mı Hatça söylediğime? Herkes duydu radyodan bını... Muhtar Halil, bayram olacah deyyi...

Ağalardan alacaklar toprağı bize verecahlar deyyi...

Hatça inanmamış bir tavırla başını iki yana sallayıp:

- Get işiye herif... Heç ağalardan toprağı alıp bize verirler mi? Akli başıya topla... Getmezsah Çukuroviya acımızdan öliroh bı kış valla...

Halaf, Hatça'yı inandıramıyacağını anlayınca işin esasını daha iyi öğrenmek için yeniden köy odasının yolunu tuttu. Halaf, doğruca Muhtar Halil'in yanına gitti. Ve soluk alır gibi sordu:

-Olacah mı muhtar?

Muhtar kendinden emîn, elini Halaf'ın omuzuna koyarak cevap verdi:

- Olacah ya!... Kulağımdan duydım.. Aha bı odada otıran herkes duydı... Dediler toprah işliyenin olacah... Toprağı kim işli?

Halaf gözleri ışıl ışıl parlayarak cevap verdi:

-Biz...

•-Biz işliyh ya!... Demah ki, bizim olacah... Devletin radyosu yalan sölermi heç?

Halaf'ın cevap vermesine fırsat tanımadan köylüler hep bir ağızdan cevapladı;" Sölemez ya!..."

- Sölemez ya... Olacah deyilerse olacahdır.. Zatan senelerdir reform olacah demiler mi? İşte zamanı geldi... Artıh bizde toprah sahabı olacağıh...

Halaf, olacağını biliyordu... Az hayal kurmamıştı toprak üzerine... Yıllarca toprak sahibi olacağı günün hayaliyle uyumuş, yine aynı hayalle uyanmıştı... İşte

şimdi bu hayalin gerçek olacağı ana yaklaşmıştı... Heyecanla Muhtar Halil'e sordu:

- Bı sene olur değil mi muhtar? Ben Çukuroviya get-miyim değil mi?

Halaf'ın heyecanla sorduğu bu soru, köy odasında oturanların kahkahayla gülmesine neden oldu... Halaf köylülerin gülmesine bozuldu... Hiddetli bir sesle:

-Ne gülüyorsunuz? Olacah deyen siz değilmişiz?

Muhtar Halil, Halaf'ın kızdığını anlayıp, alttan almaya çalıştı:

- Kızma Halaf, kızma... Olacah deyen bizih... Amma, hemen olacah deyen biz degilih...

Halaf, hiddetini yenememişti.. Aynı hiddet dolu ses tonuyla sordu:

- Peki, ne zaman olacah?

Muhtar, "Halaf, oğlum" dedi. Ve elini Halaf'ın omuzuna koyarak izaha başladı:

- Bı iş hemen demahtan olur mı heç?

- Peki ne zaman olur? diye Halaf, sabırsızca sordu. Muhtar Halil; "Dur, sözümü kesme siye aynadım" diyerek devam etti:

- Daha şimdi reformın adı söleni... Şimdi reform kanun halına getirilecah.. O kanunu milletvekillerimiz kabil edecah.. O kanun tatbih edilacah... Ağalardan toprahlar alınacah... Ağalardan alınan o toprahlar bize verilecah...

Halaf, titreyen sesine hakim olmaya çalışıp, biraz da

alaycı bir tonla;

-Mihtar, hep ceh, cah...ceh,. cah... Desene bı senede gene ırgat olarak Çukuroviya gidecağıh....

-Bı senede, gelecah senede gidecahsan.. Bı dedihlarım üç-dört senede olsa eyyi...

Halaf, tam karamsarlığa düşmüştü...Bir an tüm duyduklarının şaka olduğuna kendini inandırmak istedi...Ve bu umutla Muhtar'a birazda alaylı şekilde sordu:

-Mihtar seni duyan mihtar değil de, sanki bi mebus konişi zanneder..Hem sen bınları nerden bilisen? Bını da radyo mı söledi? Yoh bı senede gidecahsan, gelecah senede...

Bu defa Muhtar alınmıştı...Ses tonunu yükselterek:

- Ben muhtaram ya, ne sandi? Helbet reform nedir diye sordıh sorıştırdıh.. Nasıl olacağını öğrendıh... Siye bırdı heket anlatmıyıh...Ne olacağını söliyih.. Biye inanmisansa get şehere bilenlerden sor öğren...

Halafın umutları bir defa daha sönmüştü... Yüzü sapsarı kesilmiş, dudakları titremeye başlamıştı... Muhtar Halil'e birşey söylemek için yutkundu.. Daha sonra yerinden kalkıp, koşar adım köy odasından dışarı çıktı... Dokunsalar ağlayacaktı... ukurova'ya gitmiyeceğine kendisini öylesine inandırmıştı ki, şimdi karısına gidip; "Eşyaları hazırla" demek ölüm gibi geliyordu kendisine...

Köy meydanında gaysizce dolaştı bir süre... Her adımda; "olacağ bu iş" diye mırıldanıyordu... "Devletin

radyosu yalan sölermi heç? Bu iş olacah deyise olacahdır elbet... Bı sene olmazsa gelecah sene... Gelecah sene olmazsa bidahaki sene... Devlet, ağalardan alacah toprağı, verecah bizlere... Bizde toprah sahibı olacağıh... Hep bizim olan toprahda çalışacağıh... O Çukurova'nın gavır kimin yahan güneşinde yanmıyacağıh... Belimiz iki kat olmıyacah...Hatça, uşahlara bahacah, ben de onlara... Toprağıımız bizi besliyecah...Aclıh nedir artıh bilmiyecağıh...Peki, ne zaman? Öff...Hep ceh, cah... Bahah bu ceh cahın sonı gelecah mı? Muhtar Halil'in dediğı kimin bu iş essahdan olacah mı?"

Gün kararmaya başlamıştı... Karısı evin önünde oturmuş gaz lambasının loş ışığı altında, sökük elbiseleri onarmaya çalışıyordu... Eve doğru ilerlemeye başladı... Ama, eve gitmek istemiyordu adeta ayakları... Saatlerdir, Hatça'ya bu işin daha uzun süre olmayacağını nasıl anlatacağını düşünüyordu... Birkaç saat önce; "Toplama eşyaları Hatça, Çukuroviya getmiyih... Bu iş olacah.. Artıh biz gendi toprahlarımızda çalışacağıh... Irgat olarak Çukurovada çalışmıyacağıh" demişti... Şimdi, ise Hatça'ya, "Hazırla eşyaları yarın gidiyih Çukuroviya" diyecekti... Söyliyecekti bunu ama nasıl söyleyeceğine de bir türlü karar veremiyordu... Halaf, göz pınarlarında biriken gözyaşlarını elinin tersiyle silip, ağır adımlarla kerpiç eve doğru yorgun adımlarla yürüdü... Başını elinde diktiğı elbiseden kaldırmayan karısının yüzüne bakmaya çekinerek, fısıltı gibi bir sesle; "Eşyaları hazırla,

yarın şehre gidiyim" deyip, kerpiç eve girdi... Odada serili olan bez mindere yüzükoyun uzandı...

Hatça gideceklerini biliyordu... Ve sabah kalktığında bütün gün Çukurova'ya gitmek için hazırlık yapmıştı... Çukurova'ya gidecek eşyalar hazırды...

Hatça, kocasıyla göz göze gelmemeyi başarmıştı... Kocasının ne kadar üzüntülü olduğunu biliyordu... Onu, daha fazla üzmemek istemiyordu..Konuşmalar, onu daha çok üzeceğini biliyordu...Kocası içeri girdikten sonra, umursamaz bir şekilde seslendi:

-Herif, yemek yimisen mi? Uşahlar seni bekledi... Şimdi ac yatarlar yohsa...

Halaf, sesinin titrediğini gizlemeye gayret sarfederek; "Mihtar köy odasına yoğurt getirmişti onu yidim.. Ac değilem... Siz yiyin" dedi. Hatça , kocasının aç olduğunu biliyordu. Saatlerce köy meydanında yorgun ve bitkin adımlarla bir ileri bir geri gidip gelirken onu hissettirmeden izlemişti... Ama, üstelemedi... Daha dikeceği birkaç sökük elbise vardı... Ses çıkarmamaya özen göstererek, bir taraftan çocuklarının karnını doyurmaya çalışırken bir taraftan da gaz lambasının soluk ışığı altında elbiselerin söküklerini maharetli bir şekilde dikmeye devam etti.

Halaf, belki de yıllar sonra ilk defa hayal kurmadan derin bir uykuya daldı..

İŞTE BAYRAM...

Topraksızlar

Gök susar toprak sızlar

Yıkılır taş duvarlar

Seslense topraksızlar..

- Adın ne senin?
- Halaf... Halaf Taştan..
- Toprağın var mı?
- Yoh...Yoh ağam..
- Ben ağa değilim... Ben devletin memuruyum... Sor-
duklarıma doğru cevap vereceksin.
- Olur ağa... Olur beğim...

Halaf şaşırmişti... Harman yerinde toplanan köylüden "çıt" çıkmıyordu. Bir saat kadar önce toprak

yolda resmi bir araç görününce Muhtar Halil, bugün köye reformdan bazı adamların geleceğini söylemişti. Aylar önce tüm köylüler, topraksız köylü olduklarını belirten dilekçelerini resmi makamlara vermiş, kavuşacakları toprağın müjdesini bekliyorlardı.

Meydandaki sessizliği memurun sesi bozdu:

- Bu güne kadar nasıl geçiniyordun?

- Ağanın yanında çalışarak ağam...

- Hep bu köyde mi çalıştın?

- He ya... Hep bı kövde çalıştım.. Bu kövde doğdım, bı kövde yaşadım...

- Hiç bu köyden ayrılmadın mı?

- He ya... Bazan yağmır yağmaz olur.. O zaman toprah ekin göstermez... İşte o zamanlar biçecah ekin olmadığından çolih çocih Çukuroviya giderih.. İki-üç ay çalışıp gene bıra dönerih...

- Bu köyün sahibi kim? Onu tanıyormusun?

- Tanımazmıyız ağam... Senelerdir onun ekmegini yedih... Onın yanında çalışiyih... Reşo Ağa'nın biralari...

- Reşo Ağa, köye gidip gelir mi?

-

- Reşo Ağa tarlasında devamlı çalışır mı?

-

- Neden cevap vermiyorsun adam? Sana soruyorum!

Halaf, yutkundu... Nasıl cevap vereceğini düşünüyordu.. Muhtar daha önce kendilerine köy

odasında böyle bir soru sorulduğunda "gelmi, çalışmi" deyini demişti...Ama, bile bile de yalan söylenir miydi? Halaf'ın imdadına Muhtar Halil yetişti:

- Gelmez begim.. Senelerdir geldiği yoh...Tarlasını biz ekerih, biz biçerih..O, harmandan harmana gelir, buğdasını satar, parasını cebine koyar gider... Bi dahaki harmanda ancak yüzünü görürih...

- Sen kimsin?

- Ben bi kövin muhtarıyam..Aha bınlarda azalar...

- Bu söylediklerin doğru mu?

- Yemin ederem doğru... Bi tarlaları biz ekerih, biz biçerih... Ama gelirini Reşo Ağa alır... Çocuklarının hepsi büyük şehirde ohiyi... İnanmazsay bırdaki bütün kövlilere sor...

- Onlara soracağım... Bu söylediklerini yazacağım...Altını imzalar mısın?

- Tek ben değil, hepimiz parmah basarih... Söledihlerimin hepsi doğru...

Memur, köyde bulunan herkese aynı soruları sormuş, Reşo Ağa'nın köye hiç uğramadığını tespit etmiş, köylülerin imzasını alıp, muhtar ile azalara yazdığı tutanağı imzalatarak köyden ayrılmıştı...

Memurla konuştuktan sonra bir kenara çekilmiş olan Halaf, tabakasından çıkardığı sigarasını derin nefeslerle içine çekiyordu. Memurun ayrılmasından sonra tekrar harman yerine dönen Muhtar Halil'in karşısına geçip, hiddetli bir şekilde sordu:

- Ula Muhtar, niye yalan söledi?
- Ne yalanı?
- Reşo Ağa köve heç gelmez dedi. Ağa daha bu sebeh bırada değılmidi? Bize bişe istimisiz deye sormadı mı?
- Sordı...
- Eee...Niye öle söledi?
- Sen adam olmazsan... Sen Çukurovada ırgatlıhdan başka iş de yapamazsan... Öle demesah heç ağadan toprağı alıp bize verirler mi?

Halaf yine birşey anlamamıştı... Yalan söylemekle kendisine verilecek toprak arasında bir bağlantı kuramamıştı... Aynı hiddetle sordu:

- Yalan dersahmı bize toprah verecahlar?
- Yoh yoh... Yalan sölersah bize toprah vermiyecahlar.
- O zaman niye yalan söledi?
- Toprağı ağadan almahları için deyecahsan... O toprağa bahmi deyecahsan ki, toprağı devlet ondan alsın siye versin... Ağalar bize para vermi, ağalar bize eziyet edi deyecahsan ki, onun elinden alıp, toprağı siye versinler... Eğer toprağa da siye de eyyi bahisa toprağı niye ondan alsınlar?

Halaf yine birşey anlamamıştı... Ama köylülerin kızmaya başladığını anlayıp; "Ben bını bilmidim muhtar...Doğrı sölisen" deyip, ağır adımlarla evine doğru yürümeye başladı...

Heyecan doruktaydı... Güneşin kavurucu sıcaklığına aldırın yok gibiydi... Saatlerdir davulcunun coşkuyla vurduğu tokmağın ritmine uyan yüzlerce köylü halay çekiyordu....

Günlerdir bir koşuşturma vardı Harran'da... Meydana büyük büyük çadırlar kurulmuş, birkaç gün içersinde yüzlerce araç şehirle köy arasında gidip gelmişti...Devletin büyük büyük adamları gelecekti...

Harran'da bayram vardı... Bugün toprak dağıtılacaktı... Topraksız köylülerin bayramı vardı... Bayram yeri ise, tüm ovaya bu bayram coşkusunu dalga dalga dağıtacak Harran'ın ortasındaydı... Bir yazar; "Buranın eski adı Sumatar'dır. Nemrut'un mesire yeriymiş... İyi yermiş ki mesire yeri olmuş.. Herhalde ağaçlıkmiş, suyu bolmuş... Şimdi ne su, ne ağaç... Makinalar çıkınca ağalar topraktan kovdu köylüleri, ne yapsınlar? Sonra açlık iyice bastırdı... Artık varsa yoksa Adana, başka gelir kaynağı yok... Bütün yıl orada kazandıklarıyla yaşarken; ekmek, çay, bulgur yerler, belki bayramda et yüzü görürler... Artık çiğköfteyi bile etsiz yapıyorlar" diyordu...

Törenin yapılacağı yer de ağaçtan, sudan yoksundu... Susuzluktan toprak şahrem şahrem çatlamişti... Ve meydan, sanki ağaların kovduğu tüm köylülerle çevrilmişti... Binler, onbinlerce topraksız köylü doldurmuştu çadırların etrafını... Ve yorulmak bilmemecesine

saatlerdir davulun ritmine uyarak salınıyorlardı. öbek öbek toplanmış olan bu köylüler...

Onbinlerce insan elektriğe kapılmış gibi bir anda dalgalandı... Kalabalığın içinden bir ses; "Geliler işte" dedi... Komut verilmiş gibi bir anda kalabalığın hepsi, anayolun köye bağlandığı tarafa yöneldi... Önünde bayrak asılı büyükçe siyah bir araba, kalabalığı yararak meydana kurulan büyük çadırın önüne gelip durdu... Peşinden diğer arabalar... Bir anda arabaların çıkardığı tozdan , göz gözü görmez oldu. Dakikalar sonra toz bulutu dağılmış, insanlar büyük çadırları bir halka şeklinde çevirmişti...

Koca alandan "çıt" çıkmıyordu... Çiçekler, bayraklarla süslenmiş, üstüne bir sürahi su, bardak ve mikrofon konulmuş masaya temiz giyimli biri yaklaştı.

Adam mikrofonu eline aldığı anda kalabalık, sessizliği bozan bir hışırtıyla hareket etmeye başladı... Kolay değil, onbinlerin içersinden belki de kendisi yıllardır özlemine çektiği toprağına kavuşacaktı... Kalabalıkta heyecan son noktaya ulaşmıştı... Bekleşenler için dakikalar saat olmaya başlamıştı... Mikrofonu iyi giyimli, düzgün konuşan biri alıp, dakikalarca konuşup, birine veriyordu... Meydana toplanan köylüler, konuşmaların heyecanı değil de, beklemenin heyecanı ile her konuşmacıdan sonra meydanı alkışlarla inletiyordu...

Nihayet heyecanlı bekleyiş sık sık kürsüye gelip birilerini çağıran adamın sesiyle son haddine geldi:

- Şimdi sayın Genel Müdürümüz, toprak almaya hak kazananların isimlerini açıklayacak...

Meydanda; kalabalığın soluk alışlarından başka bir ses duyulmuyordu... Onbinlerce insan merak ve heyecanla Genel Müdürün dudaklarından dökülecek kelimeyi bekliyordu... Okunacak bir isim, ya kendisini kendi toprağının ağası yapacak ya da ömür boyu ırgat...

Mikrofonu eline aldıktan sonra gürültülü bir şekilde boğazını temizleyen Genelmüdür, önce elindeki kağıda daha sonra a\ında bir halka oluşturmuş insanların adeta hepsinin yüzüne tek tek bakar gibi meydanın her tarafına bir nazar attı... Ve bir iki yutkunmadan sonra konuşmaya başladı:

- Değerli vatandaşlarım, bugün yılların özlemi sona erecek. Topraksız köylü toprağa kavuşacak... Devletimiz topraksız köylüye sahip çıkmıştır. Büyük toprak sahiplerinden kamulaştırılan topraklar, düşük fiyatla ve uygun taksitle siz topraksız köylüye verilecektir... Bugün topraksız köylüyü toprak sahibi yapmak için toplanmış bulunuyoruz... Kurayla belirlediğimiz topraksız köylüye tapusunu vereceğiz...

Halaf saatlerdir ayakta durmaktan, heyecanla beklemekten bitkin hale gelmişti... Yorgunluktan mı, gürültüden mi saatlerdir yapılan konuşmalardan da birşey anlamıyordu... Yanında duran köylüsü Berho'nun bir defa daha kolundan çekiştirdi:

- Her kürsiye çıkan adam iki saat konişi... Ne deyi

şimdi bu adam? Niye adımızı daha söylemedi?

Berho, Halaf'a sabahtan beri cevap vermekten usanmıştı... Halaf'ın çekiştirdiği kolunu sert bir şekilde Halaf'ın elinden kurtarıp, ters ters bakıp, bıkkın bir sesle:

- Duymimisan? Konişilar işte...Toprah verecağih deyiler...Dinle bah ne deyiler...

Önündeki bardaktan bir yudum su daha içen Genel Müdür, aynı ses tonuyla konuşmasını sürdürdü:

- Devlet size sadece toprak vermiyecek. Kurulan kooperatifler kanalıyla sizlere tohum, gübre, traktör verecek... Sizlere rehberlik edecek. Sizler vereceğimiz bu toprakları üç yıl aday çiftçi olarak ekip biçeceksiniz... Üç yıl sonunda başarılı olan aday çiftçiye tapusu verilecektir. Şimdi kura çekerek belirlediğimiz ilk aday çiftçilerin isimlerini okuyacağım...

Kürsünün üzerinde isimler yazılı kağıda Genel Müdür eğilirken, alanı dolduran onbirlerce insanın soluk alışları da durmuştu sanki... Genel Müdür gözlüğünü taktıktan sonra kağıtta yazılı isimleri tane tane okumaya başladı...

Sabahtan beri kalabalığın içinde kendine bir yer açıp, öne çıkmak için uğraşan ve bu uğraştan yorulup arka sıralarda kendine bulduğu bir boşlukla yetinen Halaf, Genel Müdür'ün "Halaf Taştan" diye seslendiğine inanamadı...Uğuldayan kulağının kendisine bir oyunu sandı... Korka korka yine Berho'nun kolunu çekiştirdi:

- Ula Berho, bı adam ne dedi?

Kendi ismini halen duymamış olan Berho, burnundan solurcasına;

- Ula Halaf!.. Şimdi bi tene vuracağam ha... Sağırımı oldi oğlim? Seni adi söledi.. Sen Halaf Taştan degilmi-sen?

Halaf, Berho'nun son söylediklerini duymadı bile... "Halaf benem... ben" diyerek önündeki insanları ezercesine kürsüye doğru fırladı....

Kalabalığın düzeni dağılmıştı... İsmi okunanlar önünde bulunanları ezercesine kürsüye doğru fırlıyordu... Geç kalırlarsa haklarını kaybedeceklermiş gibi süratli davranıyorlardı ortaya çıkmak için... ***

Satlerdir devam eden toprak dağıtım töreni bitmişti...İsmi okunanlar hayatlarının en mutlu anını yaşarken, ismi okunmayan onbinlerce topraksız köylü büyük bir üzüntü içersinde tören alanını yavaş yavaş terk ediyordu... Yöneticilerin ise ağzı kulaklarındaydı...Büyük iş başarmışlardı... Yıllardır dillerde dolaşan, hakkında çok şey yazılıp çizilen ve söylenen, bazan umutlandırıp, bazan mutsuzlaştıran reform gerçekleşmişti işte... Yüzlerce topraksız köylü aday çiftçi olarak tespit edilmişti... Bir iki güne kadar bu aday çiftçilere toprakları teslim edilecekti... Topraklar ağalardan alınmış, topraksız köylüye veriliyordu... Ağalık ortadan kalkıyordu... topraksız köylünün " Toprak özlemi" sona eriyordu... İşte; bugün bayram coşkusu

yaşanmış, onbinlerce topraksız köylünün heyecan yaşadığı ilk toprak dağıtım töreni yapılmıştı...

Güneş Harran Ovası'nın üstüne son ışıklarını gönderirken, koca çadırların kurulup, onbinlerce insanın toplandığı toprak dağıtım töreninden geriye, ayaklanan toprağın şekil değişikliğinden başka bir iz kalmamıştı...

*Kövün develeri çekilir dağa
Anası hatındır babası ağa
Kövün devesi çoh bilmem kim sağa
Zalım babay beni kövde birahtı
Derdi çoh dermansız yerde birahtı..*

Gün ışımak üzereydi... Halaf saatlerdir yatakta bir sağa bir sola dönüp duruyordu... Uyku tutmuyordu bir türlü... Gündüz olanlar bir sinema şeridi gibi gözünün önünden geçiyordu... Genel Müdür'ün "Halaf Taştan" sözü kafasında zonkluyordu... Sonra, Çukurova geliyordu aklına... Kamyon üstünde saatler süren yolculuk... Yarı aç yarı tok ölesiye çalışılan günler.. Sonra, Güngören köyünün kavurucu sıcaklığı ve bir kış azıklığı için tarlada sabahtan akşama yaptığı çalışma... Ve top-

mağrur bir edayla köyü, şehire bağlayan karayoluna doğru yürüyüp gitti...

Reform binasının önü mahşer yeri gibiydi... Yüzlerce, binlerce köylü toplanmıştı... Halaf şaşırды bir an... Binaya bu kalabalık nedeniyle girememe korkusu çöktü içine... Az önce avuçlarında olan toprağın, elinden kayıp gittiği hissine kapıldı... Bu endişeyle rastladığı ilk köylüye titreyen bir sesle; "Reform binası birası mı" diye sordu. "Bırasıdır hemşehrim" dedi adam. Halaf yine tereddütle; "Bırada mı kağıda imza konılacak?" diye tekrarladı sorusunu... Karşısındaki köylü, bilgi vermenin memnuniyetiyle; "He ya... Bırada imza koyacağım... Sen yeni mi geldi?"

- Şimdi geldim.. Sende mi toprah alacahsan?

- He... Bırda gördihlariyin hepsi toprah alacak...

- Ne zaman kağıda imza koyacağım?

- Kapıya adamlar gelip çağırı..Adı ohınan içeri giri...

Birezden başlayacaklar adları ohımağa...

Halaf köylünün lafını tamamlamasını beklemeden, köylünün eliyle gösterdiği kapıya yöneldi... Kendi kendine; "En eyyisi kapının yanında durmah. Ya adım ohındığında duymazsam? O zaman kağıda imza koyamam.. Kağıda imza koyamazsam toprahta alamam.. Muhtar Halil ne demişti? Demişti ki, toprah az, toprağı

istiyen çoh... Her istiyenin eline toprah geçmiyecah...
Adı çıhan çok şanslı..."

Saatler durmadan geçiyordu...İçeri üçlü beşli köylüler giriyor, bir süre sonra yine üçlü beşli çıkıyorlardı... Halaf, "İmza atamıyacah" endişesiyle öğlen tatilinde dahi o kapının önünden ayrılmamıştı... Kapının yanında bulup, beklediği yeri kaybetmemek için, yerinden dahi kımıldamamıştı... Açlığını tütün sigarasıyla bastırmaya çalışıyordu... Kapıda kıravatlı birini her gördüğünde, yerinden hafifçe oynuyor, ismini duymayınca tekrar eski durumunu alıyordu...

Nihayet saatler sonra isimleri okunan dört kişi ile birlikte , o girilmez hissine kapıldığı kapıdan içeri girdi... Soluk soluğa diğer köylüler ile birlikte merdivenleri çıktı... Kendilerinden önce binaya girenler büyükçe bir odaya açılan kapının önünde bekleyiyordu... Halaf ve beraberindekiler kapıya doğru ilerleyince, kapının yanında sandalyeye oturmuş olan bir görevli ayağa kalkıp önlerini kesti;

- Sıraya girin hemşehrim sıraya... Tek tek girecahsız... İçerden biri çıhtımı, ön sırada olan girecah.. Sırayızı bozmayın...

Birkaç dakika sonra Halaf, odanın içindeydi... Odanın içinde üç-dört masa vardı... Her birinin başında da bir kişi oturuyordu... Ön masada yüzü asık olan seslendi, etrafına şaşkın şaşkın bakan Halaf'a:

- Halaf Taştan sen misin?

- He begim...

Adam sert bakışlarını Halaf'ın üstünden ayırmadan başıyla gelmesini işaret etti.. Halaf ürkek adımlarla masaya yaklaşırken, o tekrar sert bir ses tonuyla sordu:

- Kaç yaşındasın?

- Valla, 32 yaşındayam

- Yemin etmeden konuş, burası mahkeme mi? Evli misin?

-He...

- Kaç çocuğun var?

-Üç tane...

-Azmış seninki...Gelenlerin çoğunun 7-8 çocuğu var...

Halaf şaşırmişti... Toprak almakla ne alakası vardı çocuk sayısının...Az çocuk olması acaba kendisine zarar verirmiydi? Heyecanlanıp kekeleyerek:

- Valla bilmemki begim...Allah bı kadar verdi... Üç tene de öldi...

Kağıda cevapları dolduran memur başını kaldırıp, Halaf'ın gözlerinin içine baktı:

- Şimdi anlaşıldı...Demek ki, sağ kalanlar üç tane... Toprağın var mı?

- Yoh begim...

- Ne yapıyordun? Nasıl geçiniyordun şimdiye kadar?

- Ağanın yanında çalışıdim. Bi de Çukuroviya çalışmağa gididim... Ama hep kövde çalıştım..Kövde yaşadım...

- Sana toprak verirsek onu işleyebilir misin?

Halaf'ın gözleri çakmak çakmak oldu. Heyecanlı bir sesle:

- İşlerem Ağam... Elimden, dırnağımdan işlerem... İşlemem mi heç?

Görevli memur, cevapları yazdığı defteri Halaf'a doğru uzatarak; "Tamam öyleyse, imzala şurayı" dedi... Halaf'ın elleri titriyordu... Memurun kendisine doğru uzattığı kalem elinden düşmesin diye sıkı sıkı tuttu... Kargacık burgacık bir yazı ile gösterilen yere "Halaf" diye yazıp, altına da bir çizgi çekti. İmzalanan defteri kendisine doğru çekip, itinayla imza atılan sayfayı gözden geçiren görevli; "Şimdi gidebilirsin... Daha sonra görevli arkadaşlar köye gelip, sana verilecek yeri belirleyecek...Kooperatife üye olacaksın. Ondan sonra sen de toprak sahibi olmuş olacaksın" dedi...

Halaf yürümüyordu, havada uçuyordu sanki... Her adımda metrelerce mesafeyi aşarcasına, köy postalarının kalktığı "Kuyübaşına" doğru yürümeye başladı.. Yolda bir furunun önünden geçerken, burnuna kadar uzanan sıcak ekmeğin kokusuyla açlığı aklına geldi. Gün akşam olmak üzereydi. Halaf, sabahtan beri ağzına bir lokma yiyecek koymamıştı. Eliyle cebini karıştırdı. Bulduğu bozuk paraları fırıncıya uzatarak; "Üç tane ekmeğe verimisen hemşerim" dedi. Aldığı üç ekmeğin ikisini ceketinin içine sokarken, birini de dürüm gibi yapıp yemeye başladı. Arabanın yanına varıncaya kadar

bir ekmeği katıksız yiyip bitirmişti.

Gün batımı ile birlikte köye ulaşan Halaf, yine omuzları dik, başı havada olarak evine doğru yürüdü.

Karısı Hatça; merak ve endişeyle kapı eşiğinde oturmuş kendisini bekliyordu. Karısının karşısında durup, biraz daha kasılarak;

-Eyyi bah Hatça. Karşıda duran böğine böğin Halaf Taştan Ağadır. Toprah sahabıdır!..

Hatça; kocasının bu mutlu halini tebessümle izliyordu.. Kocasını tanıdığından beri ilk defa böyle mutlu olarak gördüğünü söyleyebilirdi. Mutlu bir şekilde karşısında duran kocasının heyecan ve mutluluğu kendisine de yansımıştı;

-Toprağı verdiler mi Halaf Ağa? Barmah bastı mı?

Halaf, koynunda sakladığı ekmeği karısına uzatırken;

-Gördimi bah; ağalılı nasılmış... Sen bile artılı herif demağı bırakıp Halaf Ağa deyisen... Bından böyle herkes artılı Halaf Ağa deyecah.

Hatça utangaç bir tavırla; "Ne bilim herif... Sen öle deyince, bende seni sölediği tekrar ettim işte" deyip ekmeğleri göğsüne sıkıştırarak içeri gitti.

Halaf, derin bir nefes aldıktan sonra, başını gökyüzüne doğru kaldırdı. Ovanın üstünü bir çadır gibi kaplayan gökyüzünü ve gökyüzünde ışıllı ışıllı parlayan yıldızları ilk defa görüyormuş gibi dikkatlice izledi. Ovanın akşam serinliğinde etrafa yayılan toprak kokusu bir başka idi sanki bu akşam. Halaf derin derin nefesler

çekiyordu içine. Sonra, karanlıkları gözleriyle yarar-
casına ucsuz bucaksız ovaya baktı. Ovayı, karanlıkları
yararak seyretmeye çalışırken; "Bu ovada benimde
toprağım var artıh!. Bende toprah sahabıyam. Ben,
Hatça, uşahlar artıh bizim toprağımızda çalışacağih.
Kimse bize niye çalışısan, niye çalışmısan demiyecah.
Canımız istedi çalışacağih, istemedi çalışmayacağih"
diye geçirdi içinden. Kendi kendine konuşması, ovayı,
yıldızları seyretmesi, elini yıkaması için ibrikle beraber
Hatça'nın yanına gelmesi ile sona erdi.

Halaf'ın içi içine sığmıyordu. Akşam yemeğinden
hemen sonra köy odasına gitti. Gündüz şehre gitmiş
olan diğer köylülerde köy odasındaydı. Yaşadıkları ola-
yları, gördüklerini ve hissettiklerini diğer köylülere
anlatıyorlardı.

Halaf "Selamünaleyküm" diyerek selam verip, sedirde
boş bulduğu yere oturdu. Muhtar Halil, tabakasından
çıkardığı sarma tütün sigarasından bir tane Halaf'ın
önüne atarken sordu;

-Eee Halaf... Bastınmı kağıda imzayı?

Halaf aldığı sigarayı, çakmağı ile yakıp derin bir
nefes aldıktan sonra ;

-He ya mıhtar... Zor oldu amma sonunda bastım
imzayı kağıda...

Halaf'ın konuşmasına fırsat vermeden Berho atıldı;
"Çoh da laf mı mıhtar. Mehşer kimindi vallahi. İçeri gi-
remiyecağam deye çoh korhtım. Bi iki sefer içeri girmah

istedim ama, kapıdaki izbandut kimin bi adam birahtı beni adım ohınmadan."

Halaf, kendisinin duyduğu endişeleri Berho'nunda hissetmiş olduğunu öğrenince biraz rahatladı ve bundan keyiflendi.

-He yahu mıhtar. Reformın önüne gidince zannettim kurtuluş bayramı. Benbiye yannış yere mi geldi Halaf diye sordım. Sonra birisine sordım. O zaman aynadım ki, yannış gelmemişem.

Halaf'ın kalabalığı Kurtuluş bayramı kalabalığına, reform binası önünü bayram yerine benzetmesi odadaki-lerin hepsini kahkahayla güldürmüştü.

Geç saatlere kadar Halaf ve diğerleri, o gün olanları ve hissettiklerini anlatıp durdu. Toprak özleminin sona ermesi, adı okunan okunmayan tüm köylüde çocuksu bir coşkuya sebep olmuştu. En küçük bir espriye dakikalarca kahkahayla gülüyorlardı. Toprak sevincini saatlerce köy odasındaki sohbette yaşadılar. Yılların özlemi sona ermişti artık. Bu özlemin sona ermesinden doğan mutluluğu geç saatlere kadar birlikte yaşadılar. Ve geç saatlerde yüzlerinde mutlu bir tebessümle, köy odasından ayrıldılar.

Halaf, yıllar sonra belki de ilk defa o gece rahat ve huzurlu olarak yatağa girip, deliksiz bir uyku uyudu.

UMUTLAR KÜLLENİRKEN

*Karşı dağda talan var
Arhamızdan gelen var
Eski yarı neyleyim
Yengisinden selam var*

Bayram coşkusu çoktan dağılmıştı Harran Ovası'nın üstünden. Ayaklar yere değmiş, hayal bulutları dağılmıştı. Ova aynı ovaydı... Güneş yine kavurucu, yakıcı güneşti. Köy, toprak yolu, susuzluktan çatlamış topraklarıyla aynı köydü. Ama köyde tek bir farklılık vardı; Reşo Ağa köyden gitmişti. Kale görüntüsü veren taş yapı sessizliğe gömülmüştü. Bir kasvet çökmüştü binanın üstüne. Köylüler bu kasvetten mi, eziklikten mi bilinmez, bu binanın önünden geçmeyi terketmişlerdi.

Reşo Ağa'nın ayrılışı da bir buruk olmuştu. Toprak

alabilmek için reform görevlilerine arkasından kötülüyenerler, hüznle uğurlamışlardı Reşo Ağa'yı.

O gün nedendir bilinmez köylünün hepsi bir heyecan içersindeydi. Yıllardır ekmeğini yedikleri insandan ayrılacaklarından mı, bugüne kadar emreden bir kişinin artık kendi üzerlerinde bir hakkı kalmamasının duygusallığından mı, yıllarca karın tokluğuna çalıştıkları toprakların gerçek sahibi olacaklarından mı bilinmez o sabah gün ışımada köylü harmanlıkta toplanıvermişti.

Güneş ilk ışıklarını ovaya gönderirken önce bir araçla Reşo Ağa'nın kale görüntüsü veren taş binadaki eşyaları köyden götürülmüştü. Bir iki saat sonra Reşo Ağa çoluk çocuğu ile kapıda görünmüş, çocukları arabaya binerken kendisi harman yerinde toplanan köylülerin yanına gelmişti. Muhtar Halil yerinden kalkmış öne çıkmıştı;

-Ağam çay demledik. Bir çayımızı içinde öyle gidin.

-Sağol Halil, şehirde yapacak işlerim var. Geç kalmayalım. Şehirde sizin yapılacak bir işiniz var mı?

-Sağol ağam. Yok bi işimiz.

-Olursa her zaman gelin. Bende hakkınız çoktur. Bu hakkınızı ödemek borcumdur.

- Ne borcu ağam? Biz her zaman hakkımızı alarah çalıştık. Sen bize hakkıyı helal et.

-Helal olsun Halil. Toprağın kıymetini bilin. Birliğinizi, dirliğinizi bozmayın.

Muhtar Halil'le öpüşen Reşo Ağa, az ileride duran

Halaf'ın yanına gelip, elini omuzuna koydu;

-Sen ne yapisan Halaf? Toprağıya eyyi sahip ol.

O ana kadar konuşmaları başı önünde üzüntülü bir şekilde izleyen Halaf; boynunu bükerek;

-Eyyiyem ağam, sağolasan. Ama, seni getmağıya üzüliyem.

-Veren Allah, alan Allah Halaf. Getmağım da, öbir dünyaya getmiyem ya. Hem siz demediyiz mi ağa kövde otirmi diye. İşte dediğiyiz doğru olsun deye ben de kövde otirmiyacağam. Şehirde oturacağam.

Halaf irkilircesine;

-Haşa ağam. Öle söliyen yalan söylemiş. Siz, bizden fazla bı toprağa emek verdiyiz. Bu toprahlar gene senidir.

- Sağol Halaf. Bu toprahlar Allah'ın. Bizler bögin varıh, yarın yoğıh. Allah cansağlığı versin. Şehirde bi işi olırsa çekinmeden gel yanıma.

-Sağol ağam. Her zaman gelirem.

Reşo Ağa bütün köylülerle tek tek helallaştıktan sonra arabasına bindi. Köylülerin biraz şaşkın, biraz hüznünlü bakışları arasında araba bir süre sonra tozlu yolda gözden kayboldu. Köylüler, bir müddet daha konuşmadan harmanlıkta durup, tozlu yola baktıktan sonra, geldikleri gibi sessizce birer birer dağıldılar harman yerinden.

Reşo Ağa'nın taş binası derin bir sessizlikle

yalnızlığa gömülürken, ona nispet yaparcasına köyün kerpiç binalarının bittiği alana kurulan beyaz boyalı beton bir bina hareketlenmeye başlamıştı. Hergün şehirden dört-beş araç gelip-gidiyor, kırvatlı takım elbiseli insanların biri binaya girip, bir diğeri çıkıyordu.

Halaf, tütün sigarasını derin nefeslerle içine çekerken, yamanmaktan asıl kumaşı belli olmayan bir elbisenin söküklerini dikmeye çalışan karısına kendi kendine konuşur gibi sordu;

-Hatça kim bı adamlar? Ne yapılar bırda?

Hatça başını dikişinden kaldırıp, kocasının yüzüne anlamsızca baktı. Halaf yine kendi kendine konuşur gibi söze devam etti;

-Toprah veriyih dediler. Seni toprağı olacah dediler. Aha bı basdığım toprahdan başka benim olan toprağa ayah basmadım. Hanı nerde bizim toprağımız? Niye biz, bizim olan toprağımızda çalışmıyih? Bının bırasında kışa, ayaza ne kaldı? Biz bı kış ne yiyip ne içecağıh?

Hatça, elindeki elbiseyi dizinin üstüne bırakmış, hayretle kocasının yüzüne bakıyordu. Kocası kendisine mi bunları söylüyordu, yoksa kendi kendine sesli mi düşünüyordu anlayamadı. Cevap verip vermemekte tereddüt etti;

-Biye mi sölisen herif?

Halaf bakışlarını hareketliliğin eksik olmadığı beyaz binadan ayırmadan;

-He ya. Senden başka kimse var mı bırda?

-Yoh... Ama ne bilim... Son günlerde siye bi hallar oldu. Sensiye konişisan, sensiye gülisen...

Halaf, irkilircesine karısına döndü.

-Sen ne deyisen avrat? Niye ben deli miyem?

Hatça da sinirlenmişti. O da sert bir ifadeyle cevap verdi;

-Deli değılsen ama deli kiminsen... Ya düşünisen ya da sensiye konişisan... Senden son zamanlarda hiç bişe anlamiyam...

-Düşinmah delilih mı? Hem düşüniyem ya! Halımız ne olacah diye düşüniyem. Çolih çocih ne yiyecah, ne geyecah diye düşüniyem. Sen demimisen; Halaf un yoh, Halaf bulgır yoh, Halaf geyecah asbap yoh.

Hatça, yeniden dizleri üstüne bıraktığı elbiseyi alıp, işine devam ederken bu kez kırgın bir ifadeyle;

-Sölemenem bından sonra herif. Aha bah bi asbabin esas kumaşı hangisidi unıttım. Hergün bi yerine yama yapıp geyiyem.

Halaf lafı buraya getirdiğine pişman olmuştu. Çünkü Hatça aylardır kendisinden kumaş istiyordu. Ama bir türlü parayı denkleştirip de karısına istediği elbiselik kumaşı alamamıştı; Aylar önce söz vermişti karısına; "Söz avrat, toprah almah için kağıda imza basım, o gün şherden en eyyi kumaşı alacağam" demişti... Demişti demesine ama, o gün alamadığı gibi ondan sonraki günlerde de alamamıştı karısının istediği kumaşı... Sıkıntı basmıştı Halaf'ı. Ne diyeceğini de şaşırılmıştı...

Yine beyaz binaya dikti gözlerini. Karısının son söylediklerini hiç duymamış gibi yine mırıldanır gibi sordu karısına, bakışlarını beyaz binadan ayırmadan;

-Kim bı adamlar avrat? Ne yapılar orda?

Hatça; kızgınlığını gizlemeden sert bir ifadeyle cevap verdi kocasının bu sorusuna;

-Ben ne bilim? Sen hergün o eve gidisen. Sen ordaki heriflerle konuşsan.

Halaf yine bakışlarını binadan ayırmadan ve karısının kızgınlığını umursamadan mırıldanır gibi konuşmasını sürdürdü;

-Ben getmesine gidiyem, konuşmasına konuşuyamda, heç bişe anlamıyam... Bırası koperetif deyiler... Bı bina sizin deyiler... Deyiler ama, koperetif nedir, biz neyin sehabıyih, bizim olan orda onlar ne yapılar bilmiyih... Bir gün dayanamadım sordım; biz neyin sehabıyih? Hanı benim toprağım? Niye ben biye verilen toprahta çalışmıyam? dedim. Biye gülerah, kövdeki tarlaların hepsi sizin dediler... Biz çalışıyih işte... Tarlayı biz süriyih, biz ekip biz biçiyih, sizin yeriye dediler... Ee, Reşo Ağa'da deyidi bu köv sizin, bı tarlalar sizin... Sizin sayeyizde ekin veriyi... O zaman heç olmazsa tarlada çalışıdih. Reşo Ağa'dan para alıdih, unlıh alıdih... Şimdi bizim denilen tarlada çalışmıyih, para da kazanmıyih...

Hatça hergün dinlediği bu serzenişlerden bıkmıştı. Kocasının boş boş oturup anlamadığı konuşmalarından

usanmıştı... Aynı usanç ve kızgınlıkla kocasına; "Seni tutan mı var? Get çalış" dedi... Halaf'ın bamteline dokunmuştu karısı... Hiddetle ayağa kalktı... Karısına dönerek;

-Akli basmisa konuşma Hatça... Boş boş oturmağandan zevk mi alıyam? Reformda demediler mi, başka yerde çalışırsanız toprak alamazsınız diye?

Hatça'da elindeki elbiseyi fırlatırcasına yana atıp ayağa kalktı;

-Yasah tek siye mi? Ekinlerin Abdo şehre gidip çalışıya? O da seni kimin kağıda imza komadı mı?

-O gizli çalışı... Mihtarın yegeni... Onun arhası var... Ben bigün getsem işe, hemen beni şikâet ederler... O zaman da toprak gider elimizden.

Hatça alaycı bir edayla cevap verdi;

- Toprak elinden gidermiş. Şimdi var mı ki elinde toprak?

Halaf, karısının dik dik konuşmasına içerlemişti... Şaşırılmıştı da... Karısını hiç bu kadar sinirli görmemişti... Bu güne kadar karısı hiç sesini yükselterek kendisiyle konuşmamıştı... Derdini anlata-mayacağını da anlamıştı... Bu yüzden konuşmayı uzat-mak istemedi... "Senden konuşmama zatan suç... Ben köv odasına gidiyim" diyerek karısının cevap vermesine fırsat bırakmadan ayrıldı oradan.

Halaf içindeki sıkıntıyı aylardır atamamıştı. Kendisinin ne olduğunu bilemiyordu. Ne toprak sahibiydi, ne

topraksız köylü. Toprak verdik demişler, verdik dedikleri toprağa ayak basmamıştı. Ayak basmadığı toprağından para kazanamamış, para kazanmak için çalışmak istemiş, bu defa "çalışırsan başka yerde, toprağı geri alırız" dedikleri için çalışmamıştı. Cebinde beş kuruş parası olmadan dolanıp durmuştu aylarca köyün içinde. Zihnine hücum eden sorulara cevap bulmak için, beyaz binadaki insanlarla konuşmuş, muhtarla konuşmuş, köylülerle konuşmuş ama bir türlü istediğı cevapları alamamıştı.

Köy odası kalabalıktı. Beyaz beton binada oturan kravatlı adamlardan biri de köy odasında oturmuş, köylülerle sohbet ediyordu. Köylüler ve muhtar, kendisinin her önüne gelene sorduğı ama bir türlü cevabını alamadığı soruları sormaktaydı kravatlı adama. "Selamünaleyküm" diyerek kapının yanındaki sedirin boş olan ucuna ilişiverdi hemen. Karşılıklı selamlaşma bittikten sonra, muhtar kravatlı adama dönerek konuşmasına kaldığı yerden devam etti;

-Benim anlamadığım şu başkan beg, tarlalarımızın sınırı ne zaman belirlenecah?

Kravatlı adam, yüzünde eksik olmayan tebessümle, bakışlarını odada gezdirip, ses tonuna hakim bir ifade vererek tane tane konuşmaya başladı;

-Dur bakalım muhtar. İş hemen öyle kolay mı? Toprak almak öyle kolay mı? Bilmeniz lazım, devletin her işi yasayla, yönetmelikle olur. Kanunun, yönetmeliğın

dışına çıkılmaz. Yasa ne diyor?

Muhtar yeniden uzun bir nutuk dinlememek için atıldı:

-Yasa ne diyor, onu hep söylediler.

-Yok, yok. Öyle değil. Bilseydin, öğrenseydin sormazdın. Yasa diyor ki, önce toprak sahibinden toprağı kamulaştıracaksın. Reform teşkilatı ne yaptı? Yasanın bu maddesini yerine getirdi. Yani, toprak sahiplerinin elinden fazla toprakları alındı. Sonra diyor yasa; topraksız köylüleri tespit edeceksin, tespit ettiğin bu kişiler içersinden hak sahibini belirleyeceksin. O da yapıldı mı? Köylüler sabırsızca hep bir ağızdan;

-Yapıldı... Yapıldı...

-Öyle kolay olmadı. Müracaat etti onbinlerce topraksız köylü. Biz o müracaatlar içersinden hak sahiplerini tespit ettik. Şimdi sizler hak sahibisiniz.

Muhtar yine dayanamayarak söz atıldı;

-Hak sahibiyih amma toprah sahabi degilih.

- Dur hele muhtar, sözümü kesme. Yasa ne diyor; bu hak sahipleri aday çiftçilerdir. Bu aday çiftçiler üç yıl verilen toprağı ekip, biçecek. Toprağı verimli işleyen aday çiftçi bu toprağın tapusunu almaya hak kazanacak.

Halaf, deminden beri dinleyip, anlamaya çalıştığı konularda sormak istediğı noktaya gelindiğini anlamıştı. Adamın konuşmasına fırsat vermeden söze kendisi atıldı;

-Doğrı sölisen müdür beg, ama benim anlamadığım

bişe var.

- Nedir o?

- Toprağı biz ekmiyih, biz biçmiyih. O zaman eyyi çiftçiyi nasıl bilacahsız?

-Biliriz... Biliriz... Nasıl bileceğimizi yasa belirtiyor. Yasa diyor ki; toprağın aday çiftçiye verilmesinde kooperatifler yön verici olacaktır. Çiftçinin toprağını sürmek için traktör, ekmek için tohum, gübre ve ilacı kooperatif temin edecektir. Toprak alan köylüler kooperatife üye olacak. Kooperatifin harcamasını, gelirini ortak olan köylü denetleyecek. Zaten bu bina sizin, biz sizin için çalışıyoruz demiyor muyuz?

-Deyisiz.

-O halde, kooperatif demek, siz demeksiniz. Kooperatif başarılı oldu mu sizlerde başarılı olursunuz.

Halaf yine birşey anlamış değildi. Kendisi çalışmadan nasıl "eyyi" olacaktı? Sonra bu kooperatif denen yeri kendisi nasıl denetleyecekti? Bunları anlayabilmek umuduyla yeniden sordu;

-Hepsi eyyi, hoş da müdür beg, tarlada biz niye çalışmıyih? Biz birda boş boş oturırken kooperatif niye başka yerden işçi getiri?

Başkan bir an durdu. Bir iki yutkunduktan sonra sıkıntılı bir şekilde.

- Onu ben bilmiyorum. Yöneticiler onu öyle uygun görüyor. Bize emir veriliyor, biz verilen emirleri yerine getiriyoruz.

Halaf içinden; "bı da bişe bilmi. Bizim bilmediğimiz neyi sorsah, bilmiyem deyi. Peki, kim bı işi bili" diye düşünürken, bu defa Muhtar Halil söze karıştı:

- Peki tarlada biz çalışmıyım. Başka yerde de çalışmıyım. Harmana ulaşmah için bı kışı geçirmah lazım. Peki biz bı kışı nasıl geçirecağım? Hem bı yohlıh yetmezmiş kimin koperetif bizden para da isti.

- Muhtar. Muhtar. toprak sahibi oluyorsunuz. Vermeden alınır mı? Tabiki belli masraflara iştirak edeceksiniz ki, hasattan da pay alasınız..

Muhtar başını iki yana sallayıp, ellerini dua eder gibi açarak;

-Vallahi bı işe ahlım basmadı. Allah eyi eder inşallah. Başka ne deyah.

Kooperatif Başkanı ayağa kalkarken; "İyi olacak, iyi olacak. Siz kooperatife sahip çıkın" diyerek köy odasında oturan köyülülerden müsaade isteyerek oradan ayrıldı. Tartışma köy odasında bitmemişti. Köylülerin hiçbirisi sorulara anlayacakları bir cevap alamamışlardı. Muhtar, sonu gelmeyen bu tartışmayı bitirmek için yine "Eyyi olur inşallah" deyince, görevlinin gittiği andan itibaren konuşmayan Halaf dayanamayıp, söze karıştı;

-Mihtar. Bı işin inşallahla, maşallahla eyyi olacağı yoh. Aha ben size söliyem, Reşo Ağa başımızdan getti, bı sefer koperetif ağa başımıza geldi.

Muhtar anlamamıştı. Hayretini gizlemeden sordu;

- Ne ağası Halaf?

zaman biye verilen toprağı avıçlarım arasına alacağam? Ne zaman, ben, Hatça gendi toprağımızda çalışacağıh? İşte biye bınları söylemiler... Sen toprah sahabısan, eyyi çalıştı mı tapıyı alacağısan... Koperetif seni yeriye çalışı... Para kazanmah için para verecağısan... İnşallah olacağ... Söledıhları hepsi bı..."

Halaf kendi kendine konuştukça ierliyor, ierledike kendi kendine konuşuyordu.

Güneş, toprak evlerin üzerinden karşı tepelere doğru inmiş, Harran ovasında bir gün daha sona ermişti. Halaf, "Elbet bi gün bınları öğrenirem" deyip ağır adımlarla evinin yolunu tuttu.

Harran'da umutlar sönmeye başlamıştı. Toprak umudu bitmişti artık. Aday çiftçiler şaşkındı. Halafıta öyle. İki yıldır zihinlerini meşgul eden sorulara cevap bulamadan tek sahip oldukları umutları da bitmişti. Her sordukları soruya; kooperatif yetkililerinin "Yasa ne diyor" diye açıklamaya başladıkları o yasa iptal olmuştu. Ayak basmadıkları, avulayamadıkları ama kağıt üzerinde sahip oldukları toprak böylece hepten elerinden gitmişti.

Baharın parlak güneşi bile Harran Ovası üzerindeki kasveti söküp atamıyordu. Bir burukluk vardı Harranlı köylülerin yüreğinde. İki elleri arasında tuttukları toprak uçup gidivermişti sanki. Yasanın iptali ile "benim" dedikleri toprak yok oluvermişti.

Bir gün, "ağalar topraklarını geri alacak" deniyordu köyde. Ve kara bulutlar dolaşıyordu o an köyün üstünde. Ya bir gün; arkasından olmaz olmaz şeyler söyledikleri "ağa" köye çıkıp gelse ne olur? Nasıl bir daha o köyde ağa ile birlikte oturabilirlerdi? O gün köyde hep bunlar konuşulurdu, güneş toprak evlerin üstünden kayıp, dağların arkasında kayboluncaya dek. Bir başka gün küçük de olsa bir umut kıvılcımı çakardı. "Yeni bir yasa çıkacak, topraksız köylüler tekrar topraklarına sahip olacak" denirdi. Ve o mahzun yüzlerde belli belirsiz bir mutluluk tebessümü oluşurdu. "Çıkacak bir yeni yasa, alacağız toprağımızı gene. Gene toprak sahabı olacağız" diyerek bir günde olsa avunurlardı toprak heyecanı ile...

Aradan aylar geçmişti. Bigün kara bulutlar bir gün bir umut kıvılcımı ile pembe umutlarla dolan günler birbirini takip etmişti. Ama, yeni bir yasa henüz çıkmamıştı. Harranlı beklemekten bıkmıştı artık. Ne olacak diye düşünmüyordu da. Olacak olurdu elbet.

O günde; güneş, sabahtan beri ovanın tepesine oturmuş, sarı-kahverengi ovanın toprağını, taşını yumuşatıyor, birbirine sokulmaktan korkan insanları, tere kesiyordu. Güneşin bu eziyeti, daha saatlerce sürdü. Sonra gece, gündüzün ardına bağlandı. Karanlık heryanı kör etmiş, bütün renkleri silip süpürmüştü. Ovada bir gün daha sona ermişti.

*Terezinin tuhtu var
Herbişeyin vahtı var
Evim barhım yihıhtır
Padişahın tahtı var*

Halaf saatlerdir kuybaşında bekleşip duruyordu. Hatça bir ağacın gölgelediği toprak üzerine oturmuş çocuklarını izliyordu. Daracık meydana araçların bir girip, diğeri çıkıyordu. Alana gelip duran her kamyon: 30-40 insan birden koşturuyordu. Bu koşturmaya Halaf'da katılıyordu. Sabahtan beri Adana'ya gidebilmek için bir arabada yer kapmaya çalışıyordu. Çalışıyordu ama, sabahtan beri koşturmaktan tabanı şiştiği halde bir kamyonun üstüne kendisini atamamıştı.

Tepede dikilen güneş, tüm sıcaklığıyla yakıyordu

Öğlen olmuştu. Ancak kamyon peşinde koşuşturan insan kalabalığında en küçük bir azalma olmamıştı.

Halaf, tüm gücünü toplayıp, son bir gayretle alana giren mavi boyalı kamyona yapıştığı gibi, karselin içine atıverdi kendisini. Kamyonun motoru homurdanarak dururken, karsel içersinde sendeleyerek ayağa kalkan Halaf, karısına seslendi;

- Hatça.. Hatça.. Çabuk gel kamyona bin. Uşahları ben alıram.

Hatça aceleyle yerinden kalkıp, kucağında uyuklayan çocuğu ile birlikte kamyona doğru koşmaya başladı. Halaf, karısı Hatça'yı kamyonun karseline çekip çıkardıktan sonra, yere atlayıp eşyaların yanına gitti. Önce çocukları daha sonra eşyaları kamyona yerleştirdi. İnsanların bu koşuşturması yarım saat kadar sürmüştü. İnsan ve eşyalarla kamyonun karseli tıklım tıklım dolmuştu.

Kulakları tırmalayan homurtu ile kamyon Akabe yokuşunu tırmanırken, eşyaların üstünde kendisine kuytu bir yer bulup oturmuş olan Halaf, dalgın bakışlarla geride bıraktığı şehri seyrediyor kendisi ile birlikte dört yolcunun sıkıştığı şoför mahallinde. Vites büyültüyor şoför aldığı yolcuları gidecekleri yere ulaştırmak için. İnce bir demir çubuğu itiyor. Pedalın üzerinde ökçesine basılmış eski bir ayakkabı. Pistonlar bastırıyor, motor homurdanıyor, canhıraş bağırان bir insanın sesinden, soluk alış-verişine dönüşmesi gibi

bağirtıdan tek düze bir dişli sesine dönüşüyor motorun sesi...

Kamyon sola keskin bir viraj alıyor. Kamyonun üstündekiler iradesi dışında bir hareketle sola doğru eğiliyorlar hep birlikte. Mezarlığın boydan boya iki sıra çevrelediği yolu, homurtusu kesilmiş olarak alıyor kamyon. Halaf mezarlıkla birlikte, yıllar önce babasını toprağa verdiği günleri hatırlıyor. Aslında her Çukurova'ya gidişte kamyon bu mezarlıktan geçerken hatırlıyor babasını Halaf. "Acaba herkes kaybettiklerini mezarlıktan geçerken mi hatırlar?" diye geçirdi içinden. Ve kamyonun üzerinde saçları uçuşan insanların yüzüne baktı bunu anlamak için. Tam o anda yavaşladı kamyon ana yola çıkmak için. Kamyon yavaşlayınca kalkan toz , kamyonun üstünden aşip geçti. Bir an toz bulutundan Halaf, gözü açık olmasına rağmen göremedi kimseyi. Babasını her hatırladığında da aklına ilk Çukurova'ya gidişi gelirdi. Razi olmamıştı babası önce Çukurova'ya gitmesine. Ovayı bırakıp, yad ellerde çalışmasına. O gün, güneş köyün tepesine çökmüş, doğayı ışıklarıyla değil, sanki bedeniyle kavuruyordu. Toprakla sıvanmış evlerin sütlü kahve duvarlarına işleyen güneş, duvarları bir damla suya hasret topraklar gibi şahrem şahrem çatlatmıştı. Ve güneş, bırakın dışardaki insanları, bu yarıklardan odaların içine geçiyor, insanları bu kapalı yerde dahi rahat bırakmıyordu. Ova cehennemnin bir parçası gibi olmuştu sanki o gün.

Halaf, babasının taşıdığı buğday başaklarını, düvenin dişleri arasına atıyordu. Düveni çeviren yaşlı bir beygir isteksizce dönüyor ve onun bu vurdumduymazlığı Halaf ile babasını da etkiliyordu. İkiside konuşmuyor, altın sarısı buğday başaklarını ufalayıp, buğday ile sapı ayıklamaya çabalıyorlardı. Babası bir ara durdu. İki kolunu arkaya götürüp, yıllarca toprakla uğraşmaktan büyümüş ve nasırlaşmış kocaman, yarıklarla dolu elleriyle sırtını yukarıdan aşağıya sıvazladı. Sonra oğlunun duyabileceği bir sesle konuştu.

- Ulan Halaf, boyun bosın devrile. Bizi bırakıp gidecahmısan?

Halaf, babasının bu ani çıkışıyla irkildi. Olduğu yerde durdu. Düven dönmeye devam ediyordu yaşlı beygirin aheste yürüyüşüne uyarak. Çukurova'ya çalışmaya gideceğini uygun bir zamanda munasip bir dille söylemeyi düşünmüştü bugüne kadar babasına. Çukurova'ya gideceğini Muhtar Halil ve karısı Hatça biliyordu sadece. Suçluluk duygusu içinde isteksizce cevap verdi:

- He babo. Çukuroviya gidecağam.

Babası kızdı, sesini bu defa yükseltmişti.

- Poh yiyecahsan. Köviyin suyu mı çıktı? Hem doğıp böyüdüğü ovayı terketmah babayığide yahışmaz. Er olan ancak asker ocağına ya da namısı yere düşende kan ahıtıp ovasını terk eder, gurbete düşer.

- Babo er insan para kazanmah içinde gurbete gider.

- Para yere girsin. Açmısan, açıldamısan?

- Şimdi aç degilem. Ya kışın? Sen demedi mi bı kış zor çıhar...Alınan ekin tohum bile olmaz... Ağa bize zor bu sene unlıh verir.

- He dedim. Hangi sene kolay çıhdı ki? Her sene bi geçen seneden kötü geli. Kim getti böğine kadar gurbete?

- Bı sene herkes gidi Çukuroviya... Getmezsem bi ben kalmış olıram bu kövde.

- Giden getsin... Salmam ben seni gurbete.

Yaşlı beygir dönüyordu isteksizce, arkasından da düven. Düvenin dişleri arasında, altın sarısı buğday başakları tane ve sapa ayrılıyordu. Gün batımına kadar, yaşlı beygir döndü, altın sarısı buğday başakları tane ve sapa ayrıldı düven altında. Halaf ve babası tek bir kelime konuşmadan, düvenin altına buğday başakları taşıyıp, düven altından çıkan sapla taneyi ayıkladı.

Güneş karşı tepenin arkasına inmişti. Babası beygiri çözdü, önce yaşmağını çözüp sonra şapkasını çıkardı başından. Yaşmağı ve şapkayı dizine vurup, üzerine yapışan sapları silkeledikten sonra şapkayı tekrar başına geçirdi. Yaşmaklada alnında biriken terleri sildi. Beygiri çekerken Halaf'a döndü:

-Ben anlamışam ki sen kerari çohdan vermişsen.

- He babo vermişem.

- Bari işi sağlam mı? Bı kış zor geçecah. Bi timin unlıh bile koyamanlıh evimize. Tarla bı sene tohumı bile

geri vermedi.

- Vermedi ya babo. İşim sağlamdır. Yazdırmışam elçiye adımı.

Ve babası Halaf'ın son söylediklerini dinlemeden beygirle birlikte ayrıldı harman yerinden. Halaf'da babasının izin verdiğini bildirmek için koşar adım gitti köy odasına. Defterdeki adını sağlam etmek için, Muh-tar Halil'in yanına.

Halaf eve döndüğünde karısı Hatça uyumuştı. Gaz lambasından yayılan loş bir ışık aydınlatmaya çalışıyordu tek göz odayı. Gaz lambasından uzak köşede uyuyan çocuğu ve Hatça ancak bir birinden farklı iki karartı tümsek halinde görünüyordu. Halaf, gaz lambasının çevresinde vınlayan kepenekleri elinin tersiyle ürkütüp, lambaya biraz canlılık verdi. Işık odayı biraz olsun aydınlatınca Halaf, karısı Hatça'nın yüzünü seçebildi. Hatça, ondokuzunu bu kış doldurmuştu. Esmerliğine , bir de köy hayatının çilesi bulaşınca , yüzü daha da bir esmerlemişti. Gözleri kara, boyu ortaydı. İlk bakışta kuru bir kadın sayılırdı. Ama zıbını ve şalvarı sıyırınca, bacaklarındaki yoğunluk avuçları doldururdu. Halaf, elbiselerini çıkarıp, Hatça'nın yanına uzandı. Bütün gün en küçük aralıktan odaya sızan sıcaklık biraz azalmış, dışarda hakim olan serinlik, odanın tek ve küçük penceresinden içeriye sızmaya başlamıştı. Halaf, iki elini başının altında kenetledi. Gözlerini tavana dikti. Aklında babasıyla arasında geçen konuşma vardı. Ve

köy odasında anlatılan, bir çuval doldurulan pamuğun bir cebi parayla doldurması. Babası da anlamıştı, paranın Çukurova'da olduğunu. Hafif esinti lambadan yayılan ışığı hareketlendiriyordu. Oynaşan ışıklar duvarda ve tavanda çeşitli şekiller oluşturuyordu. Halaf, gözünü diktiği tavanda bazen pamuk tarlalarını, bazen dolan çuvalları ve arkasından avuç avuç kendisine uzatılan paraları görüyordu. "Gidecağam Çukurovi'ya... Çukurovada para kazanacağam" dedi. Gecenin sessizliğinde yankılanan ses Hatça'yı uyandırdı.

- Ne oli herif, ne deyisen? Vahıt ne zamandır?

- Gidiyem çukuroviya Hatçam gidiyem.

- Ne Çukurovası herif?

- Babam izin vermiştir. Konuştım ondan.

- Eyyi de herif, uşah kahar şimdi. Çukuroviya şimdi mi gidisen. Gece vahtı bağırma, sebeh konışırh.

Halaf'ta zaten konuşmak istemiyordu şimdi. Hatça'ya doğru döndü, kollarıyla sardı Hatça'nın bedenini. Bedeni Hatça'yı ezdi. Gazlambasının ışığı kendiliğinden tükendiğinde, köpeklerin ulumasından başka bir ses duyulmuyordu.

Gözü kamyonun bir köşesinde büzülmüş küçük kızına takıldı. O kış babasını kaybetmiş, arkasından kızı dünyaya gelmişti. Halaf, gözlerini oğuşturdu, şimdi kamyondaki tüm insanları da görüyordu... Herkes rüzgardan korunmak için başlarını içe çekmiş, dalgın dalgın düşünmekteydi kendi kendine. Mezarlık çok ge-

rilerde kalmıştı. Şehir görünmüyordu artık.

Büyük bir homurtuyla bu defa asfalt yolda ileri atıldı kamyon. Halaf, kopacak gibi geriye atılan saçlarını bir eliyle bastırırken, bir eliyle sıkı sıkı tutunmaya çalıştı kamyonun kasasına. Yine babasını hatırladı. Tabutta taşıyıp, köy mezarlığında toprağa salmasını. Belbağı gibi kefen üstünden sarılan havludan tutup, onu açılan çukur içersindeki toprağın üzerine uzatmasını. Ve kürek kürek toprakla üstünü örtmesini. "lnce birkaç kürek toprağa sahap oldu ancak babam" diye geçirdi içinden. "Ama ben ölmeden benim olacah toprağa kavışacağam" diye mırıldandı kendi kendine.

Kamyon homurdanarak bazen bir yokuşu tırmanıyor, bazen düzenli soluk alış-verişi gibi dzyolda pistonun ritmik sesiyle devam ediyordu yoluna. Şoför bazen vites byltp, bazen küçülterek, bazen önündeki ağır yükünden dolayı homurtu ile ilerleyen bir kamyonu sol-layıp, karselindeki tüm insanları sola yatırarak yol alıyordu. Pedalın zerindeki kesi basılmış eski ayak-kabı bazen basıp, bazen uzaklaşarak pedaldan zamanı tktiverdi.

Saatlerdir yoldaydılar. Rüzgardan korunmak için kamyonun üstünde eşyalarla birlikte istif olmuş insanlar ceketlerinin, paltolarının içine çekiyordu başlarını. Rüzgara rağmen yakıcılığından hiçbirşey kaybetmeyen güneş kaybolmuş, her taraf zifiri karanlığa gömülmüştü. Soğuk, kamyonun üstünde büzülmüş olan

insanların iliklerine kadar işliyordu. Halaf, yakasını kaldırıp, içine büzüldüğü ceketine biraz daha sarınarak bazen yıldızlı gökyüzünü, bazen uzaklarda yanıp sönen ışıklarıyla insanların varlığını hissettiren ışıklı tarlaları, ışıklı tepeleri izliyordu.

Saatler sonra kamyonun homurtusu durdu. Halaf, rüzgardan ve bastıran uykudan görme özelliğini kaybeden gözlerini ovuşturduktan sonra etrafına bakındı. Kamyon biraz olsun nefeslenebilmek için bir kır kahvesi önünde mola vermişti.

Çukurova'ya ekmek peşinde koşan köylüler, saatlerdir hareketsiz oturmaktan dolayı uyuşan vücutlarını biraz olsun hareketlendirebilmek için kamyonun atlamaya başladı. Halaf, saatlerdir tutunduğu yer ile ayaklarının bastığı yer arasındaki mesafeden dolayı, kendisine ait olduğuna emin olmadığı uyuşmuş bacaklarını ovalayıp, kan dolaşımını sağladıktan sonra, uyuyan çocuklarına sarınıp, onlarla tek bir vücut haline gelmiş olan karısına seslendi;

- Hatça, uşahları birah en aşığı.

Hatça uykunun esir almaya çalıştığı gözlerini kırıştırarak, önce kucağında uyuyan çocuklara daha sonra , tozdan gece karanlığında daha beyaz görünen Halaf'a baktı. Yorgun ve uykulu bir sesle:

- Sen en herif. Uşahlar yati. Kaharlarsa huysuzlanırlar sonra. Ben enmiyecağam.

Halaf, uyuşan bacaklarının açıldığına emin olduktan

sonra oturduğu yerden kalktı. Ayaklarının altındaki eşyalara ağırlığının tümünü vermeden sıçrayarak karselden aşağı atladı. Az daha yere kapaklanacaktı. Sızlayan bacaklarını ve belini ovalayarak az ilerideki çeşmeye doğru yürüdü. Çeşmeden akan buz gibi suyla yüzünü yıkadıktan sonra, kırkahvesinin önünde bir iskemleye oturdu. Gecenin serinliği tüm yorgunluğunu üstünden alıyordu adeta. Az ileride şoför çorbasını höpürdeterek içerken yanında oturan bir yolcu ile de sohbet ediyordu.

- Zor hemşehrim zor bizim iş.

Yolcu, şoförün ağzına götürdüğü çorba dolu kaşığı yutkunarak izlerken;

- Emme bizimki de zor, diye cevap verdi şoföre. Sabahdan akşama güneş altında toprağa çapa sallamak kolay mı? dedi.

Şoför yolcunun söylediğini hiç dinlemiyor gibi bir kaşık daha çorbayı mideye indirip, geyirirken devam etti konuşmasına:

- Şoförlük bildiğiniz gibi değil. Gece gündüz direksiyon sallarsın. Saatler sonra bakdığın herşeyi kapkara bir çizgi yani yol kimin görürsün. İri bir ekmek parçasını ağzına atıp, çiğnemedi yutarken; "Tükettiğini sandığın yollar aslında senin ömrünü tüketir. Kulağın motor sesinden başka bir ses duymaz olur zamanla. Seneler geçtimi insan olmaktan çıkar, makinanın bir parçası olursun" dedi.

Yolcu, şoförün her ekmek parçasını ağzına götürüp,

çiğnemedi yutarken, yutkunup çorbayı kaşıklamasını dili damağına yapışmış olarak izlerken, başıyla da tasdik ediyordu. Şoför elindeki ekmek parçasını, çorba kasesine sürüp son damlasına kadar tabağın suyunu ekmeğe yedirip, ağzına atarken konuşmasını sürdürdü:

- Şoförlük zor iştir hemşehrim zor iş. Yarın sen gideceğin yere varacaksın. Ya ben? Ben gene yollarda olacağım. Şu yokuşta , şu düzlükte.

- Zor iş dedi yolcu bilgiç bilgiç başını sallayarak.

- Çay içermisin hemşehrim? dedi son lokmayı yuttuktan sonra şoför yolcuya.

- Eyyi olur. Heç olmazsa içim ısınır birez.

Halaf'ın da canı çay çekmişti. Sıcak çayı hatırlayınca içi ürperdi. İliklerine kadar üşümüştü kamyonun üstünde. "Her iş zor" dedi Halaf, kendi kendine. Garsonun getirdiği sıcak çayı yudumlarırken, yarın başlayacak zor çalışma günlerini düşündü. Sabahtan akşama güneş altında iki büklüm uçsuz bucaksız tarlanın santim santim çapalanacağı veya dal dal kozaların toplanacağı günleri.

Halaf, motor homurtusuyla rüzgar sesinin birbirine karıştığı kaç saat geçti artık bilmiyordu. Az sonra toroslar başlayacak. Kamyon homurtu ile tırmanıp yokuşları,

Çukurova'ya inecek. Yemyeşil dağların arkasından yükselen güneş, çevreyi aydınlatıp, ısıtmaya başlamıştı. Köyler görünüyordu tek tük. kamyon hızla geçiyor az ötesinden köylerin. Kamyonlar geliyor karşıdan sıra sıra. Sebze-meyve yüklü çoğu. Torosların

yokuşunda iniyor herbiri yükünün ağırlığı oranında. Sonra, Çukurova gösteriyor kendisini bembeyaz pamuk tarlaları ile. Ve bu beyaz pamuk tarlaları içinde öbek öbek kara kara insanlarıyla. Karayolundan, toprak yola sapan kamyonun saatlerdir bitip tükenmeyen homurtusu durdu. İşçilerin çalışacağı tarlanın başına gelinmişti. Tarlada yüzlerce tarım işçisi iki büklüm çalışmaya başlamıştı bile. Kamyondan inen tarım işçileri eşyalarını sırtlayıp, konaklayacakları yeri belirleyecek olan çavuşun peşine düştüler. Kendilerinden önce gelmiş olan tarım işçilerinin kurdukları bezden çadırların yanındaki boşluğa eşyalarını bırakıp, aylarca barınacakları çadır-evlerini kurmaya başladılar.

Saatler sonra çadırlar kurulmuş, kadınlar kab-kacağı, bez yatakları çadıra yerleştirirken, erkekler tütün sigaralarını sarıp, kendi aralarında sohbet edip, günün yorgunluğunu üstlerinden atmaya çalışıyordu.

Halaf'la aynı köyde oturan Davut, sigarasından derin bir nefes çekerken, Halaf'a alaycı bir sesle sordu:

- Ula Halaf, seni toprah ne oldu?

Halaf, Davut'un kendisini alaya alacağını biliyordu. Bozuntuya vermeden cevapladı:

- Toprah mı kaldı Davut. Bide bilmisen kimin sorisan.

- İki sene pamığa gelmedi. Ben toprah sahabı oldım artıh dedi.

- Hee, öle demişem.

- Şimdi niye geldi pamığa?

Halaf'ın yarası yeniden depreşmişti. Toprak toprak diye geçen üç yılını yeniden hatırlamıştı. Aslında unutmaya çalışıyordu sürekli o günleri. O üç yılda olanları hatırladıkça sinirleniyor, kan basıyordu kendisini. Aynı şekilde yine kan beynine doğru hareket etmiş, sınırları gerilmeye başlamıştı. Sinirli bir şekilde:

- Beni şimdi kötü kötü söletme Davut. Sen bilmimisen iki senede neler oldu?

- Ben toprah almadım ki ne olduğunu bilim.

- Biz aldık ne oldu? Reform dediler, toprah vereceğih dediler.

- Hee.. dediler, heminde verdiler.

- Verdiler ya! Görmediğimiz, çalışmadığımız toprağımız oldu. Arhasından, görmediğimiz, çalışmadığımız toprağımız bide bahdih elimizden getmiş.

- Yeni kanun çihacah deyiler, dedi pis pis sırtarak Davut. Ya, Çukuroviya geldi deye siye yeniden toprah vermezlerse?

Halaf oldukça sinirlenmişti.

- İsterse vermesinler. Topprah alacağih deye, acımızdan ölecah değilih ya! Hem sen benden uğraşmağı biraah. Bindan sonra da reform lafı duymah istemiyem. Şimdi pamih işçisiyih işte.

Üç yıldır Çukurova'ya pamuğa gelen Sehrince köyünden İsa, söze karıştı:

- Biraahın bı dört senedir duyduğımız boş reform

lafını da , biradaki işi konuşah.

- Ne işi?

- Sordiyız mı bı sene kilosını kaçā topladılar?

- Bilmiyem valla. Birez evvel çadırı kuriken çavuşdan duydım. Galiba 300 lera verilermiş.

Geçen yılda pamuğa gelen Hallo, ayağa fırladı:

-Olur mı heç? Geçen sene 250 lera verilerdi. Bı sene en az 400 lera olur deyidih. Olmaz kardaşım olmaz.

Halaf her zaman olduğu gibi olayı oluruna bırakmıştı. Çünkü, kuralları kendisinin koymadığını ve olayların akışını etkilemeyeceğini biliyordu.

- Sen de toplama o zaman Hallo. Sen itiraz etti deye belki ücreti arttırlar.

Hallo, Halaf'ın kendisiyle dalga geçtiğini anlayınca daha çok sinirlendi ve sesini daha çok yükseltti:

- Arttırlar ya... Helé bi hepimiz "olmaz" deyah, bah o zaman nasıl arttirilar.

- Arttırlar, arttırlar. Sen öle bil. İşçimi yoh lan bı memlekette. Üstü insan dolı bi sürü kamyon geli Çukurovi'ya. Hem de binmağa yer bulamisan kamyonunda. Sen çalışmazsay onlar çalışır tarlada.

İsa, mevzuyu açtığına pişman olmuştu. Sohbet değışsin diye açtığı konu, yeni bir tartışmaya neden olmuştu. Tartışmayı bitirmek için araya girdi:

- Bınlar boş laflar kardaşlar. Çeneyizi boşına yor- mayın. Onlar ne para verecahlarına karar vermişler bı kere. Siye de o parayı verirler. Beş kuruş fazlasını ver-

mezler. Onun için birahın bınları.

- Boş konuşuyuh ya, dedi Davut. Dua edah çalıştığımızın parasını tam alah.

Hallo, halen sinirli bir şekilde ayakta dikiliyordu:

- Nasıl yani? Paradamı vermiyecahlar?

- O yarın belli olur. İnşallah satılmamışıdır.

Hallo hiçbirşey anlamamıştı.

- Satılmah mı? Ula biz malmıyuh?

- Eğer yarın seni biraya getirten elçi ortada olmazsa, sen mal kimin ortada kalırsan. Elçi seni adiya parayı almış, sonra da tüymüştür ortalıhdan bi de baharsan.

- Eee..

-Esi var mı lan. O zaman elçinin aldığı para kadar tarlada bedava çalışırsan.

Halaf, yıllar öncesine dalmıştı. Hallo kimin ikinci mi, üçüncü mü Çukurovaya gelmişliği.. Kıştan kendisini yazdırmış, yaz sıcağında Hatça ile birlikte rahat bir kış geçirmenin hayaliyle Çukurova'nın yolunu tutmuştu. Saatler süren bir koşuşturma sonrası kendisi, Hatça ve çocuklar bir kamyonun sırtında yer bulabilmişti. Kamyon homurtuyla Akabe'yi tırmanmış, Urfa arkalarında kalmıştı. Rüzgar soluklarını kesmiş, saatlerce konuşmadan , sadece kamyonun homurtusunu dinleyip, yakınından geçtikleri köyleri, ağaçları, ovaları boş gözlerle izlemişler. Kısa molalarla avuç avuç pamuk toplayacakları tarlaya varmışlardı gecenin gündüze karıştığı saatlerde. Çadırlarını kurup, denklerini açıp,

tarlada çalışmaya başlamıştı o ve Hatça. Sabahtan akşama iki büküm avuç avuç pamuk toplamışlardı yirmi gün soluk almadan. Avans çekmek istediğinde Halaf, acı gerçeği öğrenmişti. Aldatıldığını, kandırıldığını o gün öğrenmişti. İki gün çalışmadan çalıştığı günlerin parası peşinde koşmuştu. Patron la görüşmeside bir sonuç vermemişti. Patron, kendisini , Hatça , çocuklar ve eşyalarını Adana'ya göndermekle büyük bir iyilik yapmıştı kendince. Adana'da garajda bırakmışdı kendilerini getiren araba. O gün güneş sanki tüm sıcaklığını Adana'nın üstüne püskürtüyordu. Garaj daha da sıcaktı. Otobüsler yanyana dizilmiş, biri dolup kalkarken, birkaçı geliyordu. İnsanlar sürekli bir koşuşturma içindeydi. Koşuşturanların çoğu pamuk işçisi. Ama, pamuklar henüz toplanıyor tarladan. İş bulamayanlar bunlar. Ve, bulupda oyuna gelmiş olanlar ya da. Halaf'da bu oyuna gelenlerden. Karşılaştığı tanıdıklarla ayakbaşı konuşmada anlıyor Halaf, yalnız kendisinin aldatılmadığını. Halaf gibi yüzlercesi aldatılmıştı. Kendi aralarındaki konuşmaları kızgın ve yorgun geçiyor sağa-sola amaçsız ama telaşlı koşuşturan pamuk işçilerinin.

- Sizin elçi, diyor birisi. Nereli?
- Ceyhanlıymış!
- Bizimki de Ceyhanlıydı, diyor Halaf. Uzun boylı, sarı birimidi?
- He, ya. Uzun hemi de sarı.

Halaf, dişlerini gıcırdatıp, yumruklarını sıkarak:

- Gavvat bi adammış. Hepimizi kandırdı. Kışın geldi gavvat köve. Hello'da yanındadı.

-Hello kim, dedi karşısındaki köylü.

Halaf, bu defa yüzündeki gızgınlığın yerini yumuşak bir tebessüm almış olarak, biraz da utangaç bir ifadeyle:

- Hello mı? Bilmezsen ya. Nerden bilecahsan. Hello bizim mihtar. Muhtar Halil. . O sarı adamdan kövdeki herkesin adını yazdı elindeki deftere. barmah da basdih.

- Biz de basdih, bizde. Hem o adam, baharda bi sefer daha geldi bize.

- Baharda bize de geldi, dedi Halaf hayretle.

Sarı elçiden canı yanmış biri daha yaklaşmıştı yanlarına. Sıcaktan ve açlıktan zor çıkan bir sesle o da katıldı sohbeta:

- Heç tarlada çalıştınız mı?

- Yirmi gün çalıştım, dedi Halaf. Burnundan soluyarak.

- Ben bi aydan fazla çalıştım, dedi son gelen.

- Patrona getmediyiz mi?

- Gettih getmesinede, heç bişe anlamadih. Patron, parayizi elçiye verdim dedi. Ben sizi tanımam dedi.

- Eee, elçiyi sormadiyiz mi?

- Nasıl sormadih! Şimdi elçi nerde dedih.

- Ne dedi patron?

- Elçi bırda durmaz. Sizi getirir, parayızı benden alıp, size verir. sonra gene işçi getirmah için gider dedi. Siz

gidin onı bulın. Siz onı eyyi tanısız dedi.

- Nasıl bulırın bı elçıyi şimdi?

- Ceyhanlımış.

- He, biliyın Ceyhanlı.

- Bulamanın mı?

- Şimdi bi de Ceyhanda mı sefil olah, dedi Halaf. Ve o sırada zaten Urfâ'ya gidecek olan otobüste yanaşmıştı terminale. Muavin bağı açmış, eski-püskü eşyaları bağıja sıkıştırmaya çalışıyordu. Garajda koşuşturma aynı hızla devam ediyordu. Halaf, saatlerdir duvarın oluşturduğu koyu gölgelikte oturan Hatça'nın yanına koşarak gitti.

- Kah avrat, dedi nefes nefese. Sen uşahları al, eşyaları ben alıram.

Ve duvarın dibindeki yatak dengini omuzlayıp, üç-beş kapkacağın konulduğu çuvalı yerde sürüklercesine otobüse doğru hızlı adımlarla ilerledi. Sıcak altında yirmi-yirmibeş dakikalık koşuşturmadan sonra yataklar, kap-kacak torbaları, sandıklar tıka-basa bağıjlara yerleştirilmiş, otobüsün içine insanlar balık istifi gibi dizilmişti. Ayakdaki yolcuların sayısı koltukta oturanlardan daha fazlaydı. Ter içersinde kalan Halaf, Hatça ve çocukları bir koltuğa oturtma başarısını göstermenin mutluluğu ile, bir taraftan avucu içinde tuttuğu sigarasından derin derin nefesler çekiyor, bir taraftan da otobüsün penceresinden garaj içersinde sağa sola koşuşturan insanları seyrediyordu. Otobüsün tekerlekle-

ri ağır ağır dönüyor. Önce garajdan daha sonra Adana'dan çıkıyor. Otobüsün sür'ati Halaf'ın başını döndürüyor. Ağaçlar, tarlalar, köyler ve insanlar akıp gidiyor süratle sanki. Otobüs Gavur dağına geçiyor. Dar yollarda yükseldikçe yükseliyor otobüs. Halaf, her virajda , kendisini bulutların üstünde hissederek bakıyor çok aşağılarda kalan köylere, tarlalara. Kimi zaman üstü insan dolu kamyonlar geliyor karşıdan büyük bir homurtuyla. İhtiyar, kadın ve çocuklar ortada, erkekler kenarda omuz omuza vermiş ve büzülmüşler oldukları yere rüzgardan. Kamyon homurtuyla bir viraja girerken savruluyorlar bir tarafa, düştü düşecekler gibi. Halaf; "sizde benim kimin aldatılmış olmanız" diye geçiriyor içinden. Ve bedava çalıştığı yirmi günü, cebinden harcadığı yol parasını düşününce gözleri buğulanıyor. Gözlerini yanındaki insanlardan kaçırır gibi, Gavur dağının dumanlı zirvelerine yöneliyor. Otobüste yolcular konuşuyor nasıl aldatıldıklarını bıkip usanmadan:

- Teres işiyiz hazır demişti.
- Barmah da bastırmıştı üstelik...Demah ki, patrondan avans olarak alıp kaçmah için paramızı....
- Ceyhanlımış..
- He ya, Ceyhanlı... Heminde sarı bir adam...
- Beni de yazan Tarsuslıdı...
- Bulamadiyiz mi?
- Nasıl bulah ki.. Sarı cızmalı memet ağa...
- Ben çok çalıştım..

- Tarsuslu o, Tarsuslu gavvat...

Halaf, Hatça'nın sesiyle irkilip, daldığı hayallerden sıyrıldı.

- Herif, ne otirisan orda tek başıya?

Halaf, çevresinde kimsenin kalmadığını o an farkettiler. Kendi hayal dünyasında geçmiş yılları yaşarken, sohbet ettiği işçiler birer birer kalkıp, çadırlarına gitmişlerdi. Derin bir uykuyla günün yorgunluğunu üstlerinden atmak için bez yataklarına uzanıp, yorganın altında büzülmüşlerdi çoktan.

Halaf, sigarasından derin bir nefes çekip, "Geliyem Hatça, geliyem" dedi. Bir nefes daha aldıktan sonra izmariti yere atıp, ayaklarıyla ezdi. Çadıra yorgun adımlarla yürüdü.

Çadır-kent karanlığa ve sessizliğe gömülmüştü. Günboyu süren yolculuğun yorgunluğu ile bir kısmı hemen uykuya daldı. Bazıları ise, Çukurova'da geçecek çalışmayla dolu günlerin hayallerine daldı. Uyuyanlar rüyasında, uyumayanlar hayallerinde kamyonlar dolusu pamuk topladı. Ve avuç dolusu para kazandı.

Çukurova'da yeni bir günün başlangıcında, hırsla sarılmıştı eller kozalara. Kopan her koza, geçimlerini temin edecek paraydı onlar için. Pamuk kozasıyla dolan her çuval, parayla dolan cepleriydi sanki. Tarladan koza toplanacak, o koza ceplerine para olarak girecekti. Bu düşünceyle, bu hırsla sarılıyordu eller kozalara. Çoluk,

çocuk, kadın, erkek soluk almaya bile aman vermeden sarılıyordu kozaya. Topluyorlardı... Topluyorlardı... Erkekler nasırlaşmış güçlü elleriyle, kadınlar sırtlarında bebeleri iki büklüm, çocuklar körpecik avuçlarıyla sarılıyordu kozalara. Ovayı cehenneme çeviren güneşe, alınlarından gözlerine yanaklarına süzülen tere aldirmeden sarılıyorlardı kozalara. Kozalara sarıldıkça çuvallar doluyor, çuvallar doldukça mutluluktan gözler çakmak çakmak oluyordu.

Öğlen olmuştu. Güneş, ovayı cehenneme çevirmiş, herşey ateş parçası olmuştu. Kozadan sızan sakızlar, yapış yapış olmuş, ellere, yüzlere bulaşıyordu.

Elçinin öten düdüğü ile, saatlerdir bir soluk olsun dinlenmeden çalışan yüzlerce işçi, biranda kurulu makina gibi hareketsiz durdu. Öğlen tatili olmuştu. İki büklüm çalışmaktan sızlayan belini tutan işçiler, öbek öbek bulabildikleri gölgeğin altına atıverdi kendilerini. Kadınlar çıkınlarını açtı, çıkından çıkardıkları domates ekmeği bebelerinin, kocalarının önüne koydular. Domates ekmeğe bazıları peyniri, bazıları acı yeşil biberi katık etti. Ve aralarında soğanı ekmeğe katık edemeyenlerde vardı. Güneş tüm kızgınlığı ile Çukurova'nın üstüne abanmış, kavuruyordu her tarafı. Ekmeğini yiyen, sıcaktan korunmak için biraz daha sığınyordu bulabildiği gölgeğe. Vücutlar biraz gevşeyince, koyu bir sohbet başladı gölgeğikten gölgeğe.

- Emme zor işmiş.

- Sen yenimisen hemşehrim?

- Hee. Bı sene geldim pamıĝa.

- Zordır hemşehrim, zordır pamıh!

- Gelmem seneye. Bı daha yanmah istemem bu gavur çukurda.

- Varmı ki, başka iş gelmezsey?

- İrgatlıh, ırgatlıhdır. Yoh mı bizim memlekette ırgata iş.

- Pamıh toplamah... Alın teri. Namıslı iş. Hemi de toplı para.

- Deyiler ki, çalışıp da, para alamamahda var işin içinde.

Biraz uzakdaki gölgelikden bir başka ses katılıyor bu ikili sohbeta:

- Beleş çalışmah olur mı heç?

- Oli...oli...Bizim kövden on ırgat onbeş gün çalışdı pamıhda. Beş kuruş almadan döndiler köve.

- O elçinin gavatlıĝından.

- Nerden bilisen elçinin gavvatlıĝından? Patron elçiden ortah olamaz mı? Olimiş bı işler.

- Ben hep aldım paramı. Elçiye yazdırmam ben adımı.

- Peki ne yapisan?

- Binip kamyonu geliyem bırya. Taniyam patronı. Kuriyam çadırımı, topliyam pamıĝı.

- Paralı da olsa zor iş.

- Zordır ya pamıh. Pamıh toplamah kolaymı sanki!

Her öbekte farklı bir sohbet başlamıştı. Konuşmalar bir uğultu olarak yayılıyordu ovaya. Vücutlar tam gevşemiş, sohbetler tam koyulaşmışdı ki, elçinin gür sesi yankılandı ovada; "Haydi, paydos bitti. Herkes iş başına!"

Saatler ilerledikçe, hareketler yavaşlamış, sabah saatlerinde dakikalar içersinde dolan çuvallar , dolmak bilmezmiş hissini veren bir oburlukla tüketir gibi içine atılan pamuğu göstermez olmuştu. Hergeçen saat çalışmanın temposunu biraz daha düşürüyordu. sabah saatlerinde çakmak çakmak ışıldayan gözler solmuş, yorgunluk her taraflarını sarmıştı. Ve iş bitiminde adım atacak takat kalmamıştı kimsede. Ölesiye çalışma günlerce sürüp gidecekti. Çuvallar pamukla, cepler bir kışı geçirecek çoluk çocuğun nafakasıyla dolacaktı.

Güneş, sabahtan beri Çukurova'nın tepesine oturmuş, demir renkli dağları, taşları yumuşatıyor, birbirine sokulmaktan korkan insanları, tere kesiyordu. Güneşin bu eziyeti , daha saatlerce sürdü. Sonra gece, gündüzün ardına bağlandı. Karanlık heryanı kör etmiş, bütün renkleri silip süpürmüştü. Çukurova'da bir gün daha sona ermişti.

Kaçıncı çalışma günü dolmuştu kimse bilmiyordu. Yorgunluk, bıkkınlığa bırakmıştı yerini. Her çalışma gününün akşamında çaylı sohbetlerde seyrekleşmişti. İlk başta şen olmasa bile atılan tek tük kahkaha da artık

duyulmuyordu çadır önlerinde, çadır içlerinde. Yüzler gülmeyi unutmuştu hepten...Yüzler asık ve yorgundu... Bakışlar fersiz ve anlamsız..

Yorucu bir çalışma gününün sonunda Hatça, çadır önünde oturmuş çocuğunu emziriyordu. Çok yorgun hissediyordu o akşam kendini. Güneş batmış, ovaya serinlik hakim olmuştu. Ama o, sürekli terliyordu hala. Vücutunda titremede vardı. Güçlkle yerinden doğrulup, kucağındaki çocuğu bez mindere uzattı. Çadır önündeki üç-beş parça kab kacağı toplamaya başladı. Birdenbire toprağın başaşağı olduğunu sandı. Ayakları gökyüzüne degecekti neredeyse. Başu dönüyor ve dünya tersyüz oluyordu. Çöktü yere. Ayakta duramıyordu. Oturamayacağını anlayınca , çadıra girip bez mindere uzandı. Titreme ve ter fazlalaşmıştı. Baygın bir halde kendinden geçti. Minderde yatan çocuk kalkmıştı. Emekleye emekleye anasının yanına sokuldu. Küçücük elleriyle, anasının yüzünü sıvazladı. Sonra tere batmış saçlarını çekti. Hatça, gözlerini hafifçe aralayabildi. Kızını başucunda gördü. Toprağın geliştirdiğı ve sertleştirdiğı elini, kızına değıdirdi. Gözleri yuvasında ağırlaşmıştı. Bir an sallandığını hissetti. kanı çekilen eli, çocuğunu daha fazla tutamadı. Gevşeyip kaydı. Sonra tüm bedeninde canlılık lifleri koptu. Başu yastıktan kayıp, toprakla temas etti.

Halaf, her akşam olduğu gibi, kendi köyünden pamuğa gelenlerle yarenlik etmiş ve bir süre sonra da

çadıra dönmüştü. Çadırın önüne geldiğinde karısı Hatça'ya göremeyince sessizce içeri girdi. Sönük ışığıyla karanlığı azda olsa açan lambanın loş aydınlığında karısı Hatça'yı uyur görünce şaşırıldı. Çünkü, her akşam çadıra döndüğünde karısı çadırın önünde kendisini karşılar, bir süre sohbet ettikten sonra beraber yatağa girip, ovanın serinliğine kendilerini bırakırlardı.

Karısının yanına yaklaştı. Hatça, derin derin nefes alıyordu. Baygın gibiydi. Halaf; "Çok yorucu zavallılık. Akşama kadar hem tarlada çalışı hem bizlere bahi. Kolay iş değil" diye geçirdi içinden. Karısını uyandırmamak için sessizce mindere uzandı. Hatça'nın vücudu titriyordu. Terden sırlıklam olmuştu. Kocasının çadıra geldiğini duymuş, ancak ona seslenecek gücü kendinde bulamamıştı. tüm bedeninde canlılık liflerinin koptuğunu , vücudundan tüm kanının çekildiğini hissediyordu. Saatler geçtiği halde, Hatça'nın terlemesi durmadığı gibi, üşüyor ve titriyordu. Kocası derin bir uykuya dalmıştı. Aslında Halaf en çok yorulmuştu. Sabahtan akşama durmadan çalışıyordu tarlada. Hatça, çocuklara baktığı zamanlar, onun yerine de pamuk topluyordu... O an, iki kişinin işini yapmak zorunda kalıyordu tek başına. Ve durmadan çalışmayla geçen günün yorgunluğu ile Halaf, şimdi kendini derin bir uykunun kollarına bırakmıştı. Hatça'nın titremesi nice sonra hafifler gibi oldu. Ve kendisi de bir süre sonra

uykuya daldı.

Halaf, çadırın aralığından yüzüne vuran güneşin ışığıyla uyandı. Karısı hala uyuyordu. Şaşırmişti Halaf. Her sabah, Hatça erkenden kalkar, çayı demler sonra da kendisini uyandırır. Ama bugün Hatça kalkmamıştı. Merakla seslendi karısına:

- Hatça, niye kahmisan? Geç kaldıh!

Hatça güçlkle gözlerini açabildi. bitkin bir sesle:

- Çoh halsızam herif. Sen get tarliya. Ben eyyi olırsam gelirem.

- Neyi var Hatça?

-Titrediyem. Başımı kaldıracah halım yoh. Ahşamdan beri bi titretme bi terleme var. Nefes bile alamıyam.

Halaf çaresizlik içersinde, sert ve nasırlı ellerini karısının terli alnına koydu karısının alnı buz gibiydi.

-Bişeler yapmah lazım, dedi. Aynı çaresizlikle.

-Sen biye bahma herif. Get tarliya, bari iki yövmiyeden olmiyah. Titretmem geçerse ben de gelirem siye yardım etmağa.

Halaf ne yapacağını şaşırmişti. Yataktan kalkıp, güneşten ağarmış pantlonunu giydi. Karısını hiç böyle bitkin ve güçsüz görmemişti. Karısının tekrar yanına geldi. Hatça çok solgun ve bitkin görünüyordu.

- Hatça, eyyi olmazsay gelme tarliya. Öğlen paydosunda ben gelirem yaniya.

- Sen beni merak etme herif. Kırk yılda bir hestelen-

mişem ha! Get sen çalış. Geç kalma.

Halaf kozaları topluyordu ama, akli hep çadırda hasta bıraktığı karısındaydı. Anlamıştı, karısı çok hastaydı. Eğer, ağır hasta olmasaydı, yataktan kalkardı Hatça. Bugüne kadar bir defa olsun ağzından "hastayım" kelimesi çıkmamıştı. Ve Halaf, evlendikleri günden beri karısının doğumlar hariç, "hastayım" diyerek yatakta yattığını görmemişti. Öğlen paydosu hiç olmayacakmış gibi geldi Halaf'a. Sabırsızlıkla elçinin çalacağı paydos düdüğünü bekliyordu.

Halaf için hiç bitmiyecekmiş gibi gelen çalışma saati sona ermişti. Elçinin öğlen paydosunu belirten düdüğü uzun uzun öttü. Halaf, düdük sesiyle birlikte pamuk çuvallarını tarlada bırakarak çadıra koştu. Çocuklar çadırın bir köşesine büzülmüş annelerine bakıyordu. Hatça, üstüne örttüğü yorganın altında bile titriyordu. Yükselen ateş nedeniyle yüzü kıpkırmızı olmuş, ter su gibi alnından yanaklarına süzülüyordu. Halaf, karısının iyi olmadığını bile bile, boynunu büküp sordu:

- Nasıl oldi Hatçam?

Hatça , konuşacak gücü bulamıyordu kendisinde. Soluk almakta bile zorlanıyordu. Zor duyulur bir sesle cevap verdi:

- Heç eyyi değılem herif. Beni evime yetiştir. Ben ölecağam artıh.

Çadır sanki Halaf'ın başına çökmüştü. Karısının ağzından "ölüm" lafının çıkması soğuk duş etkisi

yapmıştı. Halaf, ilk defa ölümün soğukluğunu yakınında hissetti. Karısı çok hastaydı. Her halinden belliydi bu. Duyduğu endişeyi karısına hissettirmemeye çalıştı.

- Yoh, Hatçam yoh. Heç bişeyin yoh. Şimdi ben elçiye sölerem, bi çare bulır o.

Karısının vereceği cevabı beklemeden çadırdan çıkıp, elçinin yanına koştu. Halaf'ın telaşla bir çırpıda anlattıklarını dinleyen elçinin yüzü allak bullak oldu. Elçi, yediği yemeğini yarıda bırakarak süratle Halaf'la birlikte çadıra gitti.

Elçi, Hatça'nın yüzünü görür görmez hastalığını anlamıştı. Halaf'a dönerek:

- Ne zamandanberi böyle hasta?

- Düneginden beridir beg. Bögin birez daha kötüledi.

Elçi hastalığın yabancısı değildi. Her yıl aynı hastalığa yakalanmış pek çok hastayla yüz yüze geliyordu. Hastalığa yapabileceği birşey yoktu. Bir an tereddüt geçirdikten sonra Halaf'a gerçeği söylemeye karar verdi.

- Karın sıtma olmuş hemşehrim.

- Sıtma ne ki?

- Burada sık sık oluyor. Sinekten.

- Ne olacah şimdi?

- Karını hemen hastaneye kaldırman gerekiyor.

Halaf birşey anlamamış, boş gözlerle elçinin yüzüne bakıyordu. Elçi devam etti.

- Hastalığında geç kalınmış. Burada bizler hiçbirşey

yapamayız. Karını hemen hastaneye yetiştirmen gerekir. Yoksa...

Elçi cümleinin sonunu getirmedi. Halaf, duymuştu bu hastalığın adını. Elçinin söylediklerini artık duymuyordu. Yerinde donup kalmıştı. Yaşlı gözlerle karısını seyrediyordu.

Çukurova'da bir gün daha sona ermişti. Günboyu tarlada çalışan erkekler, çadırların ortasında kalan boşlukta yere bağdaş kurmuş, çaylarını yudumluyor ve yine kendi aralarında sohbet ediyorlardı. Ama, bu akşam aralarında Halaf yoktu. Halaf, öğleden sonra çadırını sökmüş, bulduğu bir kamyonla köyüne dönmek için yola çıkmıştı. Karısı, hastaneye gitmek istemişti. "Ölürsem kövimde ölim" diyerek, Halaf'tan kendisini köyüne götürmesini istemişti. Akşam olmasını bile beklememişler, Elçi'nin fazladan verdiği bir yövmiyeyi de alarak, kendilerini bir kamyonun arkasına atıvermişlerdi.

Kamyon homurtuyla Gavur dağına tırmanıyordu. Hatça, kendinden geçmiş bir halde, battaniyeye sarılmış, kamyonun üstündeki eşyaların oluşturduğu kuytu bir köşede uyuyordu. Halaf, gözünü karısından ayırmadan, yüzünü iki avucunun arasına almış düşünüyordu. Bir parça ekmek uğruna çektiği çileleri düşünüyordu. Kışı rahat geçirmek için ne umutlarla Çukurova'ya geldiğini düşünüyordu. Geçen yıllarını düşünüyordu. Hatçasıyla evlendiği günü, ilk çocuğunu

kucağına aldığı günü. Toprak hayalini paylaştıkları günleri, daha sonra Hatça'nın kaderine boyun eğip, sürdürdüğü sakin hayatını düşünüyordu. Saatler süren yolculuk bitmiş ama, Halaf'ın düşünceleri bitmemişti. Zorlu geçecek günleri, doktora, ilaca verilecek paraları, çocukların ne olacağını düşünüyordu. Düşündükçe içerliyor, içerledikçe düşünüyordu...

Hatça tüm çabalara rağmen kurtarılamamıştı. Zamanında doktora yetiştirilememenin kurbanı olmuştu. Parasızlığın, yoksulluğun, cehaletin kurbanı olmuştu.

Halaf, sırtını kerpiç duvara dayamış, tepe üzerindeki mezarlıkta yeni kazılmış, toprakla üstü örtülmüş mezara boş nazarlarla bakıyordu. Hatça yoktu artık. Yıllardır aynı yastığa baş koyduğu karısı, toprak altındaydı. Halaf, yanına yaklaşan kızını şefkatle kucağına çekti. Kızının saçlarını okşarken, kendi kendine konuşur gibi, mırıldandı; "Ne yapacağım şimdi biz? Kim bize aş bişirecah, kim bizim sökülen asbaplarımızı dikecah? He, söyle bahım. Kim bize bahacah. Bizim halımız ne olacah?" Küçük kız, gülerek babasının yüzüne bakıyordu. Olup bitenleri, babasının söylediklerini anlamadığı için, kucakta biraz daha otursun diye, kendisini şirin göstermeye çalışıyordu. Halaf, kendisine gülücükler dağıtan kızına anlatıyordu. "Belki de eyyi oldı. Heç değilse bı hayattan kurtuldı. Ölene kadar bi gün olsun dinlenmedi. Eyyi bi gün görmedi. Şimdi heç

olmazsa yatıp, rehet edi."

Halaf, dakikalarca kızıyla konuştu. Kızı da saçını sürekli okşayan babasına gülücükler yağdırdı. Halaf, serinliğin verdiği bir ürpertiyle irkildi. O zaman, akşam karanlığının yavaş yavaş çökmeye başladığını farkettil. Halaf, sırtını dayadığı, duvarın dibine pörsümüştü. Yerinden kalkıp, avluya çıktı. Güneş neredeyse karşı dağın ardına yıkılacaktı. Fakat henüz ışıkları gözle tutuluyor ve sabahtan beri altına aldığı ova, serinlemek için sabırsızlanıyordu. Halaf, kızını kucağından indirmeden, karısına bakışlarıyla veda edip, yorgun adımlarla karanlık odaya doğru yürüdü.

O gün, ondan sonraki günler köyde inanılmaz bir sessizlik aldı ortalığı. sinek vızıldaşa duyuluyordu. Köy meydanında, evlerin avlusunda, tarlalarda, düvenin , harmanın başında kimsecikler gözükmedi. Sanki köy çoktan boşalmış gitmişti. Arada birkaç horoz ötüyor, onlarla birlikte sağda solda başıboş birkaç eşşek anırıyor, köpekler havlıyordu. Evden eve, köy odasına gidip gelmelerde kalkmıştı. sanki, herkes evinin en kuytu köşesine saklanmış, karanlık bir yas içine girmişti.

Halaf, bu sabah yataktan bir türlü çıkmak istemiyordu. Bir o yana bir bu yana dönüyor, bir türlü rahat edemiyordu. Döndü döndü, sonunda da yataktan çıktı, giyindi avluyu geçti.

Harman yerinin bitimindeki yamaca geldi. Uzun sarı karnış kümelerinin önündeki tümseğin üstüne oturdu. Ova bomboş, sessiz , yapayalrızdı. Ovayı hiÇ böyle yalnız görmemişti. Yalnızlığı iÇinde büyüyerek hissetti.

Orada, karnış kümelerinin önündeki tümseğin üstünde ne kadar kaldı, neler düşündü, neler kurdu hiÇ farkında değildi. Hiğbirşey düşünmeden, kurmadan ayağa kalktı, mezarlığa doğru yürüdü. Mezarlığı, k ymeydanından ayıran kurumuş dere yatağı iÇinde ilerledi. Kuru dere yamacındaki otlar her zaman olduğu gibi azmıştı yine yeşil yeşil, aralarında sarı, mor  iğeklerle. Renk renk, çeşit çeşit  iğekler... İlerde otlar arasında taze yemyeşil yaprakları ve o yaprakları çevreleyen ince, beyazımsı dikenleriyle kerbeşleri gördü. Oraya yürüdü, elleriyle dikenli yapraklara okşar gibi dokundu. Sonra elini burnuna yaklaştırıp kokladı. şimdiye kadar kerbeşin böyle bir kokusu olduğunu fark etmemişti. Böyle tazelikte de hiÇ görmemişti kerbeşi. Oraya, kerbeşlerin dibine uzanıverdi. Gözlerini gökyüzüne dikti. Gökyüzü çok uzaklardaydı. Gittik ede uzaklaşıyordu. dönüp göz ucuyla kerbeşlere baktı. Tazelikleri g z alıyordu. "Hat a boşuna Çukurova'da kerbeşleri g rd Ğinde bizim k vin kerbeşleri bi başka. Onların dadını heÇ bi yerde bulamıyam demidi" diye geçirdi iÇinden. Doğruldu, en taze kerbeşe uzandı, kopardı. K kdeki toprağı silkeledi, Hat a'nın anlatmaya çalıştığı lezzeti ağzında hissetti. Tekrar uzandı.

Gökyüzüne baktı. Gökyüzü şimdi daha da uzaklaşmıştı sanki. Yerinden kalktı, kurumuş dere yatağında ilerlemeye başladı. Hatça'nın en sevdiği yerlerdi şimdi yürüdüğü, otlarla , renk renk çiçeklerle bezenmiş bu dere yatağı köy içinde. Çeşit çeşit otlar çiçeğe durmuştu. Renk renk çiçekler bezemişti kurumuş dere yatağını. Kelebekler, uğur böcekleri çiçeklere konmuş, kanatlarını açıp kapatıyor, kimi kanatlarını bitişirmiş, bir çoğu da çiçeklerin üstünde dönüyor küme küme. Yeşil böcekler vardı, yeşil otların üstünde. tanımadığı, bugüne kadar hiç görmediği yeşil böcekler. Sivri iğneli, yeşil dikenlerin altında sarı, kahverengi, siyah karıncalar, binlerce, onbinlerce. Halaf, yıllardır karış karış arşınladığı, çapaladığı tarlalarda, doğup büyüdüğü bu köyde bu kadar böcek, kelebek, siyah benekli al kırmızı uğur böceğini ve renk renk karıncaları görmemişti bir arada. Halaf o gün, akşama kadar kurumuş dere yatağında dolanıp durdu. Renk renk kelebekleri, böcekleri karıncaları seyretti. Açlığını Hatça'nın lezzetine doyamadığı kurumuş derenin taze kerbeşleri ile doyurdu...

*Yar içerden
Yar bargımı yar içerden
Gözüm kapıda kaldı
Çıkmadı yar içerden*

Güz mevsimiydi. Havanın günden güne soğuduğu artık hissediliyordu. Her güz mevsiminde ova'da kısa bir süre günler açık ve güneşli geçer. Yöre insanları güz içindeki böyle güneşli geçen kısa dönemli günleri "Bahçacı yazı" diye tanımlar. O günde esintisiz, ılık bir gündü. Halaf, evinden çıkıp köy dışındaki yamaca

doğru amaçsız bir Şekilde yürüdü. Yamadan bakınca, herşey gözler önüne serilmiş gibi görünüyordu. Ovaya serpilmiş köyler küme küme toplanmıştı. Kümeleri, biçilmiş ekinlerin ayakta duran saplarının yer aldığı sarı tarlalar birbirinden ayırıyordu. Çok ileride tarlaları ekime hazırlamak için çalışan traktörlerin çıkardığı toz bulutu berrak görüntüyü bozuyordu. Halaf'ın gözü ufuk çizgisinden köye doğru yol alan bir kuş sürüsüne takıldı. Yüzlerce, binlerce kuş bir düzen içerisinde hızla uçmaktaydı ritmik bir dalgalanma yaparak Ovada geniş kavisler çizerek uçan kuşlar köye yaklaşmıştı. Göğüsleri beyaz, gagaları sivri ve kanatları çatal olan bu kuşları Halaf tanımıştı. Koyu tüyleri güneş ışığında yanıp sönen, havada hızla dönerlerken hiç sesleri çıkmayan, bir disiplin içinde uçan bu kuşlar, kırlangıçtı.. Yaz boyu telgraf tellerinde, ağaç tepelerinde, tarla içinde cıvıldaşıp durmuşlardı. Şimdi dönüş için uçuyorlardı. Yazı geçirdikleri bu yerlerden ayrılış turları atıyorlardı. Halaf, gözlerini ayırmadan kırlangılara baktı. Durmadan uçan kuşlar, köy üzerinde geniş bir çember çizerek karıştılar, arkasından gene düzene girdiler. Sonra, köyü geçip, engin ova'dan uzaklaşmaya başladılar. Kırlangıç sürüsü, göğün mavi boşluğunda küçüldü, küçüldü.

Git gide uzaklaşarak, ufak bir nokta haline geldi. Halaf, "Kimbilir nereye gidecek bu göçmen kuşlar" diye düşündü. Kuşların uzaklaşmalarından sonra Halaf'ın

üzerine bir gariplik çöktü. Tatlı bir özlem dalgası ruhunu sardı. Gözleri yaşarmıştı. Kuşlar tamamen kaybolmasına rağmen hala ufka bakıyor, kaybettiği değerli şeyler için, duyduğu acıyla göğüs geçirdi. Çatlamış, nasırlı ellerinin tersiyle gözünü silip mezarlığa doğru yürüdü. Henüz hiçbir yeşilliğin bitmediği kuru bir toprağın tümsek şeklinde örttüğü mezarın başına çöktü Halaf. Gözlerinden yaşlar süzülürken, elleriyle toprak tümseği düzeltmeye çalışıyordu. Sanki mezarın toprağını düzeltmiyor, upuzun yatan Haçasının başını okşuyor gibiydi.

Köyün tadı tuzu kalmamıştı Halaf'a göre. Sabah kalkıp, akşam yatmaktan ibaretti kendisi için. Karısı Hatça'nın ölümünden sonra, toprak hayalide içini dolduramaz olmuştu. Çukurova defterini de kapatmıştı. "Çukurovaya gitmiyor musun" diye soranlara "Toprak beni çekmi artık. Tarlada ırgatlıh edeceğüma, şehre gider ırgatlıh ederem" diye cevap vermeye başlamıştı. Topraktan kopmuştu sanki. Yıllar yılı içinde bir kor gibi yanan toprak özlemi küllenmişti. Umudu tükenmişti. Reformun olacağına da inanmıyordu. Kiraladığı toprağı da tohum, gübre parası olmadığı için ekemedi muhtar Hali'e devretmişti. Bir yıl muhtarın kiraladığı tarlada çalıştıktan sonra, şehre yerleşmek için köyden ayrılmaya karar verdi.

Bir akrabasının yardımı ile Urfa'nın kenar semtlerin-

den birinde bir gecekondu sahibi oldu. Halaf artık şehirli olmuştu. Sabah erkenden Sarayönü'ne gelip, inşaatta çalışmak için kendisini işe çağıracak birilerini bekliyordu. Hergün çalışacak iş bulamıyordu ama, çalıştığı günler, çalışmadığı günlerin ekmeğini çıkarıyordu.

Halaf, şehre geldiği üç dört ay büyük zorluk çekti. Köyün havasını, güneşini aradı. Kalabalık ve gürültü ürkütüyordu kendisini.

Gün oluyor ki, konuşacak bir kişi dahi bulamıyordu. Yapayalnız hissediyordu kendisini. O yalnızlıklarında, Hatça ile köyde yaşadığı günleri düşünerek yalnızlığını yenmeye çalışıyordu. Hatça ile birlikte yine gidiyordu kurumuş dere yatağına. Kuru dere yatağındaki azmış otlar arasında oturuyorlar başbaşa. Azgın yeşil yeşil otlar arasında, sarı mor çiçekleri seyrediyorlardı. Renk renk, çeşit çeşit çiçekler arasında, taze yemyeşil yaprakları ve o yaprakları çevreleyen beyazımsı dikenleri olan kerbeşi çekiyor topraktan Halaf. Kökündeki toprakları silkeleyip uzatıyordu Hatça'ya taze kerbeşi. Taze kerbeşi ağzında çiğneyen Hatça, tatlı tatlı gülerek bakıyor ağzındaki tat gibi, o zaman Halaf'a.. Sonra, çiçeklere konmuş, kanatlarını açıp kapatan uğur böceklerini, yeşil otların üstünde tutunan yeşil böcekleri, sivri iğneli dikenlerin arasında dolaşan sarı, kahverengi, siyah karıncaları seyrediyorlar konuşmadan. Sonra uzanıyorlar yan yana yeşil otların üzerine. Seyretmeye başlıyorlar açık, berrak masmavi

gökyüzünü. Saatler sonra, gökyüzü adım adım uzaklaşıyor kendilerinden... Ve karanlık boşlukta kalıyor. İkiisi altlarında toprak, üstlerinde gökyüzü olmadan.. Daha sonra Hatça'da kaybolup, Halaf yalnız kalıyordu o boşlukta.. Ve, Halaf yeniden yalnızlığını yaşamaya başlıyordu, yeni bir köy hayaline dalıncaya kadar.

Aylar geçtikçe yalnızlığı azalmaya başladı. Yeni yeni dostlar edindi. Çalışacak iş bulduğu gün dünyanın en mutlu insanı sayıyordu kendisini. İnşaat işçiliği yorucuydu ama, kendisi aldırılmıyordu buna. Zaten kendini bildi bileli çalışıyordu. Yorulmadan, çalışmadan ekmek parası kazanılamayacağına inanıyordu. Ama, zaman zaman tarlada çalışmanın, köyde olmanın özlemini de çekmiyor değildi. Fakat; köye dönmemeye kesin kararlıydı. Köy hayatı bitmişti artık kendisi için. İş bulduğu gün çalışıyor, işi olmadığı günler ise kahvede çayını yudumlayıp, edindiği yeni yeni dostlarıyla yarenlik ediyordu.

Ama günler Halaf'ın umduğu gibi geçmedi şehirde. Özellikle kış aylarında büyük zorluklar yaşadı. Yağmurlarla birlikte inşaat işleri de azalmıştı. Normal zamanlarda haftanın üç-dört günü çalışabilecek iş bulabiliyordu. Kışın soğuk günlerinin başlamasıyla iş bulma şansı da azalıyordu. Yüzlerce işçi ile birlikte Sarayönünde, yağmura, ayaza aldırılmadan gün boyu kendilerini işe çağırarak birini bekleyen Halaf, haftalarca işe gidemeden evine dönmek zorunda kalıyordu.

Hatça'nın ölümünden sonra yalnız yaşıyordu Halaf. Yalnızlıktan her bunaldığında; "Bı sefer denkleştireceğam parayı, kövden birine vereceğam başlığı, evleneceğam. Yalnızlıh çekilmi artıh" diyordu. Diyordu ama, hiçbir defasında da, başlık parasını denkleştiremiyordu. Köyde iken çocuklar yanındaydı. Çocuklar yanında iken, fazla yalnızlık hissetmiyordu Halaf. Çocukları can yoldaşı oluyordu kendine. Oyalanıyordu çocukları ile. Şehre göçerken çocuklarını yanına almaya cesaret edememişti. İstemediği halde, çocuklarını anasının yanına bırakarak, ayrılmıştı çocuklarından. İçi burkulmuştu o gün.. Yüreği sızlamıştı. Karısının mezarı başında oturup, mezarın toprağını düzlerken büyük kızı gelmişti yanına. Halaf, kızını kucığına almış, çatlamaş, nasırlı elleriyle bu defa kızının aylardır tarak yüzü görmemiş, dağınık saçını okşamaya başlamıştı. Uzun bir süre babasının kucığında ses çıkarmadan oturan kızı, babasına gülümseyerek bakıp;

-Babo, ne otirisan bırda? Hade evimize gidah

Halaf; kızını göğsüne bastırarak; "giderih kızım" demişti. Halaf'ın kucığından inen kızı bu defa, babasının elinden tutarak;

-Siye yoğirt koydım. Hade gel yimeği ye, deyip elinden çekiyordu Halaf'ın. Halaf ayağa kalkıp, kızını kucığına almıştı. Günlerdir, verdiği kararını kızına söylemek istemiyordu aslında. Kızını kucığından indi-

rip, yere çömeldi, kızının yumuşak ve sıcak ellerini tuttu.

- Bah Zahra.. Sen artıh böyidi.

Kızı, babasının söylediklerinden mutlu gülümsedi.

- Böyidim ya babo. O gün zıbını ben yudım evimizde.

-Biliyem Zahra. Onın için senden konuşuyam. Şimdi beni eyyi dinne.

- Dinniyem babo, söle.

-Bından sonra kardaşlarıya eyyi bah.

-Şimdi gene bahiyam!

-Biliyem. Bından sonra daha eyyi bah. Ben şehere gidiyem. Siz neneden kalacahsız.

Küçük Zahra, yüzündeki tebessümü eksiltmeden;

- Biz evimizde kalırh babo, Neneme getmenih. Seni beklerih, ahşama kadar.

-Gidip hemen gelmiyecağam Zahra. Onın için neneden kalacahsız.

Zahra'nın yüzündeki tebessüm kaybolmuş, gözleri korku ile açılmıştı.

-Babo yohsa sende anam kimin mi bizi birahıp gidecahsan?

Halaf, kızını yeniden kucağına alıp, göğsüne bastırdı. Eve doğru yürürken; "Yoh, Zahram yoh. Şehere gidip çalışacağam. Uzun bi zaman gelmiyecağam. Senden kardaşları neneden kalacahsız. Sonra gelip gene beraber olacağih" dedi.

Evin önüne geldiğinde kızını kucağından indirmişti. Kucakından inen kız, gözyaşlarını göstermek istemiyorsa, içeri koşmuştu. Halaf şehre giderken bile, babasıyla konuşmamıştı. Halaf, uzun bir süre kızının bu tepkisinin etkisi altında kalmıştı. Günlerce uykusunda ağlayan ve korkudan büyüyen kızının gözleri rüyasına girmişti.

Haftalardır iş bulamadığı için Halaf'ın cebinde ekmek parası da kalmamıştı. Kışın ayazından, bez yorgana sarılarak korunmaya çalışıyordu. Çalışıyordu çalışmasına da, ayazın kemiklerine kadar işlemesine engel olamıyordu. Kendisini bitkin ve yorgun hissediyordu. Eli, ayakları soğuktan uyuşmuştu. Halaf, bir an öleceği hissine kapıldı. Bir odanın köşesinde yalnız başına ölüm, ürküntü verdi kendisine. Beynini kemiren ürküntü, paniğe kapılmasına neden oldu. Ve son bir gayretle doğrulmaya çalıştı uzandığı yataktan. Tükenmişti sanki. Güçlkle yataktan doğruldu, duvara tutunarak ayağa kalktı. Güçlkle, yırtılan yerleri yamanmayan, bu nedenle lime lime olmuş, rengi kaybolmuş pantolonunu ayağına çekip, kendisini odadan dışarı attı. Soğuk içine işliyordu. Ceketinin tiftiklenmiş yakasını kaldırıp, önünü elleriyle kapatarak soğuktan korunmaya çalıştı. Ağır adımlarla yürümeye başladı Halaf. Pantolonunun yırtık nedeniyle açık bıraktığı bacaklarına bir kırbaç gibi değıyordu rüzgar. Yakası lif lif olmuş ceketine biraz daha yumuldu. Çaprazlama ceketinin önünü kapat-

mak için dışarda tuttuğu elleri mosmor olmuştu. Elleri ceketini bıraktı. Ceket cebindeydi şimdi elleri. Kolunun hareketi dengesini bozdu, olduğu yerde sallandı. Gözleri buğulandı. "Açım" dedi. "Açlık başıma vurdu anlaşılabilir. Onun için sallıyorum" Gecekonducular arasından sendeleyerek geçip, sağa kıvrıldı. Büyük yapılar arasından geçiyordu. Sokakta hızlı adımlarla insanlar geçiyordu. Ama o görmüyordu hiçbirisini. Nereye gittiğini ve gideceğini bilmiyordu. Düşünebildiği tek şey açlığını gidermekti. Açlıktan artık midesi bulanıyordu. Günlerdir sigarayıda unutmuştu. Önceleri azda olsa açlığını tütün sigarasıyla bastırıyordu. Parasızlıktan günlerdir, tütünde alamamıştı.

Gayesiz, ağır adımlarla, bazen sendeliyerek bazen bir duvara tutunarak sokakları aşarken birden aklına Reşo Ağa geldi. Ona gidecekti. Köyden ayrılırken Reşo Ağa, kendisine "Şehre geldiğinde uğra bana. Ne işin olursa gel" dememişmiydi. Attığı adımlar tezdi şimdi. Rüzgar hızını kesmese, yürümesi koşma hızına ulaşacaktı. Sokakları aşıp, ana caddeye ulaşmıştı, koşar adımlarla. Biran kendi kendine düşündü: "Ne yüzle gideceğim Reşo Ağa'nın yanına. Arhasından yalan söylediğimiz için mi? Yohsa kendisine iftira ettiğimiz için mi?" Reşo Ağa'ya gitme fikri ile canlanan adımları, bu düşüncelerin zihnine hücum etmesiyle ağırlaşmaya başlamıştı. Artık yürüyecek dermanı da kalmamıştı. İki üç adımda bir sendeliyor, önünde giden veya

yanından geçen. baktığı halde yüzünü seçemediği insanlarla çarpışıyordu. Yolun ortasında yığılıp kalacağını sandı bir an. Ve; "Ama ben yalan söylemedim. İftira etmedim. Bunu Reşo Ağa'da bili. Benim gendisine bağlı olduğımı da. Gidecağam Reşo Ağa'nın yanına" diye düşündü. Ve tüm gücünü toplayarak, yeniden adımlarını sıklaştırdı.

Reşo Ağa, karşısında Halaf'ı görünce şaşırıldı. Her tarafı yırtık elbiseler içersindeki Halaf, bitkin bir haldeydi. Morarmış, siyahlaşmış ve enaz on-onbeş günlük kırçıl sakallarıyla tanınmayacak kadar değişmişti.. Reşo Ağa, merak ve endişeyle kapının yanındaki sandalyeye oturan saçlı sakalı birbirine karışmış Halaf'a sordu:

-Hayrola Halaf! Ne bı hal?

Halaf, bir suçlu gibi, soğuktan morarmış elini dizlerinin üstüne koymuş, başını eğmiş yere bakıyordu. Başını kaldırmadan cevap verdi, zor duyulur bir sesle:

-Size geldim Aşam.

-Hoş geldi de, bı hali nedir?

-Hastayam aşam. Haftalardır iş bulamadım. Halaf yutkundu "Param yok, günlerdir aç yatıyorum" diyemedi. Reşo Ağa anlamıştı. Halaf'ın niçin geldiğini tahmin etmişti. Reşo Ağa, oturduğu yerden kalkıp, Halaf'ın yanına geldi. Elini Halaf'ın omuzuna koydu:

-Hallederih, hallederih.. Sen merak etme. Seni dohtorada gönderirem, heç bişeyi kalmaz. Sen hele otur bı

sobanın yanında içi ısınsın.

Reşo Ağa, dışarı çıktı. Bir çocukla Halaf'a yemek söyledi. Halaf, odada morarmış ellerini dizlerinden çekmeden, başını yerden kaldırmadan, sandalyede aynı vaziyette oturuyordu. Reşo Ağa'nın yanına gelmekle iyi mi, yoksa kötü mü yaptığına hala karar vermiş değildi. Reşo Ağa tekrar içeri girdi. Halaf ayağa kalktı. Gözünü Reşo Ağa'dan kaçırmak için başını yerden kaldırmadan;

-Biye müsade Ağam. Sizi gördüm. Birezde ısındım. Sağolun deyip, kapıya yöneldi.

Reşo Ağa, Halaf'ın omuzundan tutup;

-Otur hele Halaf, siye yimek söledim.

- Sağol Ağam, ben gidim. Aç da degilem.

Reşo Ağa, sesini biraz yükselterek;

-Ne o Halaf! Yohsa bizi ağa olarak artıh görmimisen?

Halaf, kıpkırmızı kesildi, Reşo Ağanın eline sarıldı.

- Haşa Ağam!

-Eee.. O zaman hangi ağa mısafırını yimeksiz gönderir? Madam geldi, o zaman ağanın yimeğini yime-den gidemezsen.

Halaf, yine Reşo Ağa'nın yüzüne bakmamaya özen göstererek, sandalyeye oturdu. O anda lokantacının çırağı kebabla içeri girdi. Reşo Ağa.

-Geç bı masanın başına Halaf, Rehet rehet yi. Daha sonra konuştı.

Halaf; üzerinden buğu kalkan kebabı bir çırpıda,

adeta nefes almadan yedi. Reşo Ağa gelen çayı Halaf'la birlikte yudumlarken, merak ettiği soruları da sormaya başladı. Halaf, biraz canlanmıştı. Ellerin morluğu geçmiş, sesi biraz daha gür çıkmaya başlamıştı. Reşo Ağa, sıcak çayından höpürdeterek bir yudum daha aldıktan sonra;

-Sen şehirde mi otirisan Halaf, diye sordu.

-He, ağam. epeyce oldu şehere geleli.

-Ne iş yapisan birda'?

-Amelelih yapıyam ağam. İnşaatlarda çalışiyam.

Reşo Ağa, köyü merak ediyordu. Halaf'ın neden köyden ayrıldığını merak ediyordu. Halaf'ın ilk toprak dağıtımında, toprak aldığını, yasanın iptal edilmesinden sonra aynı toprağı kiraladığını duymuştu. Halaf'ın neden şehre göç ettiğini bu nedenle merak ediyordu.

- Sen toprah kiralamadi mı Halaf'?

-Kiraladım ağam. Ama, benim kiraladığım toprağı Muhtar Halil şimdi eki.

- Niye ki? Sen niye kiraladığı toprağı ekmedi'?

Halaf'ın eski toprak yarası yine kanamaya başlamıştı. Aylar var ki, köyü, toprağı kendi kendine unutturmuştu. Eskiden topraktan bahsederken gözü çakmak çakmak olurdu. Vücudunu tatlı bir sıcaklık kaplardı. Şimdi ise toprak lafı kendisine acı, ızdırap, sıkıntı vermekteydi. Gözlerini, yine Reşo Ağa'nın merak dolu gözlerinden kaçırarak cevap verdi.

- Nasıl ekim ağam? Tarlayı ekmah için tohum ister,

sürmah için trahtör ister. Ekinin yetişmesi için gübre ister. ilaç ister. Bınlarda para ister. Var mı bizde para?

-Haklısan Halaf, haklısan.

Oda da bir an derin sesizlik oldu. Reşo Ağa çözememişti halen, Halaf'ın neden köyden şehre göç ettiğini.

-Şehre geleceğiya, muhtarın yanında çalışsaydı. Sizler köye alışmışsınız. Köyden ayrılınca sudan çıkmış balığa dönersiz. Ne işi var şehirde?

Halaf'ın yüzünde acı bir tebessüm belirdi. Başını iki yana sallayıp;

-Doğru sölisen ağam, doğru sölisen. Sen herkesi seni kimin bilisen. Halil Ağa, Reşo Ağa mı, kövde otıran herkese bahsın...

Bu defa Reşo Ağa şaşırmişti.

- Halil Ağa mı oldu?

-He ya ağam. Hem de ne ağa.. Hemi de Türediği Ağa.

Reşo Ağa hepten şaşırmişti.. Muhtar Halil'in Ağa olduğuna şaşırmişti. İlk defa duyduğu Türedi Ağa lafına şaşırmişti. O şaşkınlıkla tekrar sordu:

-Muhtar Halil, Ağa mı oldu?

-Ağa oldu ya ağam. Mihtar Hallo, Halil Ağa oldu. Cebinde beş kuruşu yokken şimdi binlerce dönüm toprağın sahibi oldu.

- Binlerce dönüm tarlanın sahibi mi?

- He ya. Binlerce dönüm tarlanın sahibi ağa. Ağalıhda gendisine öle yakıştı ki, kövde topraksız kövli

kalmadı. Benim kimin hepsini kövden kaçırttı.

Reşo Ağa, hala birşey anlamamıştı. Merak ve şaşkınlık yüzünden okunuyordu.

- Nasıl sizi kövden kaçırtır?

- Yoh ağam, zorla dedimse öle, silahdan, sopadan değil.

-Nasıl peki?

Halaf derin bir iç geçirdi. Bir iki yutkundu. Kırgın ve bezgin bir sesle;

-Nasıl olacah ağam? Ekecah toprağı olmazsa, çalışacah tarla yohsa, çobanlık da yapamazsay o kövde nasıl yaşıyacahsan? Şimdi kövde bi tek muhtar Halil'den akrabalari kaldı. Kövin tarlalarını ekip biçi.

Reşo Ağa çözmüştü olayı. Daldı bir an gözleri... Köyü, tarlaları düşündü. Halaf anlatmaya devam ediyordu.

- Şimdi ovada güçlü olan toprağın sahabı. Toprağı kapan güçlü oli. Güçlenen gene koprah kapi. Toprah kapabilen, kapabildiğı keder güçlü oli. Harran'da talan yaşani. Toprah ağalardan alınacah dediler. Toprahsız kövliye verilecah dediler. Toprahlari ağalardan da aldılar. Aldılar ama, toprahsız kövli gene toprahsız. Talandan mal vuran şimdi yeni ağa. Bınlarda Türedi Ağa..

Reşo Ağa, Halaf'ın "Türedi Ağa" sözüyle daldığı düşüncelerden sıyrıldı. Halaf'ın neden göç ettiğini anlamıştı. Bıraktığı köy üzerine daha fazla konuşmak istemedi.

- Peki Halaf, Adana'ya getmimisen?

-İki-üç senedir getmiyem ağam.

-Niye? Adana'da eyyi para veriler.

-Verilermiş ağam. Ama, Hatça öldühtan sonra bi daha getmedim işte.

Reşo Ağa üzülmüştü. Halaf'ın karısını kaybettiğini bilmiyordu. Acı dolu bir sesle:

- Başın sağolsın Halaf, avradiyin öldüğünü bilmidim.

- Sen sağol ağam. Adana'da sıtmadan öldi. Onun için daha getmiyem Çukuroviya..

Reşo Ağa, Halaf'ın göz pınarlarında beliren yaşları görmemek için yüzüne bakmadan sordu:

- Peki uşahlar ne oldu? Onlar da yanıda mı?

Halaf'ın sesi titriyordu.

- Yoh ağam, kövdeler. Anamın yanında kali onlar. Bı kış geçsin dedim, alım yanıma onları da. Uşahlar hem yetim, hem öksiz olmasın köv yerinde.

Reşo Ağa, konuyu değiştirmek için iki çay daha söyledi. Halaf, kendine gelmişti. Reşo Ağa ile uzun süre yarenlik etmiş, yemeğini yemiş, çayını, sigarasını içmişti. Reşo Ağa, kendisini doktora göndermek istemiş, ancak Halaf: "Yoh bişeyim ağam. Halsizliğimin hepsi açlıhdanmış" diyerek kabul etmedi. Akşam olmak üzereydi. Rüzgar kesilmiş, yağmur yağıyordu. Halaf, ayağa kalktı:

- Biye müsade ağam, ben artıh gidim.

Reşo Ağa'da ayağa kalkmıştı.

-Bı ahşam da mısafırım ol, Halaf. Beraber ev yimeği yirih. Uzun zamandır sıcah bi aş yimemişsendir.

- Sağol ağam. Komşularım sağolsun bazen onlar bi tabah yimek gönderiler biye.

- Sağolsınlar dedi Reşo Ağa. Cebinden çıkardığı bir miktar parayı Halaf'a uzattı.

- Al bını Halaf. Sıkıştığıda da yanına gel her zaman.

Halaf, iki adım geri atıp, ellerini de arkasına gizleyerek;

-Olmaz ağam. Almam.

Reşo Ağa, Halaf'ın yanına geldi.

-Al bı parayı oğlım. Ben seni Reşo Ağayam. Benim param alınır. Ben Türedi Ağa degilem.

Halaf, Reşo Ağa'nın ceketinin cebine parayı koyan elini tutarak öptü:

- He ağam, sen Reşo Ağasan. Biz seni kıymeti bilmedih. Şimdi seni yeri Türedi Ağalar aldı. Onın için herşeye müstehakih.

Halaf, Reşo Ağa'nın; "Yarın gel benim yanına, size bi iş bulah" sözlerini duymadan, Reşo Ağa'nın yanından süratle ayrıldı.

Reşo Ağa, köyden evini taşıdıktan sonra bir daha köye dönmemişti. Elinde kalan birkaç parça tarlayı da bir yıl sonra satmıştı. Yıllar var ki, ayrıldığı köyde neler olup bittiğini bilmiyordu. Ve zamanla köyü de, tarlaları da unutmuştu. Şehirde ticaretle uğraşıyordu.

Halaf'ın yanına gelmesi ile yeniden geride bıraktığı köyünü, Muhtar Halil'i ve diğer köylüleri hatırladı. Halaf'ın anlattıkları önce kendisini hayrete düşürmüştü. Ancak, reformun her aşamasını bildiği için de pek şaşırmadı. Yalnız kalınca, Halaf'ın özellikle muhtar Halil için "Türedi Ağa" demesini hatırlayınca, kendi kendine güldü. "Ne de güzel isim bulmuşlar; Türedi Ağa" diye mırıldandı. "Yalanda değil hani, zahmetsiz uğraşsız binlerce dönüm araziye sahip olan ağadır ya. Hem de Türedi Ağa. Reşo Ağayı ortadan kaldırdılar, yerine Halil Ağa'yı yarattılar. Bakalım daha ne ağalar çıkacak? Türedi Ağalar" diye söylendi. Gün tamamen geceye dönmüştü. Reşo Ağa, odasından çıktı, paltosunun yakalarını dikleştirdi, "Türedi Ağa" diye mırıldanarak evine doğru yürüdü.

Halaf, Reşo Ağa'nın yanından çıktından sonra bir daha ortalıkta görünmedi.

Reşo Ağa, kendisini ertesi gün ve takip eden günler hep bekledi. Bir dostunun yanında iş de bulmuştu Halaf'a. Sürekli adamlarıyla amelelerin toplandığı Sarayönünde Halaf'ı aradı. Adamları Halaf'ı bulamadığı gibi, Halaf'ı gören ve yerini bilen birini de bulamadı.

KADER TAŞLARI

İNTİKAM

"Ölüm bu, fakara ölümü
Geldim, geliyor demez
Ya bir kuşluk vakti,
Ya akşam üstü...
Ya da seher mahmurlukta,
Bakarsın olacak olmuş...
Bir hastan vardı umutsuz
Hasreti uykularda,
Hasreti soğuk sularda..."

Ali elindeki paraya baktı.. Yüzünü buruşturdu;
"Ben bunca parayla nasıl iki gün idare ederim?" diye

içinden geçirdi. Sonra bozuk paraları cebine attı. Birkaç şingirtı.. Hepsi o kadar.. Yürümeye başladı. Hava soğuk mu soğuktu. Üşümemek için ceketinin yakalarını kaldırdı. Önünü ilikledi. Büzüldü de büzüldü. Canı sıcak bir çay içmek istedi, Tekrar elini cebine soktu.. Bozuk paraları parmağının ucuyla yokladı. Başını hüznle öne eğdi, derin ama içli bir nefes aldı.Zira parası çok azdı. Cebinde kalan son parasını bir bardak çaya vermek istemiyordu "Belki çay içmeden de kahvede oturabilirim. Biraz içim ısınmış olur" diye düşündü. Ve ürkek adımlarla kahveye girdi.

İçerde boğucu sıcak bir hava vardı. Yoğun sigara dumanı kasvetli bir hava vermişti tavanı basık kahveye. Gitti, caddeye bakan köşede bir yere oturdu. Camlar buğulanmıştı. Oturduğu yerden uzanıp, elleriyle camın buğularını sildi. Sonra tekrar oturduğu yerde büzüldü.

Dışarda soğuktan olacak, koşarcasına yürüyen insanlar vardı. Ve yerinden kımıldamadan sokakta koşarcasına yürüyen insanları seyretmeye başladı. O ara bir kedi, ayaklarına sürünmeye başladı Ali'nin...

Ali baktı, sevimliydi kedi... Kucağına aldı.. Kedi hırıltılı sesler çıkartarak siniverdi Ali'nin bacakları arasına..

Neden sonra Ali'nin yanına gelen garson; "Beyim ne istersin?" diye sordu, kendisine. Ali bir süre düşündü.. Cebindeki parayı idareli kullanmalıydı. "Şey" dedi, "Biraz sonra söylesem.. Arkadaşlar gelececek de.."

Garson Ali'nin yanından ayrıldı. Ali de rahat bir nefes aldı. Kedi olanlardan habersiz sakin sakin oturuyordu; Ali'nin kucağında. Nasıl oldu, kendisi de anlamadan iteleyiverdi kediyi yere Ali.. Kedi şaşkın, Ali şaşkın. Siyah tüylü küçük parlak gözlü kedi yavaş yavaş uzaklaşırken Ali dayanamadı kalktı kucağına aldı yine.. "Sende benim gibi yalnızsın galiba" diye söylendi.

Az önce gelen garson, bu defa elinde bir bardak çayla geldi.. "Bayım" dedi henüz onbeşinde olan Ali'ye.. "Sen bu çayı iç de, arkadaşların gelince yine söylersin" Ali çaresiz önüne konulan çaya ses çıkarmadı. Çayından da bir yudum aldı hemen, soğumadan içeyim diyerek... Sıcak çay boğazından içlerine dek bir ılıkılık verdi. İkinci yudumuda almak istedi. Ama yapamadı. Aklına yıllar öncesi geldi... "Ne güzeldi o günler.. Hergün kahvaltı yapardım ailemle" diye geçirdi içinden.. Ve babası belirdi gözlerinin önünde. O gün, yine ailece oturmuş kahvaltı yapıyorlardı. Babası çayından bir yudum alarak konuşmaya başladı. "Ben gidiyorum.. Ne zaman gelirim belli olmaz.. Size ekmek kazanmaya gidiyorum, haberi-niz ola.."

Ve o gün kalktı gitti babası.. Ali, o günden sonra hep bekledi babası gelsin diye. Annesi; "Alim bugün değilse yarın gelecektir mutlaka.. Babalar çocuklarını hiç yalnız bırakmazlar" dedi, her seferinde Ali'yi avutabilmek için.. Aradan uzun yıllar geçti. Ali de annesi de anladı ki, babaları hiç gelmeyecek. Ali'inin annesi;

"Bugün değilse yarın" diye başlayan umut dolu sözleri söylemez oldu artık.. Bir daha da bu konuyu hiç açmadı, hiç konuşmadı Ali ile... Ali, okulunu bir süre önce bırakmak zorunda kaldı. Evine, anasına bakmak için çalışması gerekiyor. Annesi hastalanmış, çalışamıyordu artık. Günlerdir de Ali iş arıyordu kendisine. Ama , yoktu işte..

"Allah!" diye bağırarak sıçradı oturduğu iskemleden ayağa Ali.. Çay bardağını almak için uzattığı eline, kucağında bulunan kedi bir pençe atmış, daha sonrada kaçmıştı aniden.. Elinden kan akıyordu Ali'nin.. Çayı da dökülmüştü.

"Az önce kendisini itelemiştim.Herhalde intikamını aldı" diye düşündü. İçemediği çayın parasını garsona istemiye istemiye verip, kahveden çıktı...

Dondurucu bir soğuk vardı dışardı. Eskimiş ceke-tinin içinde büzüldü de büzüldü.. Cebinde on bin lirası kalmıştı. İş aramalıydı. Düşüncelerden sıyrıldı. Sonra, herkesin koşarcasına yürüdüğü cadde de ağır adımlarla ilerlemeye başladı.

Gün sona ermek üzereydi.Yine iş bulamamıştı. Ayakları yorgunluktan vücudunu taşıyamaz hale gelmiş, her adımda sendeliyordu artık. Karanlık çöken sokakta sendeleyerek ilerlemeye çalışıyordu. Gücünün tükendiğini hissetti. Sokak duvarına yaslanarak ayakta durmaya çalışıyordu.. Saatlerdir; "Sana göre iş yok" cümlesiyle; annesinin "Akşam bir dilim ekmek yeter

bize" sözleri çınlıyordu kulaklarında.. Son bir gayretle kepenkleri inmemiş dükkanlara doğru sendeleyerek ilerlemeye çalıştı.

Polis, günlerdir bir gazeteye sarılmış olarak bulunan cesedin kimliğini araştırıyordu. Rüzgardan korunan bir kaldırımda soğuktan donmuş bir ceset bulunmuştu. Bulunan ceset çoktan kaskatı olmuştu bile. Üstünden bozuk iki beşbin liranın dışında birşey çıkmamıştı.

Günler sonra sahibi çıkmayan genç bir çocuğun cesedi, kimsesizler mezarlığına defnedildi. Çünkü; kimse gelip sormamıştı garibi. Galiba yapayalnızdı...

ŞEFTALİ

"Saadetinden vazgeçtik
Ümidine razıydık;
Kendimize hüznler icad ettik
Avunamadık...
Yoksa biz;
Bu dünyadan değil miydik?"

Mevsim yazdı. Hava sıcak mı sıcak. O gün, erken uyanmış, uyuyan kardeşlerinin üzerinden atlayarak kapıya ulaşmıştı. Sonra sessizce ceketini almış, tam sokak kapısını açmıştı ki, arkasından annesinin sesini duydu:

- Hayrola? Sabah sabah nereye böyle?

-Şey.. Biraz dolaşsam belki okul zamanına kadar çalışacak bir iş bulurum.

Annesinin ikinci kez seslenmesini beklemeden, kapıyı kapamış dışarı çıkmıştı bile. Caddede dükkan sahipleri, dükkanlarının kapılarını, kepenklerini yeni yeni açıyordu. Dükkan sahiplerinin dışında tek-tük insanlar hızlı adımlarla kaldırımında yürüyordu. Çalışmakta istemiyordu hani.

Sokaklarda uzun süre dolaştı. Yanında bir simit alacak kadar parası vardı. Simitini küçük küçük parçalara kopararak yemeye başladı. Hiç bitsin istemiyordu. Manavların önünden geçiyordu. Tezgaha dizilmiş sarı-pembe şeftalilere uzun uzun baktı. Canı şeftali istedi. Hani ne güzelde duruyordu şeftaliler tezgahta. Cebinde de beş kuruşu yoktu. "Ahh bir tane alabilsem" diye geçirdi içinden. Saatlerce manav önlerinde dolaştı durdu. Sokakları dolaşiyor, vitrinlere bakıyor, ayakları onu yine manavların önüne taşıyordu.

Hava karardığında eve geldi. Babasıda az sonra. Babasının yanına sokuldu.

- "Baba" dedi. Yarın şeftali alır mısın?

Babası oğluna baktı. "Sen" dedi., "Şeftalinin fiyatını biliyor musun?" Çocuk; "Evet. 20 lira kilosu" cevabını verdi. Babanın suratı asılmıştı.

- Bak yavrum, dedi. Sen büyüdün artık. Hayat şartları çok ağır. Güçlkle geçinebiliyoruz. Günlerdir iş arıyorum. Ben yarın nasıl ekmek alıp, karnımızı doyura-

bileceğimi düşünüyorum. Sen şeftali istiyorsun. .

Çocuk başını öne eğdi. Bu defa kardeşleri atıldı.

- Baba bize de şeftali alır mısın? Bizde şeftali istiyoruz..

Baba; "Alırım.. alırım" dedi başından savmak için.

Çocuk, gece sert bez döşeginde uyurken bütün gece boyunca manav dükkanları ve tezgahta sıra sıra dizilmiş şeftalileri gördü rüyasında. Doyasıya şeftali yedi. Doymak bilmeden yedi yedi...

Sabah, rüyalarla dolan bir uykudan sonra erkenden kalktı yine. Ceketini kaptığı gibi sokağa çıktı. Yine manavların önünde, yine şeftalilerin karşısındaydı. Şeftaliler sanki; "al beni" diyorlardı. Ama alamıyordu işte. Bir ara baktı bir manav, çürümüş şeftalileri atıyordu çöp kutusuna. Manavın çöp kutusunun yanından ayrılmasını bekledi. Usulca yanaştı çöp kutusuna. Çevresine göz gezdirdi, kendisine bakan varmı diye. Kimsenin aldıracağı yoktu. Çürük şeftalilerde çöp kutusunun en üstünde duruyordu. Çöp kutusundan yayılan pis kokuya aldırmadan bir çırpıda iki tane aldı ve koşarcasına uzaklaştı, çöp kutusunun yanından.

Tenha bir yere geldiğinde, durdu. Şeftalilerin çürük kısımlarını büyük bir özen göstererek attı. Geriye kalan şeftaliye de bir güzel baktı. Daha çürük kısım vardı ama, o kadarını da atamazdı. Sonra azar azar yemeye başladı. İlk ısırıldığı dilimi yutarken içinden; "oh be ne le güzelmiş" diye geçirdi. Derken ikinci, üçüncü.. Hepsi

bittiğinde kendisine geldi. Yine alabilirmiyim diye düşündü. Çöp kutusunun yanına gitti tekrar. Baktı, az önce gelen çöp arabası hepsini almıştı. Teselliği yediği iki üç lokma şeftalide buldu. Zaten, midesinde hafiften bir sancıda başlamıştı. Ağır ağır caddeye doğru yürüdü. Sokağın köşesinde bir kadın kendisine sesleniyordu. Yaşlı kadına doğru yürüdü. Kadın; "Evladım" dedi. "Yardım edermisin bana şu bavulu götürelim" Çocuk oldukça büyük ve ağır bavulu kadınla beraber taşıdı. Bir büyük binanın önünde durdu kadın. Sonra kadın cüzdanından çıkardığı 2.5 lirayı çocuğa uzattı. "Al" dedi. "Teşekkür ederim" Çocuk sevinçle derhal manavların olduğu yere koştu. Çöp kutusuna çürük şeftalileri atan manavın önüne geldi. Elindeki madeni parayı manava uzattı:

- Bana 2.5 liralık şeftali verir misin?

Manav ters ters çocuğa bakıp, tabaktan aldığı iki şeftaliyi çocuğa uzattı.

Şeftalileri alan çocuk, elini önce sancıyan karnına, daha sonra şeftalilere bastırarak koşar adımlarla eve doğru gitmeye başladı.

Eve vardığında, kardeşleri üzerine atıldı "Şeftali mi getirdin?" diyerek. Çocuk şeftalileri iki kardeşine uzattı.

Yutkunarak şeftali yiyen kardeşlerini seyrederken sedire düşmüştü.

Elini, terlemiş alnında gezdiren doktor, perişan

halde ve merakla yüzüne bakan anneye, başını üzgün bir şekilde sallarken "Zehirlenmiş" dedi. Ve sonra devam etti; "Ne yazık ki, birşey yapamadık. Zehir tüm vücuduna yayılmış" Anne hıçkırıklarla sarsılıp, çocuğun üstüne kapanırken, baba elinde şeftali poşetiyle hastane odasına girdi.

GÜN ERKEN KARARMIŞTI

"Her ocakta
Bir tencere kaynar ama;
Etmidir, dert midir bilinmez!
Her gözden
Yaş akar ama;
Gidene mi, kalana mı?
Bilinmez!"

"Sen" dedi, "Okuma-yazma bilir misin?"
Mehmet başını yere eğip, kısık bir sesle "Yok"

dedi. 'Beriki laf olsun diye cebindeki "Samsun" paketini çıkardı ortaya.. "Pekiyi baştaki şu harf ne?" diye sordu. Mehmet gösterilen "S" harfine anlamsız anlamsız baktı. Yine kısık bir sesle; "Çıkartamıcam" diye cevap verdi. Beriki güldü; "Se denir bunun adına" dedi.. Sonra yanındaki harfi gösterdi "A" diye.

Mehmet iş aramak için girdiği dükkandan başı önde çıkarken, anasına, babasına kızılıyordu kendisini okutmadıkları için...

Gün erken kararmıştı o gün nedense.. Belki de yağmur yağacak... Bulutlar kaplamıştı gökyüzünü. Mehmet bu yüzden erken gitti evine...

Babası, annesi ile içerde oturuyordu.. Sessizce eve girmişti ki, babası çağırdı:

- Bugün yine iş bulamadın mı yoksa?

-Yok, dedi... Okumam olmadığı için iş vermiyorlar baba..

-Sus bakim!.. dedi babası. Okumak... Okumak... Diline takmışsın okumayı. Her okuyan adam mı oluyor sanki? Sana son defa söylüyorum, yarın iş bulamazsan gelme buraya!..

Sabahın ilk ışıklarıyla kalktı yatağından.. Giyindikten sonra, sokağı fırladı hemen. Hızlı adımlarla ama amaçsız bir şekilde yürümeye başladı sokaklarda.. Etrafına bakınca sanayi sitesine geldiğini gördü. Dükkanlar açılmamıştı. Bir süre daha dolaştı dalgın dalgın... Sonra, ilk açılan dükkana girdi. Masanın

başında oturan adamın yanına doğru yürüdü. "Ağabey" dedi, "acaba bana göre işiniz var mı?" Masa başındaki adam, Mehmet'i bir güzel süzdükten sonra;

- Sen ne iş yaparsın ki? dedi.

Mehmet, dükkanda bulunan aletlere, makinalara baktı. Hepsi de iri ve büyüktü.

- Ağabey, dedi.. Yavaş yavaş öğrenirim kullanmayı...

Bu cevap adamın hoşuna gitmiş olacak ki; "Sana" dedi, "Haftada 250 bin lira veririm. İşine gelirse hemen başla"

Mehmet'in gözlerinin içi gülüyordu. Nasıl gülmesinki, iş bulamasa eve gidemeyecekti. "Yeter bana bu para" dedi, "Hemen başlayayım.." Ceketini çıkardı. Köşede duran süpürgeyi alarak, ilk iş olarak dükkanı süpürdü.

Mehmet arı gibi çalışıyordu. Sabah erkenden işine geliyor, akşam olduğunda da herkesten sonra çıkıyordu. Patronu çağırdı.

-Gel Mehmet. Çalışmandan memnunum. Sana 250 bin lira demiştim, 500 bin lira veriyorum. Böyle devam edersen ilerde daha da yükseltirim.

Mehmet kendisine uzatılan bütün 500 bin lirayı aldıktan sonra; "Sağolasın ağabey" dedi. Ve koşarcasına evine gitti. Evin kapısını çalarken, sevinçten yerinde duramıyordu. Bir hafta önce çekinerek girdiği evine bu defa huzur dolu olarak giriyordu. Annesi kapıyı

açtığında, ilk sorusu; "Babam evde mi?" oldu. Annesi; "Gelmedi" dedi, "Belki biraz sonra gelir.."

İçeri adımın attığı an, ceketinin iç cebinden bütün 500 bin lirayı çıkartıp, annesine gösterdi; "Bak anne" dedi, "Patron bu hafta bana 500 bin lira verdi.." Annesi de sevinmişti. "Baban duyarsa seni daha çok sevecektir" diyerek, oğluna şefkatle sarıldı. İçi içine sığmıyor, odanın bir köşesinden diğer köşesine dolanıp duruyordu. "Ah" diyordu, "Babam bir gelse, kendisine; al şu parayı diyebilsem.."

Ama, diyemedi Mehmet babasına bu sözleri.. Babasına aldığı ilk parayı veremedi Mehmet.. Çünkü; babası o gece gelmedi eve.. Diğer gecelerde.. Üstelik hiç de gelmeyecekti. Ölmüştü, eve gelirken kendisini ezen bir arabanın altında.

Mehmet gözü yaşlı, babasının cesedi başında hıçkırarak ağlarken "Baba.. Babam benim.. İşte bak, çalışıyorum. Sana verecektim haftalığımı.. Saatlerce senin gelmeni beklemiştim evde.. Ben geldim sana.. Hadi nolur kalk artık.. Al şu 500 bin liramı!.." diyordu.

Diyordu ama, babası duymuyordu Mehmet'i..

Duyamazdı da.. Gün erken kararmıştı yine.. Mehmet'in hıçkırıkları akşamın alaca karanlığında yankılanırken, kan bulanmış 500 bin lira rüzgarın önünde daha karanlık sokağa doğru uçuyordu yere sürünerek...

ANA GIIZ...

"Merhaba diyoruz
Yalnızlığı dost bilenlere...
Merhaba diyoruz,
Yalnızlığı bardaklara doldurup,
Su diye içenlere...
Ve merhaba diyoruz,
Okumak için çırpınan,
Ama; okutulmayanlara
Okuyamayanlara..."

"Ana giiz!" dedi. Kadın bakmadı bile. Henüz,
sekiz yaşlarında görünen, çil yüzlü sarışın kız, ikinci

kez seslendi:

-Ana gız!..

Kadın, baktı olacak gibi değil. "Ne istiyon yine?" dedi. Saçları kirden ve sıcaktan yapış yapış olmuş çakır gözlü kız; "su versene" dedi. Kadın "Fesüphanallah" çekti kendi kendine. Sonra tütünleri bıraktı elinden. doğruldu, "Hasan" diye bağırdı, "destiyi getir"

Hasan, destiyi getirdi. Tütün katranından siyahlaşmış maşrapaya doldurduğu suyu kadına verdi. Kadın da çocuğa.

Çil yüzlü kız, suyu içerken üstüne döktü hep. Serinlemişti. Çocuk, maşrapayı bir türlü elinden bırakmak istemiyordu. Sonunda anası dayanamadı; "Yetmedi mi gız!" dedi. Kız, istemiye istemiye maşrapayı geri verdi. Ama bu defa kardeşi tutturdu; "Ben de isterim" diye.

Sıcaktan ve de devamlı beli bükük çalışmaktan bıkan kadın, bir eliyle yüzündeki terleri silerken; "Hasan... Hasan be.." dedi. "Nolur ver şu çocuğa da bir yudum su..." Geriye dönmekte olan Hasan, durdu bir maşrapa su da küçük çocuğa verdi. Ufacık çocuk gülerken aldı kendine uzatılan maşrapayı. Ama içmedi. Tuttu başından aşağı döktü. Hasan şaşkın, ana şaşkın. "Na'aptın gız" dedi. Çocuk güldü. Kendisine kızıldığını anlayınca da başını öne eğdi, yürüdü gitti.

Hava bir hayli sıcaktı. Güneş kavuruyordu ortalığı sanki. Kızgın toprağa yalın ayak basmak kimin haddine?

Ama Nermin de Fatma da ve de her ikisinin anasıda yalınayaktı. Analarının sıcağa da güneşe de aldırıldığı yoktu ama, çocuklar duramıyorlardı kızgın toprak üstünde. Analarının yanından çabucak ayrılarak ağaç altına gitmeleride bundandı hani. Ana gün batımına dek çalıştı. Hep de iki büklüm olarak. Gün batımında "tamam" dediler. "Herkes işi bırakabilir!"

İşi bıraktılar. Kadınlar tarla kenarında duran çocuklarının yanına gitti. Sarmaladılar, bohçaladılar ve bir kedi çevikliği ile yol kenarında beklemekte olan traktörün römorkuna doldular.

Güneşin batmasıyla hafif bir de rüzgar çıkmıştı şimdi. Herkes, tütün tütün kokuyordu. Eller katran katrandı zaten. Kimse elini ağzına götüremezdi o halde ama, onlar alışmıştı tütün katranının acısına. Ve tütün kokuları arasında gelindi kasabaya. Kasabada bir başkaydı bugün. Çocuklar merak edip, sordular:

-Ana gıız, nedir bu bayraklar böylem?

Ana, düşündü. Sonra dün komşulardan duyduğu geldi aklına:

-Bayram.. Yarın bayram gızım..

- Ne bayramı ana bu?

Ana ne bilirdi ki, ne bayramı olduğunu. Cevap vermedi bu yüzden sorulan soruya. Ne var ki, kız üsteledi:

- Ne konuşmuyon? Ne bayramı dedik sana.

Ana kızgın; "Elinin körü bayramı" Çocuk sustu kaldı. Evlerinin önüne de gelmişlerdi zaten. Römorktan

indiler. Eve, yorgun adımlarla girdiler. Hava karardı, kararacak. Ana gaz lambasını yaktı. Lambanın ışığı odada kavisler çizerek büyüdü, büyüdü. Ana doğruca mutfağa girdi. Sabahtan ıslatmıştı nohutu. Hemen kaynamağa bıraktı. Az da bulgur vardı. "Pilav yaparım" diye düşündü. Nermin'i çağırdı.

-Nermin.. Nermin gıız. Gel hele buraya... Nermin, tütünle oynamaktan katran olmuş elleriyle, sarı saçlarını arkaya atarken hem yürüyor, hem de konuşuyordu:

- Ne istiyon? Ben bi şey soruyom sen cevap vermiyon, sen soruyon ben cevap veriyom...

-Gız söylenme öyle aptal aptal. Git bakkaldan küçük bir paket yağ al.

Nermin kendine uzatılan parayı alırken yüzü asıktı. Bir çırpıda bakkala seğırtti. Bakkal, kağıt bayraklar satıyordu önlüklü çocuklara. Bir süre onlara baktı. Gittiklerinde bakkala yanaştı.

- Ali emmi, yarın ne?

- Bayram kızım, bayram yarın.

Nermin bu cevapla yetinmemişti.

- İyyi ya! Ne bayramı bu böyle?

- Zafer bayramı kızım, zafer bayramı yarın.

Nermin daha bir şaşırıldı.

- Ne zaferi bu?

Bakkal kızdı. "Ne zaferi olacak" dedi. "Sizin komşunun oğlu yok mu, Zafer.. İşte onun bayramı" Nermin hemen eve döndü. Anası hala mutfaktaydı.

- Ana, dedi. Biliyon mu kimin bayramı imiş?

Anası "Yoo" dedi. Nermin kendinden emin;

- Şu bizim Emine hala yoh mu?

Anası kızgın kızgın; "Eee" dedi.

- İşte onun oğlu Zafer'in bayramı.

Ananın suratı asıldı. Kızdı; "Hani gıız" dedi, "Yağ nerede? Yemek yanacak!"

Nermin ellerine baktı, yağ yoktu "Demek almamışım" diye düşündü. Hiç ses çıkarmadan bakkala koştu, yağ almaya.

DÜĞÜN

Taş duvarlardan yansıyan sıcaklık yerini, dar sokaklardan esen ılık yele bırakmıştı. Günboyu şehri tüm kızgınlığı ile yakan güneş batmış, alaca karanlık ile birlikte şehri bozkır serinliği sarmıştı.

Şehrin enyüksek yerlerinden olan Kaleboynu'ndaki siyah parke taşlarla kaplı sokaklarda bozkır serinliğine müzik ve zılgıt sesleri karışarak, şehri bir karaçadır git saran karanlık gökyüzüne yükseliyordu. Büyük enik kapının karataşlarla döşeli, taş duvarlarla çevrili sokağın bağıladığı Kaleboynu'nun tek çardaklı evi olan Mestanların evinde günlerdir süren telaşlı koşuşturmanın se

nuna gelinmişti. Kaleboynu'nun karayağız yakışıklısı, mestanların tek ve kıymetli olan oğulları Ali'nin düğünü vardı. Çardaklı evde kazanlar sabahtan kaynatılmaya başlanmış, yapılan zerdeler, üzlemeli pilavlar semtdeki tüm evlere tabak tabak dağıtılmıştı. Ortasında yer alan taş havuzun süslediği geniş avluya, temiz örtülü masalar dizilmiş, masaların üstü meyve, çerez ve içkilerle donatılmıştı...Çardaklı ev düğün için gelecek misafirlere saatler öncesinden hazırды.

Lüküslerin aydınlattığı ve ortasında taş havuzun bulunduğu avlu gelen davetliler ile dolmak üzereydi. Günlerdir Mestanların Ali'nin düğününe kendilerini hazırlayan davetliler üçerli beşerli olarak tahta sandalyelerin çevirdiği bir masaya oturtuluyordu. Masalar, dilimlenmiş kavun, karpuz, beyaz peynir ve çerezle bezenmişti. Mutfaktan yoğun bir duman yükselirken gökyüzüne, pişen etlerin kokusu sarıyordu çevreyi. Masalar arasındaki selamlaşma faslından sonra, eller rakı şişesine uzanıp, bardaklar doluyor, "şerefe" denilerek bardaktaki rakılar kafaya dikiliyordu.

Yanan ışıkların sokak içindeki diğer evlerden farklı kıldığı çardaklı düğün evinde eğlence doruğa yükselmişti. Avludan yükselip, taş duvarların çevrelediği dar sokakları aşan müzik, çardakta ve bitişik evlerin damında oturan kadınların arada eşlik etmek için çaldıkları zılgıt sesi Kaleboynu'na dalga dalga yayılıyordu.

Hoyratların, türkülerin yerini şimdi oyun havası almıştı. Çardakta ve damlarda ikili-üçlü kor halinde çepeçevre oturmuş, bir baş boşluğundan erkeklerin oyunlarını seyredip, onların coşkusuna eşlik eden kadınların sesleri müziği bastırmıştı. Saz heyeti:

"Getirin hakkoyı
Geydirin sakoyı
Mübarek olsun agabegim
Yengi de güvegi"

diye oynak türküye başlarken kız evinden getirilen elbiseleri giymiş olan damat, kirvesinin kolunda kapıdan girerek kendisi için hazırlanmış olan camsire örtülerle kaplanmış döşek ve yastıkların serildiği kereveté oturuldu. Müzik, zılgıt ve sıkılan silahların sesi bir birine karışmıştı.

Saatlerdir Dabakhane kahvesinde oturan Reşo bir taraftan Kaleboynunu aşarak, Dabakhane kahvesine kadar ulaşan müzik ve zılgıt seslerini dinlerken bir taraftan da yıllar öncesini düşünüyordu. Olayları hatırlamıyordu aslında. Sünnet elbisesi içersinde korkuyla sünnetçinin kendisine yaklaşacağı anı beklerken önce bir silah sesi duymuş, daha sonra duran müzik sesinin yerini alan ağıt seslerini... Ve saatler sonra anasının kendisine sarılıp gözyaşları bir sel gibi akarken; "Vurdılar babayı Reşo vurdılar. Kanı kandan aldılar Reşo... Kanı kandan"

sözlerini hatırlıyordu sadece... Reşo, o olaydan iki yıl sonra da anasını kaybetmişti.

Babası öldükten sonra kara elbisesini üstünden çıkarmamıştı anası... Her akşam anası Reşo'yü koynuna alır, bir eliyle Reşo'nun başını okşayıp, bir eliyle gözünden akan yaşları silerken; "Babayın kanını yerde komıyacahsan Reşo.. Yohsa siye südimi helal etmem. Onlar babayı oğlının düğününde öldirdiler. Sende onların düğününü kana bulıyacahsan.. Onlarında düğünlerinde zılgıtların yerini ağıtlar alacah. Ancah o zaman babay mezarında reheteye kavışır. İntikamımızı alacahsan degil mi Reşo?" derdi.

Reşo anasının göğsüne dayadığı başını kaldırıp, her defasında aynı cevabı verirdi;

-Ben babamın oğlıyam ane. Babamın kanını yerde bırahmıyacağam. Ben de onların düğününü kana bulıyacağam. Onların düğününde de zılgıtların yerini şivanlar alacah.

-Biliyem Reşo biliyem. Babayın kanını yerde bırahmıyacahsan. Zatan bını bil ki, babayın intikamını aldığı gün erkek sayılırsan. Yohsam erkek oğlum var demem.

Reşo gözleri çakmak çakmak bakarak anasının yüzüne;

- Ben erkegem ane... Alacağam babamın intikamını.. Komıyacağam onun kanını yerde, derdi her defasında da...

Anası bu sözlerden sonra mutlu bir şekilde tebessüm eder, Reşo'yu göğsüne bastırırdı.

Reşo, patlayan silahlar, artan zılgıt sesleri ile sıyrıldı düşüncelerinden. "Damat geldi" diye geçirdi içinden. Ayağa kalkıp, kahveciye içtiği çayların parasını verip, Kaleboynuna doğru yürümeye başladı.

Düğünün coşkusu artmıştı. İnce saz heyeti en kıvrak oyun havalarının yanında, türkü ve hoyratlarla avluda oturanları bazen coşturup, bazen hüznülendirip, duygulandırıyordu. Davudi bir sesle söylenen hoyrattan sonra, avluda peş peşe silahlar siyah bir çadır gibi avluyu örten gökyüzüne doğru patlarken, çardakta ve bitişik evin damında ikili üçlü korlar halinde dizilip, avludaki düğünü seyreden kadınların, genç kızların zılgıtı gecenin karanlığını yırtıyordu. Kadınlar ve kızlar kocalarının, nişanlılarının silah sesine zılgıtle cevap veriyordu sanki...

Reşo, enikli kapıdan avluya geçip, kapının yanında, gölgede kalmış iki kişinin oturduğu masadaki boş sandalyeye oturdu.. Masada oturanlardan biri Reşo'nun önündeki bardağa rakı doldurup "Yeni gelenin şerefine" diyerek başına dikti. Reşo tanı mıyordu masadakileri.. "Şerefe" deyip bir yudum aldı bardaktan. Rakının burduğu ağzını önce bir yudum suyla, sonra bir dilim kavunla temizledi alkolden.. Silahlar bir başka patladı, karanlıktan cesaret alıp, avluya damlardan biraz daha fazla sarkan kadınların zılgıtları bir başka çınladı bu kez.

Damat oyuna kalkmıştı. Paralar uçuşuyordu damadın başında. Coşan müziğin, artan zılgıtların geceyi yırtan sesi dalga dalga Kaleboynundan şehre yayılıyordu.

Reşo ayağa kalktı. Masasında oturan iki kişi Reşo'nun oynayacağını sanarak elleriyle müziğin ritmine uygun tempo tutmaya başladı. Reşo iki adım atıp durdu. Bir an Mestanların Ali ile göz göze geldi. Reşo belinden çıkardığı tabancasını Aliye'ye doğru yöneltti. Ve tetiği çekti. Tabancadan çıkan kurşun saniyelerle sayılı bir an donup kalan ve Reşo'nun gözünün içine bakan Ali'nin göğsüne girdi. Elleri havada saniyeler dakikaya kavuşmadan donuk kalan Ali olduğu yere yığıldı. "Ali'yi vurdular" çığlığı gökyüzüne doğru yankılanırken düğün evine bir an ölüm sessizliği çöktü. Düğün durdu. Sazın, hoyratın, zılgıtın yerini, damdaki kadınların feryadı aldı.

Damdan saatlerdir büyük bir gururla oğlunu, avluda eğlenen davetlileri izleyen Ali'nin annesi ayakta, bir taraftan saçlarını yolup, dövünürken bir yandan da feryadıyla gecenin karanlıklarını parçalıyordu.

-Kız Gülo.... Gülo herifi öldirdiler..Kınalı yavrımı öldirdiler. Düğün evini, şivan evine döndirdiler. Kız Gülo, oğlumu gerdek yatağı yerine, kara toprağa götirdiler.

Kaleboynu'nun karayağız yakışıklı delikanlısı Ali, anasının ve bacılarının yoldukları saçlarıyla kahverengisiyah renklere boyanmış gibi görünen mavi camsire

yüzlü döşekte, karnının üstüne konulmuş bir makas olduğu halde yatarken, günün ilk ışıkları artık karanlık odaya vurarak etrafı aydınlatıyordu.

Günün ışmasını, nezarethanenin demir parmaklıklı küçük penceresinden seyreden Reşo, saatlerdir aynı cümleleri kendi kendine mırıldanarak, üç adımlık yeri dolanıp duruyordu...

- Kanımızı yerde komadım ane... Vurdım Mestanların Ali'yi... Heminde düğününde vurdum ane... Dediği kimin zılgıtlarını şivana çevirdim ane... Ben erkegem artıh ane... Babamın intikamını aldım işte... Babamın intikamını aldım işte ane...

ÇIRPINIŞ

"Darılma Allahım, seviyorsam çok
O senden bana geçti, istiyorum çok
Ne kadar uğraşsam aradığım yok
Niye aşık yarattın, sevgilisi yok"

Güneş yeşil çamların arasında gah kaybolup, gah görünürken çingiraklı kapı gıcırtyla açıldı. Yaşlı olmamakla birlikte omuzu hafif çökmüş, siyahlar arasında tek tük görülen beyazların süslediği sakalı yüzünü örtmüş, teni güneş yakmasıyla esmerleşmiş Tarık kapıda görüldü.

İtinalı giyinişli, kendi halinde olan Tarık, kasabada herkesin merak konusuydu. Kimdi bu Tarık? Nereliydi, neciydi? Nereden gelmişti, nasıl geçiniyordu? Yaptığı bir işi yoktu. Ama, kapısına geleni de boş çevirmezdi. Ağzı laf bilir, söylediğini dinletir, söyleneni dinlerdi. Bugüne kadar kimseyi kırmamıştı. Kasaba halkının bilmediği içinde, bildiği tek şey vardı; bu adam boş değildi.

Tarık, her zaman olduğu gibi başı yine öne eğik, düşünceli olarak karataşlara güven dolu adımlarla basarak sokak boyunca yürümeye başladı. Tarık, öne eğik başını kaldırıp, yüzünü güneşe çevirdi ve adımlarını sıklaştırdı. Camiye ilk giren yine o olmuştu. Zaten ya dağa tırmanmak için, ya da camiye gitmek için çıkardı evden. Bütün gün evde ne yaptığını kimse bilmezdi.

Camiden çıktıktan sonra bu defa eve giden sokağa sapmadı. Bekri'nin kahvesine doğru yürüdü. Kahvenin etrafını çeviren çitin dışından gözlerini kısarak, etrafı süzdü. Selvi ağaçlarının gölgelediği boş masaya yürüdü. Bekri'den işaretle az şekerli kahvesini istedi. Belki de hayatta tek tutkusu olan cigarasını yakarak derin bir nefes alıp, boş gözlerle dağlara, ağaçlar arasında kaybolmak üzere olan güneşe, güneşin tayf gibi bulutların üzerine yansıttığı renklere daldı. Uykudaymış gibi düzenli nefes alıp, gözlerini sabit tuttuğu noktadan, kendisine yaklaşan ayak sesine doğru çevirdi. Dudaklarından yayılan tebessümle yüzü aydınlanmış olan

öğretmen Yusuf karşısındaydı. İki fincan kahveyi dökmeden masanın üstüne koymaya çalışıyordu.

- Kahveleri karşılıklı içelim, diyerek öğretmen Yusuf, soru soran gözlerin sahibine cevap verdi.

- Sağol Yusufçuk.

Kasabada en iyi anlaştığı kişiydi öğretmen Yusuf. Birbirlerinin dilinden iyi anlıyorlardı. Bir araya gelince neler konuşmazlardı ki?

Öğretmen Yusuf'la konuşurken bir başka olurdu Tarık. Konuyu hep öğretmen Yusuf açardı.

Tarık önce bir dalar, dalgın dalgın öğretmen Yusuf'u dinler, daha sonra gözleri çakmak çakmak olur dakikalarca konuşurdu. Bir filozof, bir düşünür gibi. Çevrelerindeki pekçok insanın bilmedikleri veya hiç konuşmadıkları konuları konuşulardı öğretmen Yusuf'la. Bu kez Öğretmen Yusuf'u hiç konuşmadan, kahvesini yudumlayarak dinledi. Öğretmen Yusuf'un kendisine doğrudan yönelttiği sorulara kısa cevaplar verdi. Fincandaki kahvesinin son yudumunu alıp sigarasını kültablasında söndürdükten sonra; "Yusufçuk, büyük bir sıkıntı var içimde bugün, atamadım. Kötü birşeyler olacak hissediyorum" dedi ve kalkıp, kartaşlara yorgun adımlarla basarak sokakta kayboldu. Güneş karşı dağın arkasına düşmüş, gece gündüze bağlanmıştı.

Öğretmen Yusuf, telaşla sağa-sola koşturup duruyordu. Dün gecedен beri Tarık, daha bir kötüleştmişti.

Son gelen doktorda hiçbirşey yapmadan gitmişti. Güneş son kızıl ışıklarını tepenin yamacından gönderirken, yana her an devrilecekmiş hissini veren posta arabası arkasında toz duman bırakarak, toprak yoldan, kara-taşlarla döşeli yola kıvrılıp, kahvenin önünde durdu. Bütün gözler posta arabasından inen yabancı çehrenin üzerindeydi. Yorgunluktan solmuş, siyah saçlı, siyah gözlü bir kadın kucağında sımsıkı tuttuğu bir çocukla, etrafına biraz ürkek, birazda endişeyle baktı. Sonra üstüne çevrilmiş dikkatli gözlerin bulunduğu kahveye yöneldi. Elinde çay tepsiyle ortada durup, kendisine bakan kahveci Bekri'ye yaklaştı. Bekri kendisine soru soran kadını önce baştan ayağa bir süzdü, sonra hiç konuşmadan parmağıyla ilerideki sokağı gösterdi. Kadın hızlı adımlarla kahveci Bekri'nin işaret ettiği sokağa doğru yürüdü.

Çingiraklı kapıyı açan öğretmen Yusuf, yüzüne şaşkın ve endişe dolu gözlerle bakan genç kadına "Yetişemeyeceksiniz diye çok korktum" dedi. Sonra, gözlerini yere indirerek; "İçerde, girin" diye ilave etti.

Odayı belli belirsiz kılan loş bir ışık altında Tarık, bembeyaz bir yüzle hareketsiz yatakta yatıyordu. Çocuğunu sıkı sıkı göğsüne bastıran genç kadın, nemli gözlerle bir süre Tarık'ı ve çevreyi seyretti. Daha sonra çocuğu, yerdeki minderin üstüne bırakıp, Tarık'ın yattığı yatağın yanına diz çöktü. Hıçkırıklarla sarsılırken, yüzünü dudaklarını Tarık'ın bembeyaz

olmuş yüzünde gezdirmeye başladı. Kadının gözlerinden yağmur gibi yaşlar boşalırken; "Affet Tarık.. Affez bizi, nolur. Bak yanındayım işte.. Artık senden ayrılmayacağım" diyordu. Tarık'ın yüzü gözyaşları ve dudağının kenarından çenesine doğru sızan kanla ıslanmıştı. Kadın elleriyle Tarık'ın dudağı kenarında biriken kanı silerken, Tarık tonlarca ağırlık bağlanmış sandığı göz kapaklarını son bir gayretle araladı. Hayatının tüm bitkinliğini ve acılarını yansıtan gözleri önce genç kadının yüzünde, daha sonra yerdeki minderde, hiçbirşeyden habersiz, elleriyle oynayan çocuğun üstünde dolaştı. Kadın, başını Tarık'ın göğsü üzerine koymuş; "Affet beni Tarık.. Affet" diye hıçkırıyordu.

Herşey kısa sürede olup bitmişti. Öğretmen Yusuf, acıdan ve vicdan azabından bitkin hale gelmiş olan genç kadını posta arabasına bindirdikten sonra, Bekri'nin kahvesine gelip, söğüt ağacının gölgelediği masaya oturdu. Çevresindeki meraklı yüzlere teker teker baktıktan sonra; "Yazık oldu. Çok yazık oldu" dedi. "Evli olan Tarık, bir süre sonra bu kadını sevmiş. Hem de deli gibi sevmiş. Uzun süre gizli aşk yaşamışlar. Çocukları olmadan, karısıyla boşanıp, bu kadınla evlenecekmiş Tarık. Ama, Tarık'ın boşanması gecikince, terk etmiş kadın onu, başkasıyla evlenmiş. Bu arada karnında Tarık'ın çocuğunu taşıyan karısı, kocasının yasak aşkı için kendisini boşayacağını öğrenince, intihar etmiş.

Böylece Tarık, iki kadını birden kaybetmiş. O da bırakmış işini, malını, servetini, gurbet gurbet dolaşmış. Sonunda bu kasabada karar kılmış. Yalnız dünyasında bilmediği, kendisini bilmeyen insanlar arasında yalnızlık dünyasını kurup, çırpınmış.. çırpınmış.."

Öğretmen Yusuf, Bekri'nin masasına koyduğu çaydan bir yudum alıp, güneşin çeşitli renklere büründüğü dağa baktı. Ve kendi kendine konuşur gibi anlatmaya devam etti; "Geçenlerde bana anlattı. Sevdiği kadının kocasından boşandığını duymuş. Onunla tekrar beraber olabileceğini ama, buna cesaret edemediğini söyledi. Son zamanlarda, bu cesareti bulmuştu kendinde. Çağıracaktı buraya sevdiği kadını. Ama buna fırsat bulamadı, ince hastalığın pençesine düştü. Geçen gün eşyaları arasında buldum kadının fotoğrafıyla adresini. Çağırdım onu. Ama ancak son nefesinde yetişebildi. Yılların ızdırabıyla eriyen vücudunun son çırpınına yetişebildi."

10 Aralık 1975

BUNALIM

Bir dakika yalnız kalacak olsam, başım avuçlarımın arasına giriyor, gözlerim herhangi bir şeye; Bir çiçek, bir ağaç ya da boşlukta anlamsız bir nokta gibi herhangi bir şeye takılıp kalıyor. Dalıyorum. İçimin korkunç ve karanlık derinliklerine bırakıyorum kendimi. Düşüyorum. Düştükçe; derinlikler büyüyor, karanlıklar yoğunlaşıyor, küçülüyordu. Bir toz zerreciği boyutlarına ininceye kadar, "hiç"liğe ulaşıncaya kadar küçülüyorum. Neden hiçlik? Boşluk, karanlık, anlamsızlık neden? Bunalıyorum. Sonra kaçmaya çalışıyorum, kendimden. Kaçış kurtuluş mudur? İnsanın kendinden, içinde taşıdıklarından kaçması mümkün müdür? Düşünmeden kaçmaya çalışıyorum. Kurtulamıyorum. İçimde taşıdığım çelişkiler, uyumsuzluklar, "Ben"ler

birakmıyor yakamı. İçimin karanlıklarına güçsüz, amaçsız, umutsuz nasıl bırakıyorsam kendimi hayata, çağın çarpık gerçeklerine öyle güçsüz, amaçsız umutsuz teslim oluyorum. Biliyorum çözüm değil. Biliyorum bu da kurtaramaz beni. Ama derinliklerden karanlıklardan, uçurumlardan kurtuluşun, düze çıkışın yolunu bulamıyorum.

Sabah.

Bugünü bunalımsız geçireceğime yataktan kalkmadan inandırıyorum kendimi. İki bardak çayla, birkaç lokma peynir ekmek yiyorum. Kendimi zevkle kahvaltı ettiğime inandırıyorum. Diş fırçalamak, ıslık çalarak giyinmek, ayna karşısında kırıvat bağlamak, saç taramak, en son ayakkabılarımı giyip, çıkmak.. Hep zevkle..

Belediye otobüsünde kimsenin gönlünü kırmıyorum. Güler yüzle yer veriyorum yaşlılara. Boşalan oturakları kollayıp, bayanları buyur ediyorum. En yumuşak, en ince hareketlerle sesimin en tatlı tonuyla insanlardan izin isteyip, iniş kapısına yaklaşıyorum. Kimseyi tepelemeden, kimseyi incitmeden herkese saygılı bir yolculuk yaptığımı inanarak ve bu durumu devam ettireceğime söz vererek iniyorum otobüsten.

İşyerine kapıcının hatırını sorarak giriyorum. Merdivende, koridorda karşılaştığım odacılara selam vererek, gülücükler dağıtarak döner koltuklu masamı buluyorum. Masam tertemiz. Üstünde ne varsa yerli yerinde. Geriye dönüp, odacı çağırma ziline

düğmesine basıyorum. İçeri giren, döner koltuğuma saygılı odacıya önce iltifatlar yağdırıyorum, övgüler düzüyorum. Sonra bir çay getirmesini "rica" ediyorum. Adam şaşkın ama, sevinçli çıkıyor dışarı. Az sonra çayım geliyor. Zevkle içiyorum. Ilık çayı zevkle içtiğime inandırıyorum kendimi. Ve çalışmaya başlıyorum.

Boşluk..

Dirseklerim masaya dayanıyor, başım avuçlarımın arasına giriyor. Gözlerim, bahçedeki orta yaşlı üç akasya ağacına kayıyor. Kıpırtısız, boş nazarlarla aralıksız bakıyorum. Burnuma, yeşilin çeşitli tonlarında taze orman kokuları doluyor. Uzaklarda çoban köpekleri havlıyor. Yanık bir kaval sesi, yaralı gönlümden teklifsiz dalıyor içeri. Ayağı lastikli bir çoban çocuk pınar başına türküler mırıldanarak iniyor. Yine türküler mırıldana mırıldana hayvanlarının başına dönüyor. Bir taşın üstüne oturup, belinden çıkardığı kavalını üflemeğe başlıyor. Aynı çocuk akşam sofrasında çiftten dönmüş, yorgun babasının yorgun gözlerini yakalıyor "Okuyacağım baba" diyor. "Okuyup adam olacağım. Dağlardan bıktım.." Babası boynunu büküyor; "Okumalısın oğul" diyor, "Okumalısın" yorgun ve bezgin bir sesle.

Bunalıyorum.

Boynumdaki kıravatı çıkartıp fırlatmak, sonra soyunmak, yamalı giysilerle yeniden donanmak, ayağıma

bir çift lastik ayakkabı geçirmek, koltuğumun altına içinde iki yufka dürümü bulunan bir çanta takmak, bir kaval sıkıştırmak kemerimin arasına.. Sonra, lastik ayakkabılarımla çiğnemek, çıkarıp fırlattığım giysileri. Ve sonra çıkmak daireden.

Ve dahası..

Mümkün mü? Dönebilir miyim? Yapabilir miyim bunu? Şairin dediği gibi gerçekten insanoğlu isterse dağ yıkabilir mi? Kentteki bağımlılıklarımın sıyrılabilir miyim?

Odacı kapıyı tıklatıp nezaketle içeri giriyor. Taze çay isteyip istemediğimi soruyor. Getirmesini emrediyorum. Emretmek için okuyup adam olmadık mı?

Telefon zırlıyor.

O..

O, gerçekten dürüst, temiz, iyi, yüreğinin tüm gücüyle beni seven bir kız. Bu çağda öyle bir kızın varlığı da ayrı bir çelişki. Her zamanki saf duygularla tatlı, mutlu bir ses tonuyla karşılıyor beni. Halimi hatırlamı soruyor. Yeni işimin yorucu olup olmadığını soruyor. Peşinden bir dizi güzel sözler sıralıyor. Sesi öyle tatlı, öyle güzel ki dinlemeye doyamıyorum. "Sevmek değil onun ki, sevmekten de öte birşey" diye geçiriyorum içimden.

Ya ben? diye düşünüyorum. Utanıyorum. Telefonu kapatıyorum.

Telefon yine zırlıyor. Açmıyorum. Dirseklerim

masaya dayanıyor, başım avuçlarımın arasına giriyor. Burnuma, yeşilin çeşitli tonlarında taze orman kokuları doluyor. Uzaklarda çoban köpekleri havlıyor. Yanık bir kaval sesi, yaralı gönlümden teklifsiz dalıyor içeri.

Bunaliyorum..

Dalıyorum. İçimin korkunç ve karanlık derinliklerine bırakıyorum kendimi. Düşüyorum. Düşükçe; derinlikler büyüyor, karanlıklar yoğunlaşıyor, küçülüyorum. Bir toz zerreciği boyutlarına kadar küçülüyorum.

Yok oluyorum..

Döner koltuğun yerini almış, büyükçe bir koltukta oturan yaşlı adam, masaya itina ile bir fincan kahveyi koyan odacıya, başını imzaladığı evraktan kaldırmadan sordu; "Benden önceki şef nereye gitti?"

Odacı başını kaldırmadan cevap verdi; "Çıldırdı efendim. Şimdi hastanede"

NE DERSİNİZ BİLMEM Kİ?

Yağmur yağıyor dışarda, bardaktan boşanırcasına. Sokakta sıcak bir yere sığınabilme arzusu ile koşuşan birkaç kişi. Evlerin buğulanmış pencerelerine gıpta ile bakan bir çöpçü.

Sizde de olurmu bilmiyorum. Havadan mı, sudan mı nedendir, onu da bulup çıkaramıyorum; bir sıkıntı var içimde. Tuhaf şey! Yazı da yazamıyorum. Konu bulamıyorum desem, değil. O kadar çok yazacak konu var ki. Hele hele bu tezatlarla dolu yaşadığım şehir olursa... Ama nedense yazamıyorum.

Bir arkadaşım geliyor yanıma, güler yüzle. Garip

garip bakıyorum yüzüne, gülebiliyor diye. Arkadaşım "Çene çalalım biraz" diyor. "Çalalım" diyorum. Diyorumda işin tuhafı, çalacak laf bulamıyorum. Pencereden bakıyorum. Arkadaşım birşeyler anlatıyor. Bir çocuk geçiyor, kaldırımında birikmiş çamur, su birikintilerine basarak. Yalın ayak, yırtık gömlek ve kısacık pantolonla. Soğuktan morarmış elinde bir torba ve içi yabancıyerli sigara paketleri dolu. Ardından bir tane daha. Ve sırtında kendi boyundan büyük bir boya sandığı. Her ikisinde daha okul çağında. Ya sekiz, ya on yaşlarında. Bu havada, sobanın başında oturup, dersini çalışacak yaşta. Başka yerleri, başka çocukları düşünüyorum. Onlar da çocuk, bunlarda çocuk diye geçiyor aklımdan. Arkadaşım anlattığı hikayeye gülüyor. Ben gülmedim diye bozuluyor sanki. O gülebilir. O, sokaktan geçen çocukları görmedi ki.

Yağmur yağıyor dışarda; bardaktan boşanırcasına. Arkadaşım hikayesini anlatıyor. Ben sadece dinler görünüyorum, hepsi o kadar. Gözümün önünden gitmiyor sokaktaki çocuklar. Yarın büyüyecek, adam olacaklar. Ve biz toplum olarak, birşeyler isteyeceğiz onlardan diye geçiyor aklımdan. Geçiyorda gülüyorum kendi kendime. İsteriz isteriz.. Çok şey verdik de; bu kara talihli memleketin karayağız çocuğundan karşılığını isteriz.

- Hoşuna gitti değil mi? diye kahkahayı basıyor arkadaşım.

- Anlamadım? diyorum.

- O halde ne gülüyorsun? diye soruyor. Sonra da kızgın bir şekilde, bırakıp gidiyor, "Eyvallah" bile demeden.

Arkadaşıma kızmıyorum. Neye güldüğümü bilmiyor ki. Hem nereden bilsin. O, sokaktaki çocukları görmedi ki! O, zihnimden geçen düşünceleri duymadı ki!..

Yağmur yağıyor dışarda. Sokakta sıcak bir yere sığınabilmek için koşuşan birkaç kişi. Evlerin buğulanmış camlarına, caddedeki su birikintisi içersinden gıpta ile bakan bir çöpcü. Bir de sokaklarda alabildiğine dolaşan yarinsız, sahipsiz çocuklar.

İşte Urfa...

Ne dersiniz, bilmem ki!...

11 Haziran 1979

NAMUS

Kuşluk vaktiydi henüz... Karşıdaki kara dağlardan güneş yeni aşırabilmişti kendini. Taş kaplı sokakta tek tük yürüyen insanların ayak sesleri belli belirsiz yankılanıyordu. Şehir yeni-yeni uyanıyordu... Birazdan güneş, karanlık dağlar arasından hızla yükselecek, önce siyah dağları boz renge çevirecek daha sonra tüm sıcaklığını taş binaların üstünden aşırarak, taş kaplı sokaklara yayacak. Taş duvarlı evlerin içinden çocuk ağlamaları, taş sokakları dolduran insanların ayak seslerine karışarak yeni bir günün yaşanmaya başladığını hissettirecek.... Kuşluk vakti buna gebeydi... Günün başlamasına yerini bırakmaya hazırlanıyordu.

Zincirlikapı'da peş peşe duyulan beş el silah sesi

zamani durdurdu... O her zamanki çocuk ağlamalarına karışan ayak seslerinin yerini, dar sokaklarda yankılanan silah sesi ve telaşla koşuşan bir insanın ürkek ama heyecanlı ayak sesi almıştı...

Kısa bir süre sonra tek tük insanların yürüdüğü sokaklar telaşla koşuşan insanlarla doldu. Ve fısıltı halinde kulaktan kulağa fısıldanan "Nusret'i vurmuşlar" haberi tüm şehrin taş kaplı sokaklarını aşip, Nusret'in köyüne ulaştı. Henüz zılgıt seslerinin koybolmadığı köyde, şivanlar dalga dalga göge yükselip, gökyüzünde asılı kalmış zılgıt seslerine karıştı. Kısa bir süre önce yiğit nusret ve Zelo için zılgıtların çalındığı köyde şimdi, Yiğit nusret ve alduvaklı Zelo için ağıtlar yakılıyordu...

Nusret sevdalanmıştı Zelo'ya... Zelo'da Nusret'e... Karşılaştıkları bir köy düğününde, bakışlarıyla anlatmışlardı birbirlerine sevdalandıklarını. Nusret istemişti anasıyla Zelo'yu ailesinden... Zelo'nun ailesi: "Zelo amcasıoğluna beşik kertmesidir" deyip vermemişlerdi Zelo'yu Nusret'e...

Bir yaz sıcağında Nusret, yüksek taş duvarların gölgelediği sokakta yürürken karşılaşmıştı Zelo'yla. Şaşkın şaşkın bakarken sevdalısın,a Zelo; "beni kaçır" diye fısıldayıp, geçivermişti Nusret'in yanından...Ve o fısıltıyla Nusret taş kesilmişti adeta taş döşeli sokakta. Nusret, taş duvarların gölgelediği sokakta ne kadar kaldığını bilmiyordu. Hatırladığı tek şey, atının terki-

sinde Zelo'nun kendisini saran dal gibi kollarından, omuzuna değen dipdiri göğsünden alev alev vücuduna yayılan sıcaklıktı...

Nusret evlerinin önünde Zelo'yu atının terkisine aldıktan sonra önce yüksek taş duvarların gölgelediği taş döşeli sokakları aşmış, güneşini arkasına alıp, doğudan batıya büyük kuşluk vakti dört nala bozkıra doğru yol almaya başlamıştı. Günbatımında Zelo artık yeni evindeydi...

Aynıgün güneş bir mızrak boyu yükselmişti ki, Zelo'nun anası Zeyno kacasını sarsarak uyandırmaya çalışırken, bir taraftanda feryat ediyordu:

- Ağa kah hele, kah...Kız kaçmış..Küller başımıza..Elaleme rezzil oldih....

Zelo'nun babası üzerindeki yorganı atıp, yataktan fırladı:

- Ne sölisen avrat? Akli başıda mı?

- He herif, he!...Zelo'yı kaçırmışlar...

- Ulan avrat kim kaçıracāęah? Birası dağbaşı mı? Kehpe kızı kaçmıştır....O kancih at uşāęı olacah adama getmiştir...

Zelo'nun babası bir solukta önce Zelo'nun odasına koştı.... Kızının yatağı boştu. ..Geceliği yatağın yanındaydı...Çekmeceler açık, bohçalar darmadağındı.... Zelo'nun babası daha sonra oğlunun odasına koştı. Bir taraftan yatağı tekmelerken , bir taraftan sesi taşduvarlarda yankılanıp, dalga dalga şehre yayılacak

şekilde bağıyordu...

- Kah ulan meho...Kancığın oğlu kah.... Ne zıbarıp yatisan? Kah ulan kah...Kah baci at uşağına kaçtı...Kah namısımızı temizle...

Meho, henüz onaltısında bıyığı yeni terlemiş bir delikanlı...O delikanlılığın verdiği uyku sarhoşluğunohenüz üzerinden atamamış bir halde bir taraftan gözlerini avuştururken, bir taraftan avaz avaz bağırarak babasına boş nazarlarla bakıp, bu tepinmenin sebebini anlamaya çalışıyordu.

- Ulan öle pel pel bahma kancığın döli...Baci kaçırdılar deyyem siye!...

- Kim kaçırdı babo?.

- Kim olacah?... O at uşağı..O kövli Nusret kaçırdı baci!...

- Vay alçah vay..

- Alçah ya...Baci da alçah... Südi bozih...Namısımızı lekeledi kehpe...

Meho halen birşey anlamamıştı...Hem Nusret hem bacısı nasıl bir den alçah oluyordu? Bacısı kaçmış mıydı, kaçırılmış mıydı? Yatakta genişirken sordu:

- Şimdi ne yapacağız babo?

Zelo'nun babasının yüzü kül rengine döndü... Sonra kan beynine sıçradı, yüzü kıpkırmızı kesildi. Halen yatakta oturup, gözünü ovalayan, genişleyen oğlunu tekme-leri altında yoğurmaya başladı. Hırsından deliye dönmüştü...

- Ne yapacağıh ha? Ne yapacağıh... Kına yağacağıh...Düğün edecağıh...Kah mıtrıpları çağır...

Meho inleyerek, bir fırsatını bulup, babasının ayakları altından kurtularak yataktan fırladı.

- Benim suçum ne babo? Beni niye vurisan? O kancıh kızı kaçtı...

- Bende onı siye aynadiyam kehpe bacılı... Eğer bacidan o at uşasını öldirmezsah, namısızımı temizliye-menih...O zaman da bize yaşamah haram olur... Ben bi kehpenin babası sen de bi kehpenin kardaşı olırsan..Anladı mı şimdi?

-He babo aynadım...

- Eyyi o zaman...Şimdi al bı silahı...Bacidan o at uşasını yerin yedı kat altında da olsay bulacaıhsan...Her ikisinide temizliyecahsan...Eyyi bilesen ki, her ikisi temizlenmeden bu dünya da yaşamah heramdır bize..Bu dünya zındandır bize...

- Anliyam babo..Bu dünya heramdır bize...

- Efferim...İşte şimdi erkek kimin konuşmağa başladı...

- Erkegem ya babo...Onlar yerin yedi kat altına da enseler bulacağam...Her ikisini de temizliye-cağam...Merak etmesen babo...Namısımızı temizliya-cağam...

- Efferim...İşte bele...Namıs sehebi olduğı göster bahım el aleme...

- Gösterecağam babo...

Meho, o sabah babasından alıp beline taktığı altıpatlar ile evden çıktı...Taş döşeli sokakları hızlı adımlarla "Temizliyecağam ikisini de...Namızımızı temizleyeceğim..Öldüremezsem ikisine de bu dünyada yaşamak haram olur" bize diye mırıldanarak geçip gitti...

Beş el silah sesinin Zincirlikapı'da yankılanmasından dakikalar sonra Ellisekiz Meydanındaki encikli kapıdan evlerinin avlusuna giren Meho, doğruca babasının yattığı odaya girdi. Babasının yatağında bağdaş kurmuş, tütün sigarasından derin nefesler çekerek ayakta duran Meho'ya tepeden tırnağa süzerek baktı. Sonra ağır ağır ayağa kalkıp, Meho'ya doğru yürüdü. Elini Meho'nun omuzuna koydu.

- Duymuşam... At uşağını temizlemişsen..Namızımızı kurtardı.

Meho'nun yüzünde korku ve gurur duyguları bir birine karışmıştı...Görevini yerine getiren bir7 insanın rahatlığını yaşıyordu...Ama gergindi...

-He babo...Namızımızı temizlemişem, dedi fısıltı halinde bir sesle...

• -Şimdi sıra kehpe bacıda...Ancak o zaman namıs sebebi olabilirsen..Namusi tam temizlemiş olırsan...Baci yaşadıkça , kahpenin kardaşı olarak yaşarsan hep...Hade seni görim...Şimdi hemen get...Yahsa zaptiyeler gelir, maazallah dama düşersen..O zaman namisiyi temizleyemezsen...

Meho'nun o ana kadar yüzüne hakim olan korku ile

gurur karışımı görüntü kayboldu...Kireç gibi bembeyaz oldu yüzü...Sallardı bir an yerinde...Dizlerinin çözüldüğünü hissediyordu...Tüm gücünü vererek dizlerine ayakta durmaya çalıştı...Herşeyin bittiğini sanmıştı Nusret'i vurunca... Ama bir can daha alacaktı...Töre bunu gerektiriyordu...Yüreğini yakan kardeş sevgisini bastırmak istercesine elini göğsüne götürüp, geldiği gibi yine hiçbirşey söylemeden enikli kapıdan çıkıp , taş duvarların gölgelediği, taş döşeli dar sokakta yine gözden kayboldu...

GİZLİSEVDA

Kahkahalar taş duvarlı avluyu aşp, Dergah çevresindeki taş döşeli sokaklarda yankılanıyordu. Dalga dalga şehre yayılan kahkahalar Urfa'nın bir eğlence gecesini daha şehrin insanlarına haber veriyordu sanki...

Birtek nar ağacının yer aldığı koskoca avluya sahip ev ne hikmetse "Narhev" adını almıştı, bir tek nar ağacı dışında tüm nebattan mahrum olmasına rağmen. Kale duvarı gibi yüksek taş duvarın tüm dünya ile sanki bağı kestığı "Narhev" in avlusunda sade örtülerin

örtüldüğü, yanyana dizilmiş üç masanın etrafına tahta sandalyeler dizilmiş, bir arkadaş eğlencesine kendini ikinde serinliğinde hazırlamıştı.

Gün henüz yeni sona ermişti. Güneş kale sütunlarını önce kızılbakır rengine daha sonra, koyu kurşuni renge çevirmiş ve arkasından da koyu kurşuni dağlar arasında kaybolmuştu.

Yokuş başındaki tahta oymalı kapıdan ilk Müslüm girdi "Narhev"in avulusuna... Doğru kibleye bakan eyvanın bitişiğindeki tandırlığa yürüdü alışkın adımlarla. Bugün sırası olan Reşit, her sırası olan gibi çok önceden gelmiş, tandırlıkta biraz sonra tahta masaları süsleyecek mezeleri hazırlıyordu. Müslüm "Selamünaleyküm" diyerek hazırlanmış mezelere doğru yöneldi. Reşit; "Aleykümselam" dedi, yaptığı işten başını kaldırmadan.

- Herşey hazır mı? diye sordu, Müslüm.

- Eğer yaptıklarını ayah başı yimezsey hazır, dedi Reşit, biraz da sert bir sest onuyla. Müslüm şaşırmişti bu cevaba.

- Niye babo ben devmiyem? Hemen ayah başı yiyim hepsini.

- Seni işi belli olmaz. Zatan yimahtan başka bi işe de yaramısan... Yimahtan son zamanlarda poh çuvalı kimin oldi zatan.

Müslüm içerledi. Ancak, duygularını dışa vurmaya çaba sarfetti.

- oh densiz konuşti...Son zamanlar zatan hep densiz konuşisan..Bınıda ben siye sliyim...

Müslüm Reşo'nun yeniden konuşmasına fırsat vermeden tandırılıktan çıkıp, nar ağacının altındaki sandalyeye oturdu. Çok geçmeden diğer sıra arkadaşlarıda birer ikişer narlıeve gelmiş, masada yerlerini almıştı.

Saatler ilerledikçe masadaki mezeler tabaklarda azalıyor, boşalan rakı şişelerinin yerini dolu rakı şişeleri alıyordu. Az nce Narlıev'e saz ekibide gelmişti. Hemen bir masa tertiplenip, rakı şişeleri saz heyeti için dizilmişti masaya. Reşit, bardağını kaldırıp, "Gelenlerin şerefine" diyerek dikti kafasına. Avluda oturanların hepsi "şerefe" diyerek bardaklarındaki rakıyı boşalttılar ağızlarına. Sonra, rakının burduğu ağızlarını önce suyla, sonra mezelerle temizlediler alkolden.

Müslüm akşamdan beri sessiz oturuyordu narağacının altında. Saz heyeti müziğe başlamadan önce yapılan sohbeta de pek katılmamıştı. Bir ara yanında oturan İbrahim;

-Ağa bı ahşam pek keyfi yoh galiba. Hestemisen? diye sormuştu.

- Yoh İbo, bi şeyim yoh... Birez canım sıhılı bı ahşam o keder.

-Boş ver lo... Bah neşemiz eyyi...Hade kah bahım.. Birez itimi heç bi sıhinti kalmaz.

Müslüm ahengi bozmamak için İbrahim ile bardağını bir defa daha kaldırıp, başına dikti. Buruşan

ağzını elinin tersi ile silip, bir kaşık cacık ile rakının ağzındaki burukluğunu gidermeye çalıştı.

Müslüm ile İbrahim'in fısıldaşarak konuştuğunu gören Reşit;

- Ne avratlar kimin dedikodu edisiz sissize? Bi mesele varsa ortiya söyleyin hepimiz duyah, dedi.

Müslüm'ün gözü çakmak çakmak oldu:

-Reşo lafi bil koniş..Bah ahşamdan beri hep çam devirisen!

- Lo sende havadan nem kapisan... Senden henek etmağada gelmi. Ahşamden beri kerikız kimin surati asıp otirisan, seni biraz güldürmah istiyih....

Reşo, Müslüm'ün cevap vermesine fırsat tanımadan,, bardağını kaldırdı. "Cemeetin şerefine" diyerek rakısından bir yudum aldı. Masadakilerin hepsi "Şerefe" diyerek rakılarını yudumladılar..

Müslüm içerlenip içiyordu. İçtikçe içerliyordu. On yıllık arkadaşının son zamanlarda kendisini küçümseyen, alaya alan,, kıran tavır ve sözlerine bir anlam veremiyordu. Aslında hepsi birbiriyle çok iyi anlaşılıyordu. Henüz bıyıkları yeni terlemeye başladığında bir araya gelip, sıra gezmeye başlamışlardı. On yıldır her hafta bir araya geliyorlardı. Zaman zaman tartışalarda birbirlerini hiç kırmamışlardı. Ancak, son iki-üç aydan beri Reşo'ya içerliyordu. Daha doğrusu asbap gecesinden beri... Asbap gecesinde dahi Reşo, kendisini hep alaya almış,

kırmaya sanki çaba sarfetmişti... Onun sözlerinden alınıyordu... Alınmakta da haklıydı... Reşit'in sözleri , alayları yetilir yutulur cinsten değildi. Buna rağmen Müslüm; "Belki de ben .büyütüyorum. Reşo dediği gibi henek edidir behden... Ahengi bozmiyim" diye geçirdi içinden. Ve saz heyetinin taş duvarları aşip, taş döşeli sokaklarda yankılanarak, yıldızların oluşturduğu gök çadıra doğru yükselen:

*"Kız demedim, dul demedim evlendim
Rakı içtim şarap içtim sallandım
Yarım ayrı bana yetmez diyerek
Son zamanlarda bir köylüye aldandım"*
türküsüne davudi sesiyle iştirak etti.

Akşamdan beri tek kelime konuşmadan oturan arkadaşlarının türkü söylemeye başlaması heyecanlandırmıştı masada oturanları. Ve eller bele gitti... Tabancalar patladı birer birer.. Ard arda, yan yana... Müzik sesiyle silah sesleri bir birine karışarak yankılandı "Narhev" in avlusunda.... Taş duvarları aşip, taş sokaklardan dalga dalga yayıldı şehrin dört bir tarafına... Saz heyetinin gazelhanı;

*"Öyle sermestem ki, idrak etmezem dünya nedür
Men kimem saki olan kimdir mey ü sahba nedür"*
gazelini okumaya başlamıştı...

Reşo boşalttığı rakı bardağını masaya bırakıp,

rakının buruşturduğu dudaklarını ileri doğru uzatıp, bıyıklarını burarken karşısında oturan Müslüm'e sırtarak seslendi;

- Kardeş bi de seni silahiyyin sesini duyah...

Müslüm'de rakı bardağını boşaltıp, elinin tersiyle ağzını sildi. Karşılıklı oturan iki arkadaş hemen hemen aynı anda tabancalarını bellerinden sıyırıp, havaya yönelttiler. Okunan gazelin keyfine tetiklere dokundular...Pat...pat..pat...

Peş peşe altı kurşun gökyüzünün karanlık yüzüne doğru yol alırken, altı kurşunun sesi taş duvarlarda yankılandı....Reşo, tabancasını beline sokarken güldü... Hem de pis pis ... Müslüm'ün havaya kaldırdığı tabancası ateş almamıştı... Müslüm şaşkın şaşkın tabancasını kurcalarken. Reşit alaycı bir ifadeyle;

- Karıncalağtır kardeş...Merak etme. Silah kullanılmıya kullanılmıya tembelleşir insan kimin...

Müslüm, tabancasını beline koyup, önündeki dolu rakı bardağını soluk almadan bitirdi, kafasına bir dikişte...

Gece ortanın yarısını henüz aşmıştı...Rakı şişeleri boşalmış, kafalar iyice dumanlanmıştı... Saz heyeti coşmuştu.. .Türküler, gazeller peş peşe okunurken;

"Muradı bele

Ahar gider muradı bele"

Şıhmahsut'daki taşduvarlı evde yakılan şivani bastırdı... Kaynanası gelini Zelo'nun böylesine ağlayışına bir anlam verememişti... Bir taraftan gelinin kendisini tamamen kel bırakmasına engel olmaya çalışırken, bir taraftan da söyleniyordu;

- Delimi ne? Ölen herifi değil... Öldiren herifi... Yigit dediği damda yatar... Er kızı da yigidini evinde bekler... Birah sen seni yolınmış taviğa çevirmağı...

Kaynanasının sözleri Zelo'yı sanki bir defa daha yüreğinden vurmuştu... Acılı ağıt sesi, tüm şehrin seslerini bastırdı o an... Kınalı saçları, henüz sabah kalkıp giydiği beyaz duvaklık elbisesinin üstüne birer kan lekesi gibi tutam tutam dökülmeye başladı...

İ Ç İ N D E K İ L E R

Yazarın Notu	3
Türedi Ağa	7
İntikam	107
Şeftali	112
Gün Erken Kararmıştı	117
Ana Gız	121
Düğün	126
Çırpınış	133
Bunalım	139
Ne Dersiniz Bilmem Ki	144
Namus	147
Gizli Sevda	154

Kemal KAPAKLI

1952 yılında Şanlıurfa'nın Akçakale ilçesinde doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Şanlıurfa'da tamamlayarak, Ege Üniversitesi Gazetecilik Yüksek Okulunu bitirdi. 1973 yılında profesyonel olarak gazeteciliğe başlayan yazar, çeşitli gazetelerde muhabirlik yaptıktan sonra 1978 yılında Güneydoğu Gazetesi'ni yayımlamaya başladı. Dört kez Gazetecilik Başarı Ödülü kazanan yazar, halen Güneydoğu Gazetesi'nin genel yayın yönetmenliğini yürütmekte olup, evli ve iki çocuk babasıdır.

Halen aktif gazetecilik görevini sürdüren yazar Üniversitede öğretim görevlisi olarak çalışıp, Halk Edebiyatı Bilim dalında Yüksek Lisans yaptı. İ.Ü. İletişim Fakültesi Gazetecilik anabilim dalında doktora yapan yazarın, Türedi Ağa eserinden sonra İşte Urfa, Ninniden Ağıt'a ve Urfa Salnamesi çevirisi yayımlandı. Türedi Ağa, yazarın ilk eseri olup, genişletilmiş ve sosyal içerikli hikayeler ilave edilerek yeniden düzenlenmiş ikinci baskı olarak okurlara sunulmuştur.